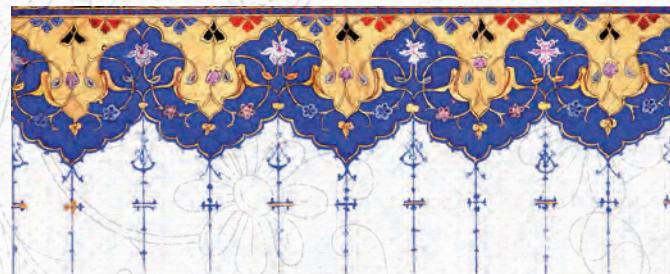

ORTAÖĞRETİM
OSMANLI TÜRKÇESİ
DERS KİTABI
10. SINIF

Mustafa ÇALIŞKAN
Serdal YILMAZ
Mehmet BUDAK
Nevzat SAĞCAN
Mustafa ÖZKÖSE
Erkan TAŞDELEN

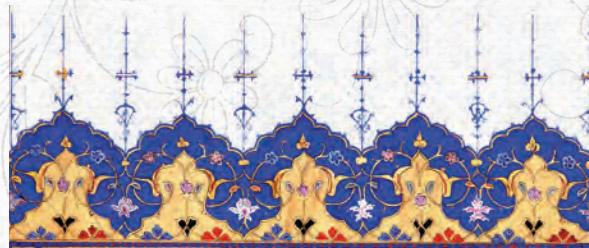

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI
....., 2017

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 6371
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ : 726

17.06.Y.0002.4716

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir suretle alınıp yayımlanamaz.

EDITÖR

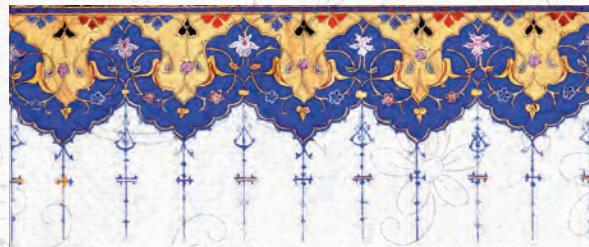
Mustafa YANKIN

DİL UZMANI

Caner AKYURT

GÖRSEL TASARIM

Dr. Erdem KÖYMEN

ISBN 978-975-11-3729-6

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 30.12.2016 gün ve 14785836 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 26.05.2017 gün ve 7680046 sayılı yazısı ile birinci defa 83.573 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönenmeden yurdumun üstünde tüten en son oacak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çığın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiym, bendimi çigner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğüm gibi serhaddim var.
Uluslararası! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdemi, dursun bu hayâsizca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastiğın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıkta, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatani.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fişkiracak toprağı sıksan, şüheda!
Câni, cânâni, bütün varımı alsun da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secede eder -varsıa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşam,
Fişkirir ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselserek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımızın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağının hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

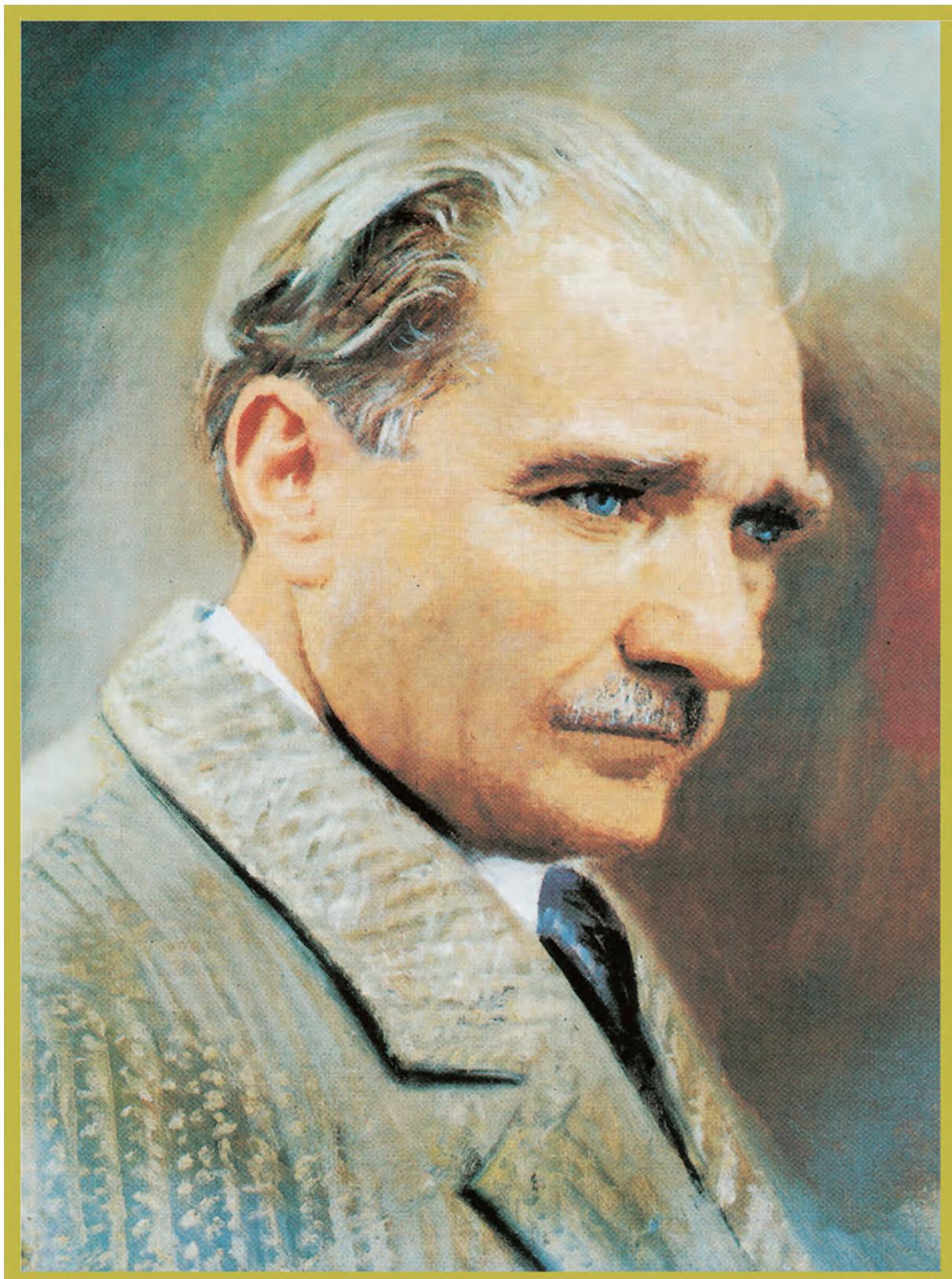
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraiitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdi! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asıl kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İçindekiler

İÇİNDEKİLER	6

TANITIM ŞEMASI	8

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM	11

1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe	12
1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?	15
1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri	18
1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri	22
Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	25
Okuma Metni (MEZAR TAŞLARI: EŞSİZ BİLGİ KAYNAKLARI)	27

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ (MATBU)	29

2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi	30
2.2. Harflerin Birleşme Durumları	33
2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri	38
Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	41

3. ÜNİTE

TÜRKÇE KELİMELERİN OKUNUŞU	43

3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler	44
3.2. "Elif Okutucusu" ve "A" Sesi	45
3.3. "He Okutucusu" ve "E, A" Sesleri	47
3.4. "Vav Okutucusu" ve "O, Ö, U, Ü" Sesleri	50
3.5. "Ye Okutucusu" ve "I, İ" Sesleri	52
Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	55

4. ÜNİTE

OKUMAYA YARDIMCI ESASLAR	57

4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu	58
4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik	62
4.3. Ekerin Okunuşu	64
4.4. Arapça ve Farsça Asılı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu	66
Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	72
Okuma Metni (گوزل بر خطبه)	74

5. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ KOLAY METİNLER	75
5.1. Seçme Okuma Metinleri	76
Okuma Metni 1 (آتا سوزلرندن سچمه‌لر)	76
Okuma Metni 2 (بیلمه‌جه‌لر)	78
Okuma Metni 3 (لطیفہ)	80
Okuma Metni 4 (سلطان سلیمانہ قالمایان دنیا)	81
Okuma Metni 5 (ابراهیم (ع) م) قصہ سی)	82
Okuma Metni 6 (بو حرب بویله فازانیلیر!)	84
Okuma Metni 7 (أَيُّ اللَّهُمَّ بْنِي سَنْدَنَ آئِيرَمَا)	86
Okuma Metni 8 (دقّت)	87
Okuma Metni 9 (امینه نک شهادتی (قصبه انطباعلری))	89
Okuma Metni 10 (اوردونک دعاسی)	92
Okuma Metni 11 (ایلک نماز)	93
Okuma Metni 12 (پیغمبریمز افنديمزره دائیر)	97
Okuma Metni 13 (صنعت)	100
Okuma Metni 14 (حدیث شریفلر)	102
Okuma Metni 15 (ادبیاتمزردہ رمضان خاطرہ لری)	105
Okuma Metni 16 (فاتحہ ترجمہ سی و تفسیری)	109
Okuma Metni 17 (امنٹ)	112
Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	114

6. ÜNİTE

HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)	117
6.1. Osmanlı Türkçesi Alfabetesindeki Matbu Harfleri Yazma	118
6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma	122
Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	128
Okuma Metni (GÜZEL YAZI (HÜSNÜHAT) ÜZERİNE)	129

SÖZLÜK

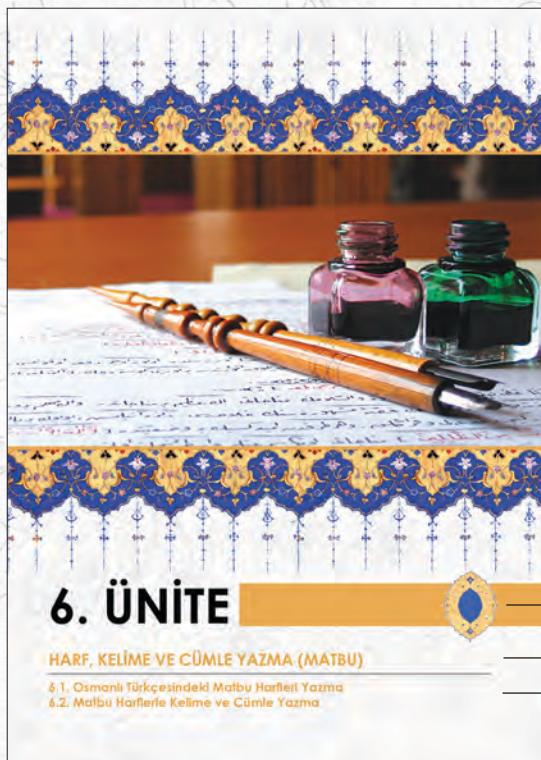
KAYNAKÇA	139

EK ETKİNLİKLER

OKUMA METİNLERİ

TANITIM ŞEMASI

6. ÜNİTE

HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)

- & 1. Osmanlı Türkçesindeki Matbu Harfleri Yazma
- & 2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

Ünite Kapağı

→ Ünite görseli yer alır.

→ Ünite numarası yer alır.

→ Ünite ismi yer alır.

→ Ünite içeriğinde yer alan konuların isimleri toplu olarak yer alır.

96 BEŞinci Ünitİ

5.1. Seçme Okuma Metinleri

Hazırlanalım

Farklı türlerde sıkça yapılan metin okumalarının okumaya ve kelime hazinesini geliştirmeye katkıları nelerdir? Düşün歇elerinizi belirtiniz.

Okuma alışkanlığının ve okuma hazırlığının anlama ve yorumlamaya faydalı olur mu? Düşün歇elerinizi söyleyiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki atasözlerini paylaşarak okuyunuz.

OKUMA METİN 1

اتا سوزلرinden مسجدلار

جاءت

١- آدم ایش باشندہ بیلی اولور.
٢- یاقارسےڭ باخ پاچماسەڭ طاخ اولور.
٣- آمك ایواند يېشك اولاز.
٤- اىر اولان ائمکىن ئاطابىن جىقازىر.
٥- من ايشىدىن قورقما، ایش سندىن قورقسوون.
٦- یوگىي دوه دېگلىسىز.
٧- قىست گو كىن زىبىلله ايسز.
٨- تىرەد حىركەت، اورەد بىرگەت.
٩- يازىن باشى يېشىنەن، قىشىن آشى يېش.

آج گۈزىلەتىك

١- آزىز قاتات ايتىدىن جىرىغى هېچ بولاماز.
٢- يىر بولىدى اىكىي ايسىر، آچىھە بولۇنىدى جىچىرىن ايسىر.
٣- دوه بويۇز ئازاركىن قۇلاقىدىن اولىش.
٤- دېلىشىنڭ ئەلۋەمى مۇلمازار.

→ Konu isimleri yer alır.

→ Öğrencilerin derse motive olmalarını, ön bilgilerini harekete geçirmelerini, işlenecek konuyu sezmemelerini amaçlayan bir ya da birkaç soru yer alır.

→ Konuya ilgili okuma ve incelemenin yapılacağı metinler yer alır.

Not Edelim

Türkler, tarih boyunca aşağıdaki alfabeleri kullanmışlardır.
Göktürk alfabesi, Uygur alfabesi, Kur'an (Arap) alfabesi, Kiril alfabesi,
Latin alfabesi.

Yorumlayalım

Yabancıların Osmanlı Türkçesini öğrenmelerini ve bu alanda araştırmalar yapmalarını nasıl değerlendirdiğiniz? Yabancıların bu tavrinin bize bakan yönleri var mıdır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlik" bölümünün 137. sayfasındaki "Fotoğraflar Konusuyor" etkinliğini yapabilirsiniz.

Cevaplayalım

Hat sanatı denince öncelikle Kur'an-ı Kerim harfleri ile yazılmış güzel yazı sanatı akla gelir. Bu sanat, Kur'an harflerinin 6 ile 10. yüzyıllar arasında geçirdiği uzunca bir gelişme döneminden sonra ortaya çıkmıştır. Kur'an-ı Kerim'in bir araya toplanmasından sonra, İslam dininin bilime verdiği özel önemini etkisiyle çok sayıda kâtib yetişmiş; yazı da doğal olarak büyük aşamalar göstererek önemli bir sanat kolu olmuştur..

CEVAP

Araştıralım

Çevrenizden, kütüphanelerden ya da internet sitelerinden Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserler bulunuz. Bulduğunuz eserleri ya da eserlerin görsellerini sınıfa getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlemleri Yapalım

Aşağıda verilen toplama ve çıkarma işlemlerini, Osmanlı Türkçesindeki rakamlan kullanarak yapınız.

Test Çözelim

Mavi kelimelerin manalarına dikkat ederek metni okuyunuz ve metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

İşaretleyelim

Aşağıdaki kelimelerden ikinci hecesi açık olanları bulup örnekteki gibi işaretleyiniz.

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimeleri ince ve kalın karşılığı olan ünsüzleri göz önünde bulundurarak okuyunuz. Kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını, boş bırakılan yerlere bugünkü alfabeyle yazınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünün sayfasında yer alan "Nasrettin Hoca'ya Sormuşlar" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Özetleyelim

"İbrahim (as) Kissası" adlı metinde anlatılan olayları bir kez de siz anlatınız.

Bu kutucuklarda öğrencilerin derse etkin katılımlarını sağlayıcı farklı özelliklerdeki etkinlik çalışmaları yer alır.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli sorulardan doğru seçenekin bulunduğu işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki harflerden hangisi Kur'an alfabetesinde yoktur?
A) ب B) ج C) ة D) ط E) ق
2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde "harf grubu-ses" eşleşmesi yanlış yapılmıştır?
A) ك د
B) ح خ ه
C) ث ص ض ش

Bilgilerin öğrenilme düzeyinin ve kazanımların gerçekleşme durumunun kontrol edildiği sorular yer alır.

Açıklama

Test (çoktan seçmeli), doğru yanlış ve boşluk doldurma sorularının çözümü kitabı üzerine yapılmalı; açık uçlu soruların cevapları ise deftere yazılmalıdır.

Okuma Metni

گرزل برخطه

أی نام (اسمالل) کلیکر، دیگله بکر، بلله بکر، عربت الکلر، یاشایان بولور، نولن قا بولور، اواچن (ولور)، یاغسور یاغار، اوپنر بیز، چوچولو طوغار، آتلارینك، بابالرینك بیرپن طوتار، سوچره هیپی (میوچ) اولوب کیمیر، و قوغانلک (اولانلرک) آردی

Okuma metinleri yer alır.

2. Ünite Performans Görevi

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Kazanımlar	Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki matbu harfleri tanıyalıya okur. Harflerin kelimenin başında, ortasında ve sonunda olacak şekilleri tanır. Kendinden sonraki harflere bireleşmeyen harfleri ayırt eder. Rakamları ve noktalama işaretlerini tanır.
Beklenen Performans	Araştırma, İş birliği, Planlı Çalışma

Ölçme değerlendirme amaçlı çalışmalar yer alır.

5. Ünite Proje Görevi

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Ünite Adı	Osmanlı Türkçesile Yazılmış Kolay Metinler
Beklenen Performans	Araştırma, Okuma, Yorumlama Ve Lügat Kullanma.
Süre	2 Ay
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahatı

Derslerle ilgili yapılacak örnek proje konularını ve proje basamaklarını kapsayan form yer alır.

Ek Etkinlikler

Öğrenilenleri pekiştirmeye yönelik ek etkinlikler yer alır.

**10 - بر چنانق قلعه شهیدی حسن
ادھمک والدہ سنہ صوٹ مکتبی**

والله حکم، درت عسکر طغوزرقله مقصر
شالانی تورک ائمہ سی!

قصیت آئیز مکتوبی، دیورین اودو سی کی
کوزل، پیشلیک بر اوده جفال اورتہ سندن کچن
درہ ناک کارنہ کی آرمود افاجنل سایہ سننہ
اتورور کن الام، طبیعتل پیشلکلری اپنندہ

Okumayı geliştirmek ve hızlandırmak için ilave metinler yer alır.

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM

-
- 1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe
 - 1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?
 - 1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri
 - 1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri

1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe

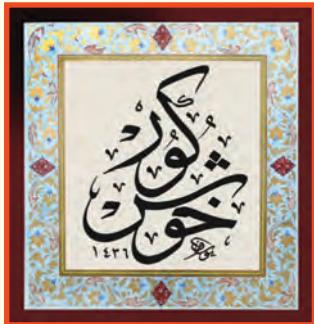

Hazırlanalım

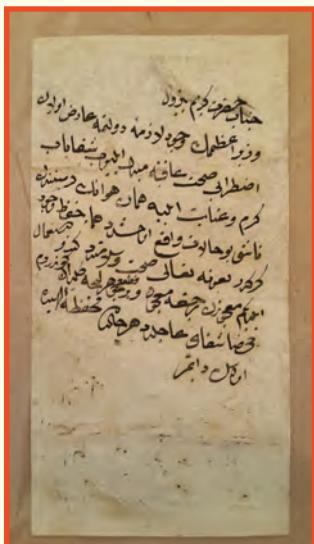
- “Osmanlıca” kavramı sizlere neleri çağrılmaktadır?
- Türkler, tarih boyunca hangi alfabeleri kullanmışlardır?

Okuyalım

"Hoş gör"

Bir hatt-ı hümayun belgesi

OSMANLI TÜRKÇESİ

Osmanlı Türkçesi, Kur'an harfleriyle okunup yazılan Türkçedir. Türkler, İslamiyeti kabul ettikten sonra İslam medeniyetinin bir parçası olan Kur'an harfleriyle de tanışmış; yüzyıllarca sanat, edebiyat, din, tarih, tıp, hukuk, iktisat vb. pek çok alanda bu harflerle eserler vermişlerdir.

Osmanlı Türkçesi için yaygın olarak “Osmanlıca” tabiri de kullanılmıştır. Ancak Osmanlıca; Almanca, İngilizce, Arapça gibi Türkçeden ayrı bir dil değildir; Osmanlı Devleti sınırları içinde konuşulan ve okunup yazılan Türkçenin ta kendisidir.

Tarihçi yazar Prof. Dr. İlber Ortaylı, Osmanlı Türkçesinin yabancı dil gibi algılanmasıyla ilgili olarak şunları söylemiştir: “Osmanlıca öyle Fransızca ve Rusça gibi ayrı dil olarak anlaşılıamaz, Arap harfleriyle yazılan bir Türkçedir. Her dil asırdan asıra bazı değişiklikler geçirir ama bu durum ayrı bir dilden söz etmem gerekmektedir. Nihayet anneannemizle dedemizin mektuplaşma dilidir. Birçoğumuzun bu mektupları okutmak için ümmi köylüler gibi adam aradığı geçektir.”¹¹

Türkçe, tarihî seyri içerisinde başka dillerden -İslam dini ortak payda olduğu için özellikle de Arapça ve Farsçayı kullanan milletlerin dillerinden- etkilenmiştir. Bu etkileşim sonucu Osmanlı Türkçesinde, İslam medeniyetine ait Arapça ve Farsça asıllı kelime ve terkipler kullanılmış ancak bunların çoğu, zamanla Türkçeleşmiş veya yeni anlamlar kazanmıştır.

Osmanlı Türkçesinde çok sayıda Arapça ve Farsça unsurun bulunması, Osmanlıcanın Türkçe, Arapça ve Farsçadan olmuş ayri bir dil gibi algılanmasına da sebep olmuştur. Şemseddin Sami, Lisan ve Edebiya-

1. İ. Ortaylı, Osmanlıca ve Osmanlılık, Milliyet Gazetesi.

Baki

Şeyh Galib

Karacaoğlan

Namık Kemal

tımız adlı makalesinde Osmanlı Türkçesinin ayrı bir dil gibi düşünülmesinin yanlış olduğunu şu sözleriyle açıklamıştır:

“Mübalağa etmeyerek ve sırf millî gayret dolayısıyla söylemeyerek yabancıların da tasdikiyle diyebiliriz ki millî lisanımız olan Türkçe, dünyanın en güzel lisani değilse de en güzel lisalarından biri olduğu şüphesizdir. Mesela İspanyolca ve Portekizcede o kadar çok Arapça kelime vardır ki bunların toplamı büyük bir cilt teşkil etmiştir. Lakin mezkûr lisalar Arabî ile filan dilden mürekkeptir denilmeyip Latin zümresine mensup müstakil lisalar addolunur.”²

Osmanlı devri Türkçesiyle ilgili yaygın düşüncelerden bir diğeri, Osmanlıcanın Arapça ve Farsça unsurlarla şekillendiği için anlaşılmaz bir dil olduğunu. “Osmanlıca denince bugün sadece hazırlıksız kişiler tarafından zor anlaşılan ‘Divan Edebiyatı’ dediğimiz edebiyatın dilini anlamamak gereklidir. Kaldı ki Divan şairleri içinde de oldukça sade şiirler ve beyitler söyleyenlerin sayısı pek çoktur.”³ “Osmanlı Türkçesi, Baki’nin, Nedim’in, Şeyh Galibin, Evliya Çelebi’nin dili olduğu gibi Karacaoğlan’ın, Emrah’ın da dilidir. Naima’nın, Namık Kemal’in ve Tevfik Fikret’in de dilidir. Kisaca Osmanlı devri Türkçesi de bu dille meydana getirilmiş her çeşit eser de bizim kültürümüzün ürünleridir.”⁴

Türkçenin Arapça ve Farsçadan dil unsurları alması, Türkçeyi başka bir dil yapmamıştır. Ünlü şair Attila İlhan, konuya ilgili fikirlerini, Orta çağ Batı Hristiyan medeniyeti dairesinde sanat ve bilim dilinin Yunanca ve Latinçe olduğunu, buna karşılık İslam medeniyeti dairesinde de Arapça ve Farsçanın sanat ve bilim dili hâline geldiğini belirterek şöyle açıklamıştır:

“Türkçede Arapça ve Farsça kelimelerin olması Osmanlıcayı ne Arapça ne de Farsça yapmıştır. Bunu ben tecrübe ederek yaşadım. Biz böyle yetiştirildiğimiz için bir Arap veya Acem bu şiirleri gördüğünde anlar zannediyordum. Tabii bu yanlış bir düşünceydi. Hiçbir zaman bu dillerin esareti altına girilmedi. Batı dillerinde bu daha açık bir şekilde görülmeyecek. Mesela Fransızca diye bir dil yok. Şimdi konuşulan yazılan Latincenin bo-

2. N. S. Banarlı, Türkçenin Sırları, s. 306.

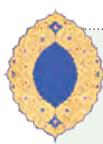
3, 4. İ. Acar, <http://w3.balikesir.edu.tr/~iacar/osmanlica.htm>

zulmuş şeklidir. Eğer Fransızlar... Fransızcadan Latince kelimeleri atmaya kalksalar geriye sadece 123 kelime kalır.”⁵

Türkler, İslam'ı kabul ettikten sonra Kur'an harflerine Türkçedeki sesleri karşılayacak yeni harfler ilave etmişler ve Kur'an harflerini temel alan yeni bir alfabe meydana getirmişlerdir. Bu yeni alfabe Müslüman Türk topluluklarında kabul görerek yaygınlaşmıştır. Karahanlılar, Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Beylikler döneminde kullanılan Osmanlı Türkçesi alfabesi, daha sonra Osmanlı Beyliğinin alfabesi olmuştur. Birçok ırkı, dini, dili çatısı altında birleştiren Osmanlı Devleti, Osmanlı Türkçesini devlet dili hâline getirmiştir.

5. Türkiye Gazetesi, 5 Kasım 1997.

Not Edelim

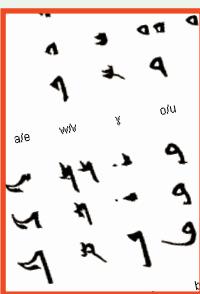

Türkler, tarih boyunca aşağıdaki alfabeleri kullanmışlardır.

Göktürk alfabesi, Uygur alfabesi, Kur'an (Arap) alfabesi, Kiril alfabesi, Latin alfabesi.

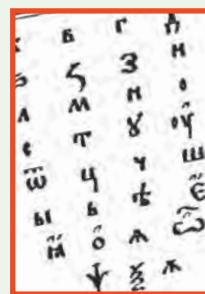
Göktürk alfabesi

Uygur alfabesi

Kur'an alfabesi

Kiril alfabesi

Latin alfabesi

Yorumlayalım

“Allah'ın emirlerinin dil ile ifade edilmiş olması, Arapçada dil ile ilgili birçok kültür faaliyeti ve unsurunun doğmasına sebep olmuştur. Kur'an daima Hz. Peygamberin zamanından itibaren ezberlenmiş ve onun doğru ve güzel olarak okunması değer verilen bir iş sayılmıştır. İslam toplumunda Kur'an'ı bütün olarak doğru ve güzel okuyanlara karşı daima saygı gösterilmiştir. Kur'an'ın doğru ve güzel olarak yazılması da değer verilen ayrı bir iş sayılmıştır. Hafızlık gibi hatırlatlık da asırlar boyunca devam eden, işlenen güzel ve mükemmel hâle getirilen birer kültür faaliyeti olmuştur. Arap harfleri bırakıldıktan sonra Türkiye'de hat sanatının yok oluşu, din ile kültür arasındaki münasebeti gösteren bir örnektir.”

Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil

Yukarıdaki metinden yola çıkarak Kur'an ve Kur'an harflerinin kültürümüze etkisi konusunda neler söyleyebilirsiniz?

1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?

Hazırlanalım

“Osmanlıca, Türklerin yüzyıllar boyunca geliştirdikleri özgün bir dil; Arapçadan da Farsçadan da yararlanmış ama ikisi de olmamış. Yeni Türk kuşakları Osmanlıayı anlayabilmelidir ki gelecekle geçmiş arasındaki köprüyü sağlam kurabilsinler.”

Attila İlhan

Yukarıdaki paragrafta Osmanlı Türkçesiyle ilgili neler söylemektedir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Okuyalım

OSMANLI TÜRKÇESİ BİLMENİN ÖNEMİ

"Hiç", Hat: Yusuf Bilen

Ottoman arması

Türkçenin tarihî devirleri içinde bin yıllık bir geçmişi olan Osmanlı Türkçesi, atalarımızın yüzyıllar boyunca ortaya koydukları kültürel eserlere doğrudan ulaşmanın önemli bir yolu, geçmişle gelecek arasında kültürel bağlar kuran bir köprü, millî ve manevi değerlerimizin taşıyıcısıdır.

Millî kültürümüzün temelini teşkil eden eserlerimizin hemen tamamı Osmanlıcadır. Hâlbuki yeni neslimiz, kim bilir hangi dedesinden kalma bir kitap veya eski bir tapu senedinin, bir paranın, birçeşme kitabesinin Üzerindeki yazıları okumaktan mahrumdur. Tarihî bir çarşı girişindeki ya da belki her gün altından过去的Üniver-

site giriş kapısındaki Osmanlıca metnin gerek muhteva

gerekse estetik zevkini yudumlamaktan uzaktır.

Ecdadımızın bin yıllık şanlı bir tarih koridorundan bizzat etkilerini sizin gözde eserler bugünkü fikri ve estetik boyutta maalesef bir turiste olduğu kadar uzak, anlamsız ve yabancıdır. Değil mahiyetlerinden, varlıklarından dahi habersiz olduğumuz milyonlarca taş baskısı ya da birçoğu sahasında otorite olmuş ve hâlâ bu vasfini koruyan el yazması nadide eserlerimiz vardır. Bu kıymetli eserlerimiz ve milyonlarca arşiv belgemiz kütüphanelerin tozlu raflarından gün ışığına çıkarılacakları günü beklemektedir.

Yedi asır cihana hükmetmiş bir milletin çocukları, öngleme konulan çevirilerin dışında atalarının bugüne kadarki kültür birikiminden istifade edememektedirler. Bu çevi-

rilerin birçoğunu eksik ya da hatalı olması ise ayrı bir vakadır. Şu hâlde günümüz gençliğinin hissesine, birkaç bin sene önceki kültür mirasını rahatlıkla okuyup anlayabilen diğer milletlerin gençlerine imrenmek mi düşüyor? Neden biz de kendi çocuğumuza, araştırdığı herhangi bir mevzudaecdadının birikimine birinci elden uzanabilme imkânını tanımayalım? Çok boyutlu bir altyapıya sahip ve tarihine yabancı kalmamış, büyüklerine sevgisini ve sayısını kaybetmemiş bir nesil, geleceğe daha ümitle baktırmamızın bir teminatı değil midir?

Üzüntüyle belirtelim ki Batılı araştırmacıların hem konuşma dili cihetile Türkçeyi hem de bir yazı dili olan Osmanlı Türkçesini öğrenerek yaptıkları derli toplu araştırmalardan bugün Osmanlı'nın torunlarından ancak İngilizce bilenler istifade edebilirken bilimsel çevirileri yapılan bu yabancı kaynaklar da ne ga riptir ki bir sokak ötedeki kendi millî kütüphanelerimizi referans göstermektedir. Gönlünde millî kültürden bir nebze olsun hissesi bulunanların, içinde bulunduğu bu vaziyete üzülmemesi mümkün değildir. Osmanlicayı öğrenmek, öz yurdunda kendi kültürüne yabancı kalmış bir neslin vicdan muhasebesindeecdadına ve tarihine karşı vadesi çoktan dolmuş bir fikir borcudur.

Muhammed Ali Ensari
(Kısaltılmış düzenlenmiştir.)

Düşünelim-Yorumlayalım

"Osmanlı Türkçesi; Türkçe, Arapça, Farsça kelimelerden oluşan zengin bir lisandır. Unutmayalım ki Osmanlica imparatorluk dilidir. İngilizler İngilizcede çok fazla kelime bulunmasından dolayı övünürler. Biz neden övünmeyelim? Osmanlica da övünülmesi gereken bir lisandır. Şu an maalesef 200-250 kelime ile konuşuyoruz. Oysa eskiden 3000-5000 kelime ile konuşuyorduk. Siz 3000 kelime ile konuşamıyorsanız Fuzuli'yi, Baki'yi, Kâtip Çelebi'yi anlayamazsınız. Kâtip Çelebi'nin eserlerini okuyup anlayıp zevkine varabilmek için mükemmel Osmanlica bilmek gerekiyor. Bugün Osmanlica öğrenmenin gereğini kabir taşlarına kadar indirdiler. Dedelerinin mezar taşlarını okuyabilmek için. Doğrudur ama sadece bundan ibaret değildir. Mezar taşlarında şiir vardır, fıkra vardır, ölüm doğum tarihleri vardır, edebî sanatlar vardır ve yazı güzelliği vardır. O başlı başına bir ilim."

Dursun Gürlek

"(Osmanlica öğretiminde) hedef alacağımız nokta, (öğrencinin) Yahya Kemal'in mensur metinlerini anlamasıdır. Ondan sonrası o gencin kendini yetiştirmeye gayretidir. Mesela dilimizde 'ayrılık' var, 'hicran' var, 'firak' var. Biz ikisini atmışız sadece "ayrılık"ı almışız. Oysa aralarında nüans olması lazım. Yüksek medeniyetler ve kültürler o nüanslar üzerinde yükselir."

Hayati Develi, Köklerimize Gitmek İçin Osmanlica Şart

Yukarıdaki metinlerde Osmanlı Türkçesi öğrenmenin gerekliliği konusunda neler söylemektedir?

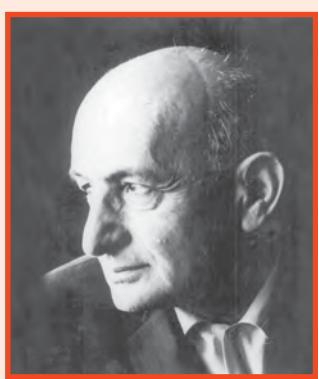
Yazalım-Konuşalım

- Eş anlamlı kelime örnekleri bulup defterinize yazınız.
- Eş anlamlı kelimeler birbirlerinin yerine kullanılabilir mi? Bir dilde aynı anlama gelen veya yakın anlamlı çok sayıda kelime bulunması dil açısından bir zenginlik midir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Yorumlayalım

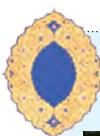

Nihad Sami Banarlı

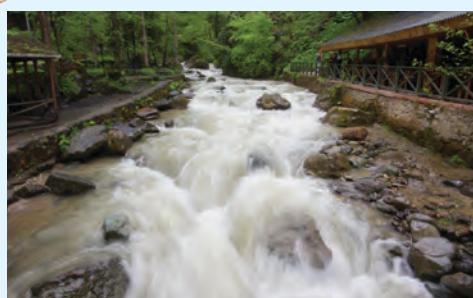
“Türkçenin, bir halk ve edebiyat dili olarak daha Yunus Emre asırında, Şark’ın engin felsefesini nasıl kudretle terennüm ettiğini bilmeyen Türk aydını yoktur. Daha sonraki asırlarda, devirlerine göre, birer Türkçeci ve halkçı olan Fuzulilerin, Nedimlerin birçok misrasında Türkçe, yirminci asır Türkçesini müjdeleyen hamlelerle dolu olan, asrimiza büyük misal olarak Yahya Kemal’ın Süleymaniye’de Bayram Sabahı şiirini söyleyen bir dilidir. Bu dil, fakir bir lisan olamaz. Bu dilin şiirlerinde Türk milletinin, bir kültür ve tefakkür dili olarak zengin, heybetli ve övünülecek kadar güzel sesli bir destan lisanı vardır.”

Nihad Sami Banarlı, *Türkçenin Sırları*

Bu metinde anlatılanları, Osmanlı Türkçesi ile ilişkilendirerek yorumlayınız.

Yorumlayalım

“Dil taşıyıcıdır; bir milletin kültürünü, sanatını, imanını, düşünüş sistemini, yaşayış özelliklerini, sahip olduğu değerleri dünden bugüne taşıyan kutsal bir nehir gibidir.”

İlhan Ayverdi

Yukarıdaki ifadeden yola çıkarak dil ve kültür ilişkisi konusunda neler söylebilirsiniz?

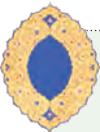
Pekiştirelim

Kitabınızı “Ek Etkinlikler” bölümünde yer alan (147. sayfa) “Fotoğraflar Konuşuyor” etkinliğini yapabilirsiniz.

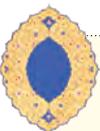
1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri

Hazırlanalım

- Gezip gördüğünüz yerlerde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere rastladınız mı? Bu tür eserleri görünce neler hissettiniz? Duygu ve düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Tarihî ve kültürel eserlerimize sahip çıkmak niçin önemlidir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.
- Osmanlı Türkçesiyle ortaya konulmuş eserlerdeki bilgi birikiminden günümüzde de yararlanabilir miyiz? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Biliyor muyuz?

- İslam Ülkeleri arasında en fazla yazma eser koleksiyonuna sahip ülkenin Türkiye olduğunu,
- Arşivlerdeki evrak dışında, Türkiye'de 300.000 cilt civarında yazma eser olduğunu tahmin edildiğini,
- Yazma eser kütüphanesi olarak Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü çatısı altında faaliyet gösteren 18 kütüphanelden 7'sinin İstanbul'da olduğunu ve bu kütüphanelerde yaklaşık 105.000 adet el yazması eser bulduğunu,
- Afganistan, Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Cezayir, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Irak, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lübnan, Macaristan, Mısır, Polonya, Portekiz, Romanya, Suriye, Yugoslavya ve Yunanistan gibi ülkelerde 100.000 cildin üzerinde Türkçe yazma eser bulunduğu BİLİYOR MUYDUNUZ?

https://www.yazmalar.gov.tr/elyazmaciligi-miz_tr.php

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesi ile Yazılmış Çeşitli Eserler

Kitaplar

Hat sanatının böylesine itibar bulmasının asıl kaynağı ve sebebi Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an'ın önceleri parşomen daha sonra kağıt üzerine muhtelif hat nevileriyle yazılmış sayısız örneği dünyanın çeşitli müze, kütüphane ve koleksiyonlarında bulunmaktadır. Kur'an-ı Kerim ve cüzleri, enam-ı şerifler, evrad-ı şerifler, delailü'l-hayratlar hat sanatının kitap şeklinde rastlanılan dinî mahiyettedeki numunelerindendir. Hadis mecmularının da hüsnühatla yazılmış seçkin örnekleri vardır. Edebi eserler arasında divanlar ve şiir mecmuları dinî olmayan yazma kitapların en geniş kesimini oluşturur.

Levhalar

19. ve 20. yüzyıllarda celi yazılıarda revaç bulan levhacılık, hüsnühattin çerçevelenerek çeşitli mekânlardaki duvarlarda yer almamasını sağlamış, böylece bir güzelliği hem okuma hem de seyretme imkânı vermiştir. Özellikle sülüs ve talik celileriyle ayet, hadis ve hikmetli sözler usta hattatlara yazdırıldıktan sonra etrafi tezhip ettirilmiş ve bu levhalar çerçevelenip duvarlara asılmıştır.

Hilyeler

İlk örnekleri Hafız Osman tarafından tertip edilen hilyeler, Hz. Peygamber'in (Sallallahu aleyhi ve sellem) fiziki ve ahlaki vasıflarını anlatan levhalarıdır. Hilyeler tanınmış ve güvenilir hadis rivayetlerinden alınan bilgilere dayanır. İlk örnekleri 1679-1680 yıllarından itibaren görülmeye başlayan hilyelerde en fazla Hz. Ali'den rivayet olan metin yazılagelmiştir.

Kitabeler

Cami, tekke, mektep, medrese, han, çeşme, hamam, sebil, kütüphane gibi herhangi bir abidenin ek-seriya dış bazen de iç cephesinde yer alan veya nişan taşı, mezar taşı gibi bir dikilitaş üzerindeki yazılar hakkında bu tabir kullanılır. Çoğunlukla bulunduğu bina veya adına dikildiği şahisla ilgili bilgiler ihtiva eden kitabelerin metinleri devrin şairlerince kaleme alınır, sonra da bir hat ustادına yazdırılır. Manzumenin son bir veya iki misraında o yılın tarihi düşülür. Bu yazılar mermer üzerine kabartma şeklinde oyularak hazırlanır.

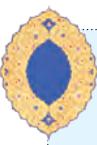
Hattın Çelebisi Hasan Çelebi

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (147. sayfa) "Taniyalım" etkinliğini yapabilirsiniz.

Değerlendirelim

Aşağıdaki parçaya göre Osmanlı Türkçesinin günümüzdeki kullanım alanları hakkında neler söylenebilir? Belirtiniz.

Millet olarak kültürümüzü bütünüyle öğrenmek, incelemek, araştırmak ve korumak en temel görevlerimizden biri olmalıdır. Çünkü dil, din, edebiyat, sanat, hayat tarzı ve tarihî değerler bir milletin varlığının ayrılmaz parçalarıdır. Arşiv ve kütüphanelerimizde ise hukuk, tıp, edebiyat, tarih, din, mimari, müzik gibi birçok alanda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış binlerce eser büyük bir inceleme ve araştırma sahası oluşturmaktadır. Bin yıllık bu kültür birikiminden faydalananmak için Osmanlı Türkçesinin öğrenilmesi önemli bir gerekliliktir.

Günümüzde üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı, tarih, ilahiyat, sanat tarihi, bilgi ve belge yönetimi (arşivcilik), kütüphanecilik gibi bölümlerinde Osmanlı Türkçesi eğitimi verilmektedir. Buralarda Osmanlı Türkçesiyle yazılı kültür mirasını okuyup anlayabilecek uzmanların yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Yorumlayalım

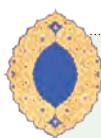
Yabancıların Osmanlı Türkçesini öğrenmelerini ve bu alanda araştırmalar yapmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Yabancıların bu tavrinin bize bakan yönleri var mıdır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Dikkat

"Osmanlı Türkçesi bilgisi yalnızca bir kısım bilim adamı ve arşiv uzmanı için gerekli değildir. Dilin, önce bireyin, sonra toplumun var olduğundaki yeri göz önünde tutulduğunda Türkiye'de kendisine okumuşluk, entelektüellik payesi verilen herkesin bu bilgiye sahip olması gereklidir."

Cevaplayalım

Hat sanatı denilince öncelikle Kur'an-ı Kerim harfleri ile yazılmış güzel yazı sanatı akla gelir. Bu sanat, Kur'an harflerinin 6 ile 10. yüzyıllar arasında geçirdiği uzunca bir gelişme döneminden sonra ortaya çıkmıştır. Kur'an-ı Kerim'in bir araya toplanmasından sonra, İslam dininin bilime verdiği özel önemin etkisiyle çok sayıda kâtip yetişmiş; yazı da doğal olarak büyük aşamalar göstererek önemli bir sanat kolu olmuştur...

Hat sanatı, tarihî seyir içerisinde gelişmiş, mükemmel olmuş ve güzel sanatlar arasındaki seçkin yerini almıştır. Hat sanatı, İslam kültürünün önemli unsurlarındandır. Bu sebepleecdadımız Kur'an-ı Kerim'i güzel yazmaya çok önem vermiştir. "Kur'an-ı Kerim Hicaz'da nazil oldu, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı." sözü, bizim için en büyük iftihar vesilesidir. Osmanlı medreselerinde Amasyalı Şeyh Hamdullah, Ahmed Karahisari, Hafız Osman, Mustafa Rakım Efendi, Mahmud Celaleddin Efendi, Yesârizâde Mustafa İzzet Efendi gibi daha nice cihanşümü'l reisü'l-hattatin yetişmiştir. Bugün yerli ve yabancı kütüphanelerde bulunan yazma Mushafların her biri bu bakımdan ayrı bir değer ifade etmektedir.

http://www.amasya.edu.tr/media/157778/osmanl_.pdf

- Bu metne göre Osmanlı Türkçesinin hat sanatıyla ilgisi konusunda neler söyleyebilirsiniz?
- Hat sanatının yaşayan temsilcilerinden bildikleriniz var mı?

Yorumlayalım

"Kültürlü olmak demek, tarihin ve eski eserlerin terbiyesini almak, olgunlaşmak, ondan sonra yeni eserler vücuda getirmek veya ruhunu onlara açmaktır."

Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil

Yukarıdaki sözü, Osmanlı Türkçesi dersiyle/öğrenmek konusuyla ilişkilendirecek yorumlayınız.

Araştıralım

Çevrenizden, kütüphanelerden ya da internet sitelerinden Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserler bulunuz. Bulduğunuz eserleri ya da eserlerin görsellerini sınıfa getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

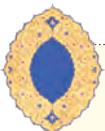

1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri

Hazırlanalım

Türklerin Kur'an harflerini kabul etmesi dil ve medeniyetlerini nasıl etkilemiştir? Bildiklerinizi söyleyiniz.

Okuyalım

OSMANLI TÜRKÇESİ VE TARİHİ SEYRİ

Osmanlı Türkçesi, Türkiye Türkçesinin gelişme sürecinde Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan ilk dönemi de içine alarak XIII. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden dönemidir.

XI. yüzyıl ve sonrası Orta Asya Türküyü için devamlı bir göç devridir. Bu yüzyılda Türk dili bazı gelişmeler geçirmiştir ve Türkçenin çeşitli kolları ortaya çıkmıştır. Oğuz boylarının yayıldığı Anadolu'da Oğuz lehçesine dayalı yeni bir dil teşekkül etmiş ancak bu dilin gelişip edebî bir dil hüviyetini kazanması uzun bir sürede gerçekleşmemiştir.

Anadolu Beylikleri döneminde daha çok değer kazanan Türkçe resmî dil olarak kullanılmış ve bu dille bazı eserler meydana getirilmiştir.

Osmanlılar, Anadolu ve Balkanlar'da Türk birliğini sağlamışlardır; Türkçeyi de resmî dil dolayısıyla bir yazı dili hâline getirmiştirlerdir. XIII. yüzyıldan başlayıp günümüze kadar gelen bu yazı diline Batı Türkçesi adı verilir.

Batı Türkçesinin günümüzdeki şekillerinden biri de bugünkü Türkiye Türkçesidir.

Türkiye Türkçesi XIX. yüzyılın ortalarına kadar lisan-ı Türki, Türki ve Türkçe olarak anılmış ve Arapça, Farsça ve Türkçe unsurlarla şekillenmiştir.

Osmanlı Türkçesinin geçirdiği aşamalar:

a) Başlangıç (Eski Anadolu) Türkçesi Dönemi

Anadolu Selçukluları, Beylikler devri ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemine rastlayan yüzyıllarda (XIII-XV. yüzyıllar) Türkçe, gramer şekilleri ve kelime hazinesi bakımından oldukça sade bir yapı gösterir.

XV. yüzyılın ortalarına doğru Türkçe devlet dili, bilim ve sanat dili olma özelliğini kazanmış; olgun edebî ürünlerini vermeye başlamıştır. Bu dönemde, Arapça ve Farsçadan kelime ve tamlamalar Türkçeye girmiştir.

Sinan Paşa'nın 'Tazarrunname'si edebî nesir dilinin oldukça yüksek bir düzeye ulaştığını göstermektedir.

Fuzuli

b) Klasik Dönem

XV. yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle fetihle birlikte İstanbul'un bir kültür ve medeniyet merkezi hâline gelmesiyle başlayıp XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eden dönemdir. Osmanlı Türkçesi de büyük bir devletin ilim ve sanat dili olarak Arapça ve Farsça ile rekabet edebilecek bir seviyeye erişmiştir.

Baki, Fuzuli, Nedim, Kâtib Çelebi, Evliya Çelebi gibi yazar ve şairler bu dönem sanatçılarıdır.

c) Yenileşme Dönemi

XIX. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden dönemdir. XIX. yüzyılın ikinci yılında Batı uygarlığının etkisi altına girilmiş ve dilde sadeleşme hareketlerini takip eden süreç sonunda Klasik Osmanlı Türkçesi sona ermiştir.

İslam Ansiklopedisi, Osmanlı Türkçesi maddesi
(Kısaltılıp düzenlenmiştir.)

Okuyalım-Yazalım

Tablodaki boş bırakılan yerleri, "Osmanlı Türkçesi ve Tarihi Seyri" başlıklı metne göre tamamlayınız.

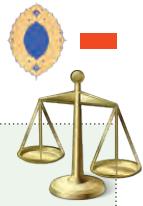
Batı Türkçesi
(..... - XXI. yy)

..... Dönemi
(XIII. yy - XV. yy)

..... Dönem
(XV. yy -)

..... Dönemi
(..... - XX. yy)

Değerlendirelim

"Dil, canlı bir varlıktır. Gelişir, serpilir, değişir. Kelimeler dilde hep ilk şekilleri ile kalmazlar, uzun hayatları boyunca bir takım değişikliklere uğrarlar. Bu değişiklikler de umumiyetle ses değişiklikleridir. Mesela başlangıçta Türkçede bir "edgü" kelimesi vardı. Zamanla bu kelime "d-y" değişikliği ile "eygü" oldu. Sonra "g" düştü "eyü" oldu. Sonra düzlük yuvarlaklık uyumuna uydu "eyi" oldu. Bugün hâlâ "eyi" diyenler vardır. Nihayet sondaki "i" baştaki "e"yi, benzeşme hadisesi ile "i" yapınca

kelime "iyi" oldu. İsterseniz bir misal daha verelim. Mesela eskiden "bedük" kelimesi vardı. "d-y" değişikliği ile "beyük" oldu. "b" dudak konsonantının tesiri ile "e" yuvarlaklaştı, "ö" oldu. Çünkü "e"nin yuvarlığı "ö"dür. Bu yuvarlaklaşmayı ikinci vokal olan "ü" de teşvik etti. Böylece kelime "böyük" şekline geçti. Bugün de Anadolu ağızlarında daha çok bu asli şekil olan "böyük" kullanılır. İstanbul Türkçesi ise "ö"yü daraltarak "ü" yaptı ve kelime büyük oldu.

Hasılı kelimelerde ses değişikliği daima görülebilir. Bu değişiklikler iki durumda karşıımıza çıkar: Bir, eski devrelerle bugünkü Türkçe arasındaki değişiklikler ki buna tarihî değişiklikler diyebiliriz. Bir de bugünkü ağızlar ve şiveler arasında görülen değişikliklerdir ki bunlara da saha değişiklikleri diyebiliriz."

Prof. Dr. Muharrem Ergin, Üniversiteler İçin Türk Dili

"Dil, canlı bir varlıktır." sözünü, "Osmanlı Türkçesi ve Tarihî Seyri" başlıklı metinle ilişkilendirerek değerlendiriniz.

Araştıralım

Tarih ve edebiyat öğretmenlerinize danışarak X. yüzyıl ile XX. yüzyıllar arasında Osmanlı Türkçesinin oluşum ve gelişimini etkileyen olayları araştırınız.

Araştırma sonuçlarını sınıfı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Osmanlı Türkçesi ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Osmanlı Türkçesinde çok sayıda Arapça ve Farsça kelime kullanılmıştır.
- B) Türkçenin dışında Türkçeden ayrı "Osmanlıca" diye isimlendirilen bir dildir.
- C) Osmanlı Devletinin hâkim olduğu geniş bir coğrafyada konuşulan bir dildir.
- D) Hem konuşma dili hem de yazı dili olarak kullanılmıştır.
- E) Kütüphanelerimizde, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış yüzbinlerce eser vardır.

2. Bir kere kelime dağarcığımız genişleyecek. Siz bugün sıradan okumuşların öğrenemediği iki üç bin kelime daha öğrenseniz unutulmuş, eskimiş diye lim, sizin eski metinleri okuma kapasiteniz artmayacak mı, artacak. Okuduğunuzu anlayacaksınız. İkincisi, düşüncelerinizi ifade etmek istediğiniz zaman daha rahat ifade edebileceksiniz. Dilimin ucuna gelen bir kelime var ama ifade edemiyorum demeyeceksiniz artık. Geçmişteki tartışmaları da kaynağından okumuş olacaksınız. Bilgiye hem dinî hem tarihî anlamda hem devlet arşivi ve yönetimi anlamında sahib bilgiye ulaşma şansına sahip olacaksınız. Batı'da hangi aydın liseler için yazılmış Shakespeare'i okur? Ama bizdeki aydınlar anlamıyorlarsa her metnin çevirisini okumak zorunda kalıyor. Bu akıllara ziyandır.

Paragrafta verilen bilgiler, aşağıdaki hangi sorunun cevabı olabilir?

- A) Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlerin Batı'dakilerden farkı nedir?
- B) Osmanlı Türkçesi kelime hazinemizi nasıl zenginleştirir?
- C) Osmanlı Türkçesini öğrendiğimizde bunun bize dönüşü ne şekilde, nasıl olacaktır?
- D) Osmanlı Türkçesinin insanın ifade kabiliyetine etkileri nelerdir?
- E) Geçmişteki ilmî ve edebî tartışmaları asıl kaynağından okumada Osmanlı Türkçesi nasıl kolaylık sağlar?

3. Bazi diller vardır ki yalnız bir vatanda değil, birçok vatanda devlet kurmuş, hâkimiyet kurmuş büyük milletlerin dilidir. Bu diller, pek tabii olarak medeniyet ve hâkimiyet götürdükleri Ülkelerin dillerinden derlenmiş kelimelerle de zenginleşmiş büyük dillerdir. Bu milletler kendi kültür sanat ve iktidarlarını başka Ülkelere yayar, dünyanın dört bucağında kendi hükümlerinin geçtiğini görüp kendi dillerinin konuşulduğunu duyanın, kendi bayraklarının dalgalandığını görmenin hazzını, gururunu tadarlar. Öte yandan, aynı Ülkelerden derledikleri lüzumlu kelimeleri kendi dillerinin gramerine, estetiğine ve fonetiğine göre millileştirerek kendi kelimeleri yaparlar. Biz bunlara öteden beri fethedilmiş Ülkeler gibi fethedilmiş kelimeler diyoruz.

Bu paragraftan aşağıdaki düşüncelerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Osmanlı Türkçesi tarihî seyri içerisinde farklı dillerden bünyesine aldığı kelimelerle zenginleşmiştir.
- B) Osmanlı Türkçesi sadece Anadolu'da değil dünyanın farklı bölgelerinde de kullanılmıştır.
- C) Farklı dillerden kelimelerin Osmanlı Türkçesine geçiş rastgele olmamıştır.
- D) Osmanlı Türkçesi fethedilmiş kelimelerin yer aldığı bir dildir.
- E) Osmanlı Türkçesi sadece Anadolu'da yaygın olan bir konuşma dilidir.

4. Aşağıda verilen Türk devletlerinden hangisi Osmanlı Türkçesi harflerini kullanmamıştır?

- A) Büyük Selçuklu Devleti
- B) Anadolu Selçuklu Devleti
- C) Anadolu Beylikleri
- D) Karahanlı Devleti
- E) Uygur Devleti

B. Aşağıdaki cümlelerin başına yargılar doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- () Osmanlı Türkçesi yabancı bir değil, Kur'an harfleriyle yazılan Türkçedir.
- () "Osmanlı Türkçesi" ifadesi Türkçenin bütünü için kullanılmaktadır.
- () Günümüzde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlerle hiç karşılaşılmamaktadır.
- () Osmanlı Türkçesini öğrenmekle yüzlerce yıllık kültür birikimine ve milyonlarca tarihî belgeye ulaşma fırsatı yakalanmış olur.
- () Osmanlı Türkçesi, Kuzey-Doğu Türkçesi dönemi içinde yer almaktadır.

C. Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

1. Türkler, harfleriyle İslamiyeti kabul ettiği yıllarda tanımışlardır.
2. ve Türkçenin en fazla etkilendiği dillerden ikisidir.
3. Türkçesini bilmek, kültürümüzün temelini teşkil eden eserlerimizi tanımak açısından önemlidir.
4. Osmanlı Türkçesi taşıyıcısıdır.
5. sanatının yer aldığı yazma kitaplar, levhalar, hilyeler, kitabeler gibi eserlerin birçoğunda Osmanlı Türkçesi alfabetesi kullanılmıştır.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Türkçe ve Osmanlı Türkçesi arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.
2. "Ne harabi ne harabatiyim/Kökü mazide olan atiyim." (Yahya Kemal) beytini, Osmanlı Türkçesinin geçmişle gelecek arasında köprü kurması konusuya ilişkilendirerek açıklayınız.
3. Günümüzde Osmanlı Türkçesi eserleri nerelerde karşımıza çıkmaktadır? Söleyiniz.

Okuma Metni

MEZAR TAŞLARI: EŞSİZ BİLGİ KAYNAKLARI

Yahya Kemal, ne zaman memleketin nüfusundan söz edilse ölüleri de hesaba katmak gerektiğini söylemiş. Haklıdır. Coğrafya, üzerinde yaşayanlarla kariyla kariyla vatanlaşır. Mezarlar ve mezarlıklar, aslında bu sancılı vatanlaşma macerasının somut şahitleridir. Her mezar, bu toprağa basılmış bir mühür ve tarihe düşülmüş bir not olarak görülmelidir. "Şahide"ler, sadece mezarda yatanın kimliğine değil, bir medeniyete, bir varoluşa da şahitlik eder. Bu bakımdan mezarlıkları yok etmek, nüfus kayıtlarını silmek gibi, müstevlilere yaraşır bir barbarlıktır, soykırımdır.

Yok olan mezarlar ve mezarlıklarla birlikte, bu coğrafyada yaşayanlar ve yaşananlar hakkında en sahih bilgilerin de uçup gittiğini yeni nesillere anlatmak zorundayız. Bir kültürün tarihini mezarlıklardan yola çıkarak yazmak mümkündür. Ömrünü Osmanlı mezarlıklarını araştırmaya vakfetmiş bir kültür adamı olan Fâzıl İsmail Ayanoğlu, "Ortada mevcut yüksek sanat abidelerimiz -faraza- olmasaydı bile mezarlıklarımızda bulunan nihayetsiz eserler, bu milleti medeniyet göklerine çıkarmaya kâfi gelirdi." diyor. Özellikle Osmanlı mezarlıkları, bugüne taşındıkları zengin bilgiler bir yana, benzersiz sanat eserlerinin sergilendiği galeriler gibidir.

Mezar taşlarını ayak izleri gibi takip etmek suretiyle bir kültürün yaygınlığı hakkında açık fikir edinmek mümkündür. Bir mezarın mimarisi ve tezyinatı, hangi dönemde yapıldıysa o dönem hakkında tartışılmaz bir belge niteliğindedir. Ayrıca süslemelerin ikonografik anıtları çözülerek din ve mezhepler tarihinin karanlık noktaları aydınlatılabilir. Mezar taşı kitabelerini de bir ülkenin siyasi, iktisadi ve kültürel tarihi, hatta savaşlar, istilalar, depremler, yangınlar vb. hakkında bilgi kaynakları olarak kullanmak mümkündür. Bu kitabelerdeki dil bile yapıldıkları devrin tercihleri hakkında ipuçları taşırl. Mesela 14. yüzyıldan itibaren Türkçe yazılmaya başlanan mezar taşı kitabeleri, Osmanlı kimliğinin mahiyeti hakkında fikir vermektedir. Öte yandan, mezar taşı kitâbelerinden yola çıkarak kaligrafideki; motif yapısını ve üslupları inceleyerek tezyinattaki değişmeleri, tercihleri ve modaları kronolojik olarak takip etmek

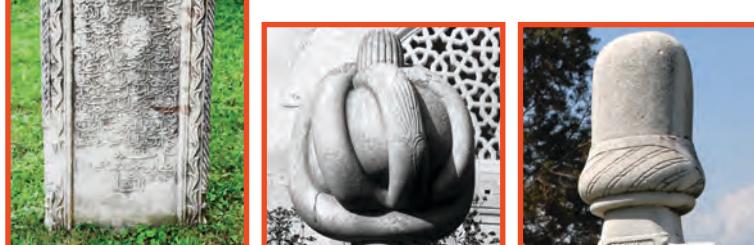

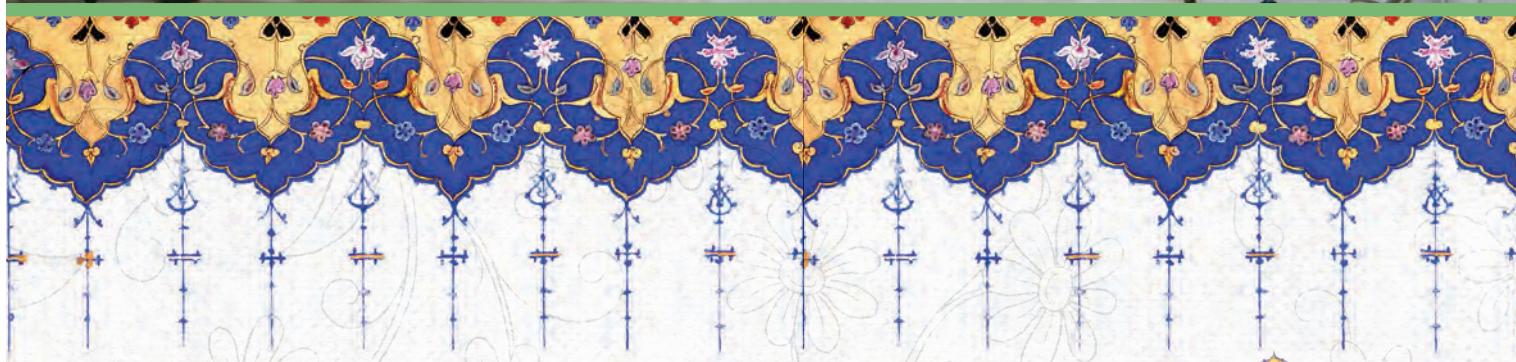

mümkündür. O hâlde her mezar taşı, hat sanatı ve tezvînat târihi açısından da büyük önem taşımaktadır. Bazı kitâbeler, büyük hattatların imzalarını taşıdığı için ayıca önemlidir, bazı mezar taşları da isimleri başka türlü kayda geçmemiş hattatlar, mimarlar, hakkâklar vb. hakkında yegâne bilgi kaynağıdır.

Osmanlı mezarlıklarının bugüne taşındıkları bilgiler açısından insanlık tarihinde benzersiz olduğu bilinen bir gerçektir. Mezar taşlarının dilini bilen biri, üzerinde hiçbir yazılı kayıt olmasa bile süslemelerinden, kavuşun şeklinden vb. hem o mezarda yatan kişinin kimliği hem de yaşadığı devir hakkında şaşılacak zenginlikte bilgiye ulaşabilir.

*Beşir Ayvazoğlu'nun Takdim Yazısı
Süleyman Berk, Zamanı Aşan Taşlar*

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ (MATBU)

- 2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi
- 2.2. Harflerin Birleşme Durumları
- 2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri

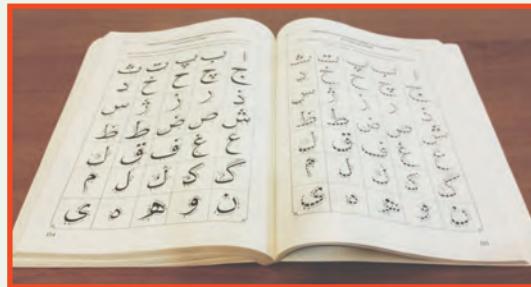
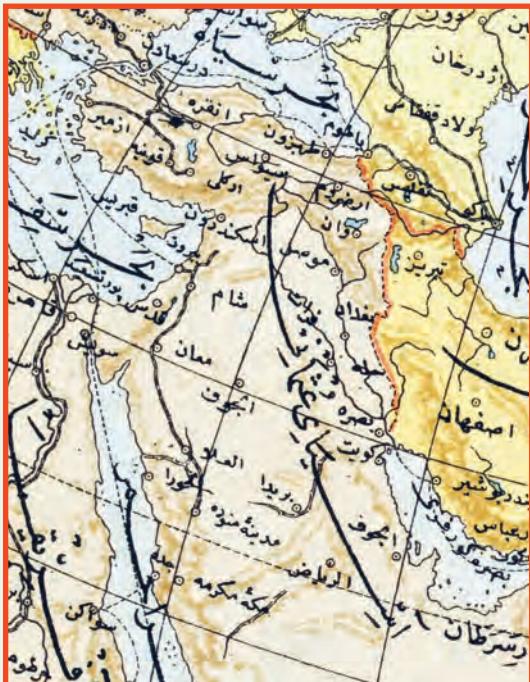
2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi

Hazırlanalım

Aşağıdaki fotoğraflarda gördüğünüz yazılar size neler hatırlatıyor? Düşünce lerinizi söyleyiniz.

Dikkat

Ottomanların Türkçe olduğu bilinmeli; zor, karışık ve içinden çıkılmaz olmadığı anlaşılmalıdır. Osmanlıca, bugünkü alfabeyi okuyup yazabilen herkes tarafından basit seviyede rahatlıkla öğrenilebilir. Osmanlı Türkçesi alfabetesinde 34 harf vardır. Bunların başta, ortada ve sonda yazılışları hesaba katıldığında farklı işaretlerin de öğrenilmesi gerektiği ortaya çıkar. Ancak bu şekilleri öğrenmek de o kadar zor değildir.

Aşağıdaki örnekler incelenirse söylenilenler daha iyi anlaşılır:

بِيْلِم
m i l i b
bilim

بُوْيُوك
k ü y ü b
büyük

دَدَه
e d e d
dede

بَاّبَا
a b a b
baba

Ottomanların zor tarafları, uzmanlık gerektiren alanları elbette vardır. Fakat Ömer Seyfettin'in hikâyelerini, Peyami Safa'nın romanlarını okumak için uzman olmak gerekmez.

Okuyalım

Aşağıdaki tabloda verilen Osmanlı Türkçesi alfabetesini sırasıyla; baştan sona, sondan başa, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru okuyunuz.

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ												
ر	ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	پ	ب	ا	HARFİN ŞEKLİ
ra	zel	dal	hı	ha	çim	cim	se	te	pe	be	elif	HARFİN ADI
r	z	d	h	h	ç	c	s	t	p	b	a, e	SES KARŞILIĞI
ق	ف	غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ژ	ز	HARFİN ŞEKLİ
kaf	fe	gayin	ayin	zi	tı	dad	sad	şin	sin	je	ze	HARFİN ADI
k	f	g, ğ	‘	z	t, d	d, z	s	ş	s	j	z	SES KARŞILIĞI
ى	ل	ه	و	ن	م	ل	ڭ	ڭ	ڭ	ڭ	ڭ	HARFİN ŞEKLİ
ye	lamelif	he	vav	nun	mim	lam	nef	gef	kef	gef	kef	HARFİN ADI
y	la	h	v	n	m	l	n	g, ğ	k	g, ğ	k	SES KARŞILIĞI

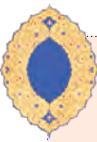
İş Birliği

- Ders öğretmeninizin yardımıyla sınıfınızda, Kur'an alfabetesini daha önce den öğrenmiş arkadaşlarınız varsa belirleyebilirsiniz.
 - Kur'an alfabetesini bilen arkadaşlarınızın, alfabeyi yeni öğrenen arkadaşlarınıza yardımcı olmaları için ikili gruplar oluşturabilirsiniz.

Yorumlayalım

Dine, vatana, millete ait manevi değerini olan şeylere mukaddesat (kutsal şeyler) denir. Temel ilkelerimizden biri de "mukaddesata hürmet" olmalıdır. Camilerimiz, peygamberimiz, vatanımız, bayrağımız bizim için nasıl mukaddes ise Kur'an ve Kur'an harfleri de saygı gösterilmesi gereken değerlerimizdir. Ecdadımız, Üzerine Kur'an yazıldığı için kâğıda bile hürmet etmiş, Üzerine basmamıştır. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in ağırlandığı odada, Kur'an'a saygısı nedeniyle geceyi uykusuz geçirdiği de tarihî bir gerçekktir.

Bu paragrafta anlatılanlarla ilgili neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesi alfabetesi,

- Kur'an alfabetesini temel alan bir alfabetdir.
- Sağdan sola doğru yazılır ve okunur.
- Kur'an alfabetesine bazı harfler ilave edilerek oluşturulmuş Türkçeye mahsus bir alfabetdir.

Yazalım

Aşağıda Osmanlı Türkçesi alfabetesinin harfleri karışık olarak sıralanmıştır. Harflerin adlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

ن	ش	د	ر	ب	ز	ط	ج	ا	پ	ل	ام
ح	ه	س	غ	ث	ظ	ض	ت	م	و	ى	
چ	خ	ڇ	ڙ	گ	ع	ک	ڦ	ڏ	لا	ف	

Bulalım

Kutucuklarda verilen harf gruplarının karşıladığı ortak sesi bulup boş bırakılan yerlere yazınız.

T	←	ت ط
	←	ذ ز ض ظ
	←	ح خ ه
	←	ك ق
	←	ث س ص
	←	د ض ط
	←	ن ڦ

Harf Kartları

Osmanlı Türkçesi alfabetesini iyice öğrenmek için aşağıdaki yönergeyi takip ederek harflerle ilgili bilgilerinizi pekiştirebilirsiniz.

- Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin biçimlerini ve adlarını gösteren harf kartları hazırlayınız. (Harf biçimleri ön, harf isimleri arka tarafa yazılmalıdır.)
 - Kartlardaki harfleri birbirinize sormak için ikili gruplar oluşturunuz.
 - Hazırladığınız kartları kullanarak Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin biçimlerini ve adlarını birbirinize sorarak bilgilerinizi pekiştiriniz.
 - Osmanlı Türkçesi alfabetesinde yer alan ancak Kur'an alfabetesinde olmayan harfleri birbirinden ayırt ediniz.

2.2. Harflerin Birleşme Durumları

Hazırlanalım

Düz yazı ile bitişik eğik el yazısı arasında ne gibi faklılıklar vardır? Düşünce-lerinizi söyleyiniz.

Dikkat

Osmanlı Türkçesi alfabetesinde harfler birbirine bitiştilererek yazılır. Harfler, bitişme sırasında kelimenin başında, ortasında ve sonunda değişik şekiller alır.

Inceleyelim

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin birleşme durumları gösterilmektedir. Tabloyu inceleyerek Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin kelime başında, ortasında ve sonunda aldığı şekilleri öğrenmeye çalışınız.

Ottoman Turkish Alphabet

Kelimenin başında ortasında sonunda	Kelime sonunda	Kelime ortasında	Kelime başında	Harfin müstakil hâli
اللّا، عَنْ	ا، ئ	أ، ئ	ا، ئ	ا، ئ
بِبْ	ب	ب	ب	ب
بَيْبِ	بِي	بِي	بِي	بِي
تَتْ	ت	ت	ت	ت
شَشْ	ش	ش	ش	ش

ججج	ج	ڇ	ڇ	ج
چچچ	چ	ڇ	ڇ	چ
ححح	ح	ڻ	ڻ	ح
خخخ	خ	ڙ	ڙ	خ
ددد	د	د	د	د
ڏڏڏ	ڏ	ڏ	ڏ	ڏ
ررر	ر	ر	ر	ر
ززز	ز	ز	ز	ز
ڦڦڦ	ڦ	ڦ	ڦ	ڦ
سسس	س	س	س	س
ششش	ش	ش	ش	ش
صصص	ص	ص	ص	ص
ضضض	ض	ض	ض	ض
ططط	ط	ط	ط	ط
ظاظاظ	ظ	ظ	ظ	ظ
ععع	ع	ع	ع	ع
غغغ	غ	غ	غ	غ
ففف	ف	ف	ف	ف
ققق	ق	ق	ق	ق
ڪڪڪ	ڪ	ڪ	ڪ	ڪ
ڳڳڳ	ڳ	ڳ	ڳ	ڳ
ڦڦڦ	ڦ	ڦ	ڦ	ڦ
للل	ل	ل	ل	ل
ممم	م	م	م	م
ننن	ن	ن	ن	ن
ووو	و	و	و	و
ههه	ه	ه	ه	ه
لا لا لا	لا	لا	لا	لا
ييي	ي	ي	ي	ي

Dikkat

Aşağıdaki harfler kendinden sonra gelen harflerle birleşmez, bunların dışında kalan harfler birleşir.

ا د ذ ر ز ڙ و ل ا

لامبہ	بوں	ڦیلت	بُزليه	رچل	ڏکی	دیز	امک

Yazalım

Aşağıda verilen harflerin ses karşılıklarını ve yazım şekillerini (başta-ortada-sonda) harfin altındaki kutucuklara örnekteki gibi yazınız.

ڙ	ڱ	و	ڻ	ڏ	ڪ	ا
					kef	
					ortada	

ر	ڧ	ڦ	ط	ڏ	ص	خ

ٻ	ڻ	ڻ	ڙ	ڙ	ڙ	غ

ڙ	س	ڻ	ڇ	ڙ	ڙ	ض

ء	ج	لا	م	ش	ز	ح

Eşleştirelim

Aşağıdaki kutucuklarda ayrı ve bitişik yazılışları verilen harfleri örnekteki gibi uygun şekilde eşleştiriniz.

	طاغ
	بولوط
	چیچک
	صاقساغان
	بایراق
	پاپراق
	کونش

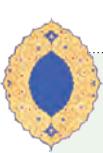
ب اى را ق
چىچك
صاقساغان
بولوط
طاغ
ىاپراق
کونش

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (148. sayfa) "Harfler Kutuda" etkinliğini yapabilirsiniz.

Inceleyelim

Aşağıdaki tablolarda harflerin bitişik yazılışları (kelime başında, ortasında ve sonundaki şekilleri) gösterilmektedir. Harflerde meydana gelen şekil değişikliklerini, harf adlarını birbirinize söyleyerek inceleyiniz.

Kendinden sonraki harflerle birleşenler

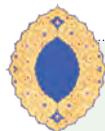
فلت	جِيق	بَشْص	ب، پ، ت، ث
طبع	مِجْن	جَرْح	ج، چ، ح، خ
عرش	چَشْم	سُوت	س، ش
رقص	مَصْر	صَاعَ	ص، ض
وعظ	فَضْل	طَيْش	ط، ظ
مانع	قَعْدَه	عَيْن	ع، غ
منيف	طَقْل	فَجَر	ف، ق
چیچک	پَكْر	گَوْثَل	ک، گ، ئ
خلل	كَلْن	لَنْس	ل
الم	كَمَال	مَشْك	م
گلن	جَنْت	نَقْض	ن
پچه	تَهْلَكَه	هَرْكَس	ه
ایکی	پِنْيَر	يَاز	ی

Kendinden sonraki harflerle birleşmeyenler

کما	طاس	ابج	ا
مقد	یدام	دصل	د
اخذ	جذب	ذکی	ذ
منبر	سرچه	رجب	ر
قیز	بزل	زهر	ز
شرژ	نژط	ژلت	ژ
صفو	گوی	وند	و
اعلا	بلاد	لاشه	لا

2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri

Hazırlanalım

- Rakamların günlük hayatımızdaki işlevleri nelerdir? Sözlü olarak ifade ediniz.
- Noktalama işaretlerinin okuma ve yazmaya katkıları nelerdir? Söleyiniz.

İnceleyelim

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlar verilmiştir. Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamları yazılışlarını inceleyerek öğreniniz.

RAKAMLAR					
On bir	11	۱۱	Bir	1	۱
On iki	12	۱۲	İki	2	۲
On üç	13	۱۳	Üç	3	۳
On dört	14	۱۴	Dört	4	۴
On beş	15	۱۵	Beş	5	۵
On altı	16	۱۶	Altı	6	۶
On yedi	17	۱۷	Yedi	7	۷
On sekiz	18	۱۸	Sekiz	8	۸
On dokuz	19	۱۹	Dokuz	9	۹
Yirmi	20	۲۰	Sıfır	0	۰
Yüz	100	۱۰۰	On	10	۱۰

Dikkat

- Osmanlı Türkçesinde sayılar, rakamlarla yazıldığında soldan sağa doğru yazılır ve okunur.
- Tarihlerin yazımında gün, ay, yıl kısımları yazıda olduğu gibi sağdan sola doğru (YYYY/AA/GG) sıralanır.

۵۷۱
571
۱۴۵۳
1453
۲۰۱۶
2016

۰۷۱/۰۴/۲۰
571 / 04 / 20
۱۹۶۰/۰۴/۰۳
1960 / 04 / 03
(۳۴۴) ۲۱۰.۹۷۶
(344) 210976

Eşlestirelim

Aşağıdaki rakamlarla okunuşlarını örnekteki gibi eşleştiriniz.

38
45
17
26

٤٥
١٧
٢٦
٣٨

90
53
87
62

٥٣
٩٠
٦٢
٨٧

Yazalım

Aşağıdaki saatlere bakarak saatin kaç olduğunu noktalı alanlara yazınız.

İnceleyelim

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi metinlerinde kullanılan noktalama işaretlerinden bazıları gösterilmiştir. Verilen noktalama işaretlerini inceleyerek günümüzdeki şekilleriyle karşılaştırınız.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Ünlem	Soru işaretü	Noktalı virgül	Virgül	Nokta
!	?	؟	,	.

İnceleyelim

Aşağıda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bir metin verilmiştir. Metni inceleyerek Osmanlı Türkçesinde kullanılan noktalama işaretlerini daire içine alınız.

هم نه ایچون
بنی سیللر جه باریندیرمش اولان بر یردن
”ئوله جکسڭ!“ دىيە قوغۇمۇ؟ بو قوغۇلقدىر؛ بن،
كىمىسى سز بر چو جۇمۇ، نىدە گىدر يې بولۇرمۇ؟
ایتىمە يىڭ، صوقاقلەر دە پىشان اولۇرمۇ! محمد عاكف

Yazalım

Osmanlı Türkçesi alfabesiyle verilen aşağıdaki rakamları, günümüz alfabe-sindeki rakamlarla boş bırakılan kutucuklara yazınız.

۲	۰۸	۶	۱	۸	۴	۰

۹	۰	۴۳۷	۰۱	۳	۷	۶۲

İşlemleri Yapalım

Aşağıda verilen toplama ve çıkarma işlemlerini, Osmanlı Türkçesindeki ra-kamları kullanarak yapınız.

۳۸	۰۶۲	۰۰	۰۶۴	۲۸۱۹
۴۹	۳۶	۹۶	۱۰۷	۴۰۷
+	-	+	+	+

Yazalım

Osmanlı Türkçesi alfabesiyle verilmiş aşağıdaki tarih ve rakamları inceleyiniz. Tarih ve rakamların günümüz Türkçesindeki karşılıklarını boş bırakılan kutu-cuklara yazınız.

۲۰۱۰/۰۱/۰۱	(۳۱۲) ۶۴۰.۹۷.	۲۰۱۶/۰۸/۲۶	۱۹۹۷/۰۷/۲۹

Pekiştirelim

Kitabığınızın “Ek Etkinlikler” bölümünde yer alan (150. sayfa) “Rakamları Kullanıyorum” etkinliğini yapabilirsiniz.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki harflerden hangisi Kur'an alfabesinde yoktur?

- A) ب B) ج C) ر D) ط E) ق

2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde "harf grubu-ses" eşleştirimesi yanlış yapılmıştır?

- A) ق ک ←→ K
B) ه خ ←→ H
C) ش س ص ←→ S
D) ز ذ ض ظ ←→ Z
E) د ض ط ←→ T

3. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki bir harfin kelime ortasındaki şekli yanlış verilmiştir?

- A) ج B) ئ C) ص D) س E) ق

4. Aşağıdaki harflerden hangisi kendinden sonra gelen harfle birleşmez?

- A) ق B) و C) ط D) ى E) ح

5. "Be-elif-şin-kaf-elif-nun" harflerinin doğru bitişik şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) باشقان
B) باشقن
C) بشقان
D) ياشقان
E) باشغان

6. "٦ ١ ٠ ٧" sayısının karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 6024 B) 6157 C) 6107 D) 2107 E) 9017

7. "1789" sayısının Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlarla yazılışı aşağıda kilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) ١٧٨٤
- B) ٩٨٧١
- C) ١٧٨٩
- D) ١٧٨٦
- E) ٩٦٨١

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

- () Osmanlı Türkçesi alfabesi soldan sağa doğru yazılır.
- () "گ-ڭ-ڙ-ڙ" harfleri, Kur'an alfabesinde olmayan harflerdir.
- () و ve j harfleri kendinden sonra gelen harflerle birleşir.
- () "ط" harfi, "ت" ve "د" seslerini karşılar.
- () Osmanlı Türkçesi alfabetesinde rakamlar soldan sağa doğru yazılır.
- () Osmanlı Türkçesinde noktalama işaretleri kullanılmaz.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1., ve harflerinin bugünkü alfabeteki ses karşılığı "se"dir.
2. kendinden sonraki harflerle birleşmeyen harflerdir.
3. Tarihlerin yazımında gün, ay, yıl kısımları yazıda olduğu gibi doğru sıralanır.

3. ÜNİTE

TÜRKÇE KELİMELERİN OKUNUŞU

- 3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler
- 3.2. "Elif Okutucusu" ve "A" Sesleri
- 3.3. "He Okutucusu" ve "E, A" Sesleri
- 3.4. "Vav Okutucusu" ve "O, Ö, U, Ü" Sesleri
- 3.5. "Ye Okutucusu" ve "I, İ" Sesleri

3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler

Hazırlanalım

- Türkçenin ünlüleri (sesli) hangileridir?
- Ses ve harf kavramları hakkında neler biliyorsunuz? Söylediniz
- Ünlüleri işaretlemek için kullandığımız harfler hangileridir?

Dikkat

Dilimizdeki ünlüler, Osmanlı Türkçesinde elif, he, vav ve ye harfleriyle gösterilir. Bu harflere "okutucu harfler" denir.

İnceleyelim

Okutucu harflerin tanıtıldığı aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Örnek okumaları dikkate alarak okunuşu verilmeyen kelimeleri de siz okuyunuz.

Okutucu Harfler ve Kelime Örnekleri

ا	ه	و	ى
"Elif" harflerini "ا" olarak okuyunuz.	"He" harflerini "ه" olarak okuyunuz.	"Vav" harflerini "و" seslerinden uygun olıyla okuyunuz.	"Ye" harflerini "ي" seslerinden uygun olıyla okuyunuz.
ب ا ب ا	د د د	چ و ج و ق	ب ى ل ى م
با با baba	د د د dede	چو جو ق çocuk	بیلیم bilim
داها	نه	بو یو ک	سیل
پاشا	دره	سو ت	قیش
چای	تنہ که	صو چ	دیل
پارماق	تہ	کومور	بیلدیز

3.2. “Elif Okutucusu” ve “A” Sesi

Hazırlanalım

Elif harfinin kültürümüzdeki yeri hakkında neler biliyorsunuz? Söleyiniz.

Bunları Bilelim

a) Elif okutucusu kendinden önceki harfi “A” sesiyle okutur.

بارداق

ياتاق

پازار

b) Elif harfi üzerindeki med işaretini (ـ) elif harfini “a” sesiyle okutur.

آل

آق

آرا

آسان

آراج

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

چای	یای	چام	آیاق	آت
				At
یاپراق	قوال	آڭلات	آغاچ	چاغلایان
صامان	صال	باشاران	چاقال	باشلا
مارت	قارطال	باغلا	باشقاق	چاتلاق
صاجاق	طاراق	پارلاق	آپارتمان	ياناشاماز

Cümle Okuyalım

Elif okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki cümleleri okuyunuz.

بابام ماصال يازار.

ياشار صاغلام ماصا ييايار.

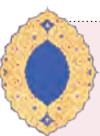
قاناييان طامار جان ياقار.

بارداق بارداق آيران، قازان قازان آش وار.

طاوشان قاچار، طازى قووالار.

دال صارقار قارتال قالقار.

آفاجان خاقان طاش آتار.

Dikkat

Fil kök veya gövdelerinin sonundaki "a" sesi "elif" okutucusu ile gösterilir.

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tabloda verilen kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

قاورا	اوينا	طايا	آغلا	صاقلا
آلما	قايا	ييقا	بويا	صاللا

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını karşılılarındaki noktalı alanlara yazınız.

	آچ آرسلان آو آرار.
	آبلام چای یاپار.
	پارلاق چاناق یواش قاینار.
	بال یاپان بال صاتار.
	قاچ بارداق چای وار؟
	باباجان، یواش یواش آڭلات.

3.3. “He Okutucusu” ve “E, A” Sesleri

Hazırlanalım

- Açık hece ve kapalı hece ne demektir? Daha önce bu kavramlarla nelerde karşılaşınız? Söleyiniz.
- Açık ve kapalı heceleri tanımak, Osmanlı Türkçesini öğrenirken ne işimize yarayabilir?

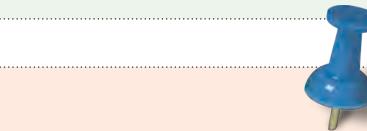
Bunları Bilelim

a) “He” okutucusu kendinden önceki harfi “e” veya “a” sesiyle okutur.

صالجه	طامله	مارقه	سله	دره	تره

b) Kelime başlarındaki “e” sesi, elif (إ) veya elif üzerine hemze (أ) konularak gösterilir.

ارن	اكمك	ألك	أش

c) İsim ve isim eklerinin sonuna gelen “a” sesleri he okutucusu ile gösterilir.

پارهيه	باجهده	صاغه	قازمه	چايه	پاره

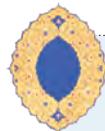

d) "He" okutucusu, ilk hecede kullanılmaz. Diğer hecelerde, genellikle hece kapalı ise terk edilir; hece açık ise kullanılır.

سرچه	جكت	دره	تیه	ilk hece
چکمه جه	پچه ته	سوه جن	ته که	Açık hece
تکر لک	يلك	گرچك	بیك	Kapali hece

e) "He" okutucusu kendinden sonraki harfe birleşmez.

سرچه يه	كله بک	گله نک

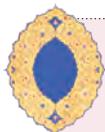

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

بسله	بالطه	يله	ياره	دوه
يامه	بره	آرقه	كچه	تره
پرده	صارمه	كچه	باقلاوه	سرچه
آژانده	بكله	تارله	چشمه	ماشه
أله مه	أگر	امك	أوت	أل
أردم	أتک	أسنك	ارکك	أکلم

Dikkat

Okutucu harflerin ünsüz karşılıkları veya kendi sesleriyle de okunabileceğini unutmayın. Konuya ilgili aşağıdaki örnekleri okuyup inceleyiniz.

Ye (ي)	Vav (و)	He (ه)	Elif (إ)
يای	وار	داها	ال
يول	وازو	هیچ	ات
قايا	کیوی	هر	اكمك

İşaretleyelim

Aşağıdaki kelimelerden ikinci hecesi açık olanları bulup örnekteki gibi işaretleyiniz.

ترله مك ☐	گله جك ☐	دره ده ☒	نه دن ☐
بکله مه ☐	نره ده ☐	بزليه لر ☐	سسلىنمك ☐

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan noktalı alanlara yazınız.

دره دن تکنه گچمز.

سیت سیت سبزه گله جك.

أرن أكمگه رچل سورر.

تیه ده بره طاقان او ده ترلر.

تنه که ده پکمز وار.

ددم سرچه يه أكمك آثار.

آنهم چایدە شکر، بزليه ده صالحجه سور.

يدك تكرلك نره ده؟

Cümle Okuyalım

He okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki cümleleri okuyunuz.

أشك طار سمره گله مز.

بابا اوه دترزان آل.

امل اوده سرچه بسله.

أوده بـكـلـهـ مـهـ، اـمـرـهـ گـلـمـزـ.

أسن تـيـهـ دـهـ منـكـشـهـ آـچـماـزـ.

تنـهـ كـهـ دـنـ باـجـهـ آـزـ چـكـرـ.

3.4. “Vav Okutucusu” ve “O, Ö, U, Ü” Sesleri

Hazırlanalım

Vav harfinin kültürümüzdeki yeri hakkında neler biliyorsunuz? Söleyiniz.

Bunları Bilelim

a) “Vav” okutucusu kendinden önceki harfi “o, ö, u, ü” seslerinden biriyle okutur.

سونوك	قويون	يول	صول	تول

b) Kelime başlarındaki “o-ö-u-ü” sesleri, elif ve vav harfleriyle (او) gösterilir.

Notlar:

- Kelime başındaki “ö, ü” seslerini, “o, u” seslerinden ayırmak için elif harfinin üzerine hemze (او) konulabilir.
- “ö, ü” sesleri, az sayıda kelimedede “ئو” şeklinde işaretlenmiştir.

علوم	أوست	أتو	أوزوم	اورتك	اونوت	اویون	او

Kelime Okuyalım

Vav okutucusıyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki kelimeleri okuyunuz.

ياقاموز	بولوط	قوم	صو
طوقات	طاووق	بوتون	بوبيوك
يورغون	قورشون	قوچ	مارول
يوصون	قونوش	چوروك	قولتوق
اوروج	اوشومك	أورنك	اورته
اوتنز	أوستون	اوقول	اورمان
اولوق	أوركك	اورتو	اوجاق

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan noktalı alanlara yazınız.

اوجوز گوملک اوتو طوقماز.

اوزان چوق دوزگون قونوشويور.

قوش اوزون اوزون اوتر.

گوزل گورن گوزل دوشونور.

اوجوز گوملكدن دوگمه چابوق قويار.

گوندوز کومور ياقان آقشام اوشور.

قورو اودون، کوموردن چابوق طوتوشور.

طوقوز چوجوق، قورقان چوبانه گولويور.

ئوركك چوجوق گولگەدە اوينار.

3.5. "Ye Okutucusu" ve "I, i" Sesleri

Hazırlanalım

Osmanlı Türkçesi alfabetesinde aynı harfin birden fazla ünlüyü okutması konusunda neler düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bunları Bilelim

a) "Ye" okutucusu kendinden önceki harfi "I, i" seslerinden biriyle okutur.

قیریق	بیلیم	سیلگی	تیلکی

b) Kalıplılmış bazı kelime ve eklerde okutucu "ye" harfi kullanılmaz.

برلک	آرتق	سز	بز

c) Bazı eklerin sonundaki "u, ü" sesleri "ye" okutucusu ile gösterilir.

بولدی	اوغلی	بونی	اونی
بوزلی	طوزجی	گورديگی	اوقودیغی
قوقوسو	اویقوجی	دوشیدی	صوچلی

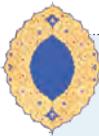

d) Bazı kelimelerin ilk hecesindeki "e" sesi, "ye" okutucusu ile gösterilir.

ایتمک	دیمک	بیمک	ویرمک

e) Kelime başlarındaki "I, i" sesleri elif ve ye (ي) ile gösterilir.

ایگنه	ایشيق	ایصيرغان	ایكى

Kelime Okuyalım

Ye okutucusuyla ilgili kuralları göz önünde bulundurarak aşağıdaki kelime-leri okuyunuz.

پىرىنج	سيورى	گىزلى	اينجى
بىلير	تىتىز	دېرك	گمېچى
پىنير	قىزىل	چىكىچ	چىلك
قرق	گې	سکر	دڭز
برلك	قىشلق	سىسىز	أَرِيمش
اينجه	ايصى	ايرماق	ايشجى
ايب	ايصيپاناق	ايركىن	گىچە
ايلچى	ايلىتى	ايرمك	ايرته له مه

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan noktalı alanlara yazınız.

تکير كدى چاناقدە كى ئى خىزلىچە يىدى.

جىلىز سىورى سىنىك چوجوغۇنى اىصىردى.

آغزى آچىق گوزى قاپالى اوپوردى.

سرىن صولىرده درىن دوشونجەلرە طالدى.

ألى دار اولانڭ، دىلى قىصە اولور.

Okuyalım

Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış aşağıdaki atasözlerini okuyunuz.

- بو كونكى ايشى يارينه بيراقما.
- أكن بيچر، قونان كوچر.
- گرگين ايپ چابوق قويار.
- درهبي گورمهدن پاچهبي صيواما.
- پيشمش آشه صوغوق صو قاتيلماز.
- چوق ياشايان دگل چوق گزن بيلير.
- صايلى قويون قورت قايماز.
- ايرماق كنارينه چشمه ياپيلماز.
- آزيقسز يوله چيقانڭ ايکى كوزى ايل طوربەسندە اولور.
- ايستەدىگنى سوپىلەين، ايستەمەدىگنى ايشيتىر.

Pekiştirelim

Kitabınızın “Ek Etkinlikler” bölümünde yer alan (151. sayfa) “Eşlestirelim” ve “Okuyalım” etkinliklerini yapabilirsiniz.

“Olanda hayır vardır.”

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. بَيْنِكَ، قَيْرِيقَ، ئُولُومَلِيَّ، اولانْ“ kelimelerinin okunuşları hangi seçenekte sırasıyla (sağdan sola) ve doğru olarak verilmiştir?

- A) benek, kırık, olumlu, olan
- B) binek, kırık, ölümlü, olan
- C) binin, kuyruk, olumlu, olan
- D) bin, kırk, ölmeli, evlen
- E) binek, kırık, ölümlü, ölen

2. ‘ه’ he okutucusu isimlerin sonunda hangi seslerle okunur?

- A) a-e sesleriyle
- B) i-i sesleriyle
- C) u-ü sesleriyle
- D) e-i sesleriyle
- E) o-ö sesleriyle

3. Eklerin sonundaki “u, ü” sesleri “ye” okutucusu ile gösterilir.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bu kurala uygun kelime yoktur?

- A) اوقودى
- B) بوزلى
- C) كدى
- D) گوزى
- E) طوزجى

4. Bazı kelimelerin ilk hecesindeki “e” sesi, “ye” okutucusu ile gösterilir.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bu kurala uygun bir kelime vardır?

- A) ايكن
- B) سيويل
- C) شيريل
- D) ييمك
- E) يشيل

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız.

- () Kelime başlarında “a” ünlüsü, “ا” ile gösterilir.
- () Kelime başlarında “o ,ö ,u ,ü” ünlüler, “ا” ile gösterilir.
- () “ه” harfi, okutucu olarak kullanıldığından kendinden sonraki harfe birleşmez.
- () Osmanlı Türkçesi alfabetesinde “ye” harfi okutucu olarak kullanıldığı zaman “ي” ve “ي” seslerini karşılar.

C. Aşağıda boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

1. Kelime içindeki “a” sesleri harfiyle gösterilir.
2. Kelime başlarındaki elif ve ye harfi (ي)، seslerini karşılar.

3. Kelime başlarındaki "o, ö, u, ü" sesleri, elif harfinden sonra okutucusu yazılarak gösterilir.
4. Bazı eklerin sonundaki "u, ü" sesleri "vav" okutucusu yerine okutucusu ile gösterilir.

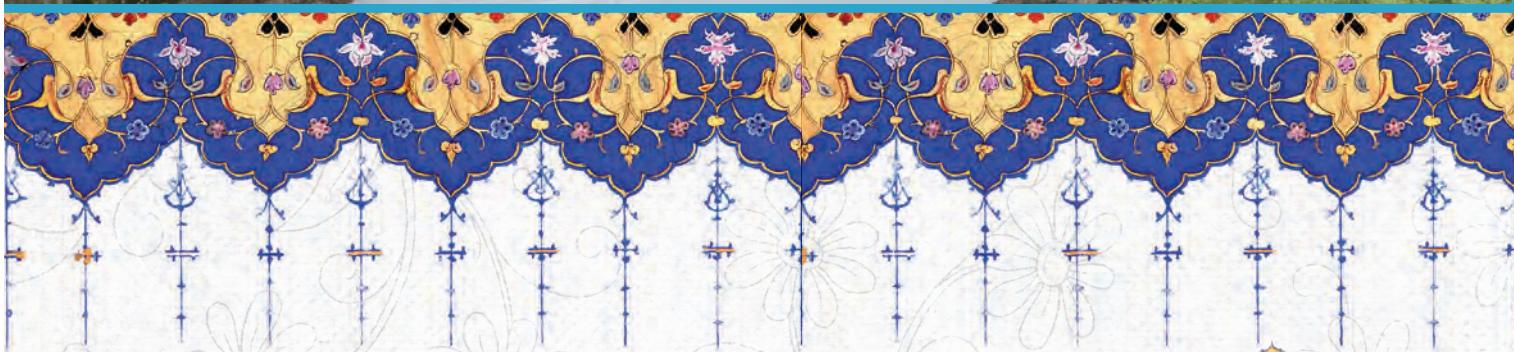
D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Osmanlı Türkçesindeki okutucu harfleri ve okutucu harflerin ses karşılıklarını söyleyiniz.

E. Aşağıdaki kelimelerin okunuşlarını harf (kelime avi) tablosundan bularak işaretleyiniz.

يشيل	بایرام	اوگرنجى	كدى	اوزون
ايکى	اوجاق	اينجى	صانحاق	باغ
ياغمور	قولتوق	پىڭار	آرى	صاقسى

B	U	R	S	A	N	C	A	K	K	Ö	Ç	Ğ	I	V
A	Z	Y	A	K	P	B	I	Ş	E	T	M	K	Ç	D
Ğ	Ü	i	K	i	A	A	Ğ	A	D	Ö	i	O	C	A
F	P	H	S	Ö	Z	Y	E	Ş	i	L	N	L	A	Y
N	i	P	I	N	A	R	Ş	U	S	U	L	T	Ç	A
Y	L	i	Ş	U	R	A	T	V	i	N	Ü	U	Z	Ğ
K	O	L	T	Ü	Z	M	T	U	Z	U	N	K	Ş	M
Ö	C	A	K	A	E	O	D	Y	C	Z	B	i	V	U
M	A	R	Ö	Ğ	R	E	N	C	i	K	D	E	K	R
S	K	I	S	P	O	L	K	U	R	Ö	L	A	M	B

4. ÜNİTE

OKUMAYA YARDIMCI ESASLAR

-
- 4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu
 - 4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik
 - 4.3. Eklerin Okunuşu
 - 4.4. Arapça ve Farsça Asılı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu

Hazırlanalım

- “Pınar, deniz, bana, baban” gibi kelimelerdeki “n” seslerinin halk ağzındaki söylenişinde değişiklik fark ettiniz mi? Bu farklı söyleyişin sebebi ne olabilir?
- “Öğün” ve “övün” kelimelerinin anlamları ve sesleriyle ilgili olarak neler söyleyebilirsiniz?
- Kelime hazinenizi zenginleştirmeye yönelik çalışmalar için bu üiteden itibaren kendinize bir “Kelime Defteri” temin ediniz.

İnceleyelim

Aşağıdaki kelimeleri inceleyerek Osmanlı Türkçesinde “kef” (gef-nef) harfi- nin hangi sesleri karşıladığı öğreniniz.

ك (kef) “k” sesi		گ (gef) “g, ğ, v, y” sesleri				ڭ (nef) “n” sesi	
Kedi	كدى	Görme	گورمه	Güvercin	گوڭرجىن	Ön, Ün	اوڭ
Kömür	كومور	Gelecek	گلهجك	Gövde	كوجده	Son	صوڭ
Ekşi	أكشى	Gezi	گزى	Seyrek	سگرك	Bin (1000)	بىڭ
Kürek	كورك	Güzel	گوزل	Leylek	لگلک	Anlama	آڭلامە
Sekiz	سڭز	Gürz	گورز	Eğri	أڭرى	Dinleme	ديڭلەمە

Notlar:

- Osmanlı Türkçesi metinlerinde kef, gef ve nef harflerinin ayırcı işaretleri çoğunlukla kullanılmaz.
- Kef harfinin v ve y karşılığı olarak kullanıldığı kelimeler sınırlı sayıdadır.

Bunları Bilelim

Nef (ڭ) Harfi:

Nef harfi, Türkçeye mahsus bir sesin işaretidir. Ses karşılığı, genizden söylenen bir "n"dir.

Nef harfi;

- a) İkinci tekil/çoğul şahıs iyelik (tamlanan) eklerinde,
İkinci tekil/çoğul şahıs fil çekim eklerinde,

گزدېڭىز gezdiňiz	يازدەڭ yazdın	آدىڭىز adınız	باباڭ baban

- b) İsim tamlamalarında tamlayan ekinde,

سنڭ چايڭ senin çayın	آرمودۇڭ صاپى armudun sapı

- c) Bazı kelime kök ve gövdelerinde kullanılır.

يالڭىز yalnız	ياڭلىش yanlış	أڭ en

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tabloda kef (gef-nef) harfinin karşıladığı sesleri örnekleyen kelimeler verilmiştir.

Kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

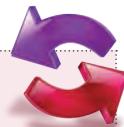
كېچە	كله بىك	أركك	بىلك	كويرو
كستانە	كرپەتن	كىريپى	اپىك	ككليلك
گوزلك	گرچاك	گوملك	گلين	گورگو

گول	گولگه	گنج	گزگین	چىزگى
توگ	اوگله	هگبە	سېگىلچە	بىگلىرىڭى
گوگدە	اوگمك	بوگورتلن	گلدىيگى	اوگوت
بىڭىزەمك	گىشىش	طۇڭىق	صوڭرە	اوڭىچە
قاپىنىڭ قولى	اوقويىڭىز	دىڭلە	يازدڭىز	چايىڭىز

Eşlestirelim

Kutucuklarda verilen aşağıdaki ifadeleri okunuşlarılarıyla eşleştiriniz.

Nerede yanıldın?
Denizin dibi
Yaşlısının oğlu
Sinirlenmeyin
Sizden sonra
Saçınızın rengi
Sözünüzü tutun

سوزىڭىزى طوتىڭ
سزدىن صوڭرە
نە دە ياكىلدىڭ ؟
دەڭىز دېيى
صاچىڭىز ئرنگى
سيڭىرنىمە يىڭ
ياشىلىنىڭ اوغلى

Cümle Okuyalım

Kef, gef ve nef harflerinin yer aldığı aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

بر بريڭزه اولان سو گيڭزه هيج بيتمه سين.

هر سوزى اوستكزه آمایىث.

أوفكهڭ سى يىڭمه سين.

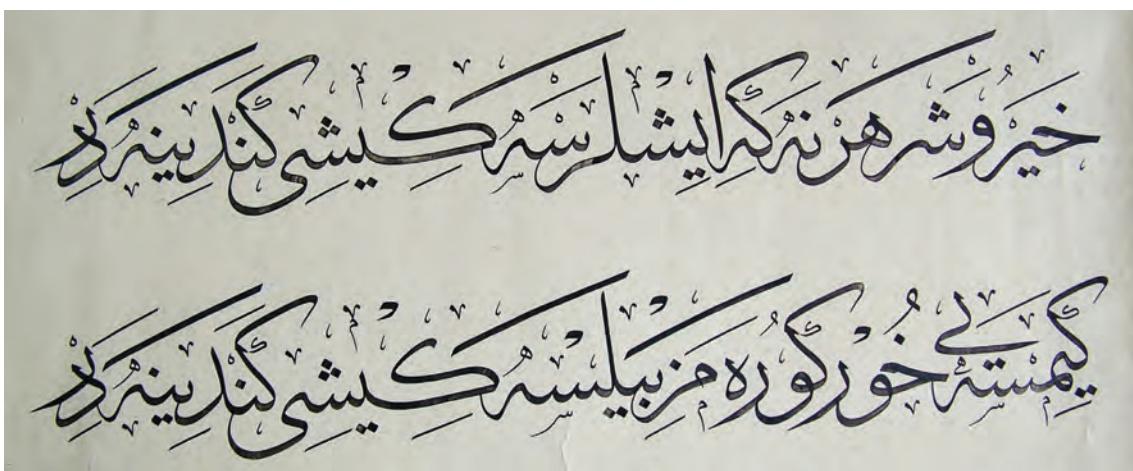
ياڭىلغى بزه خوشلق سڭادر.

جانڭزى صيقان قراڭلۇ دوشونجه لرى آتىڭ.

گچمىشىڭزدە كى ياشلىشىردىن درس آلتى.

ايچىڭزدە چوق دىگرىلى كىشىلەوار.

گوجڭ، گونڭ بىرنە تو كىنير.

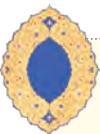
4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik

Hazırlanalım

"Tokmak" ve "ekmek" kelimelerindeki "k" ünsüzlerinin söyleyişlerini karşılaştırınız. Ünsüzlerin söylenişlerinde farklılık var mıdır? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

İnceleyelim

Aşağıdaki kelimeleri okuyup inceleyiniz. Kelimelerin yazılışları ve söylenişle-riyle ilgili olarak nasıl bir sonuca vardığınızı açıklayınız.

دیش	سوگوت	سوس	کوک	یوک
طیش	صوغوق	صوص	قرق	یوق

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesi alfabetesinde, bazı ünsüzlerin (d, g, ğ, h, k, s, t) kalın ve ince karşılıkları vardır. Bu kural gereği, kelime içinde "Tİ (d-t), sad, gayin (g-ğ), kaf, hı" harfleri kalın ünlülerle ve "te, dal, sin, kef, gef (g-ğ), he" harfleri ince ünlülerle bir arada bulunur (Bu kuralın istisnaları vardır).

Aşağıdaki tabloları inceleyerek kalın ve ince karşılığı olan ünsüzleri öğreniniz.

İnce ünsüzleri karşılıyan harfler	ھ	ك	گ	س	د	ت	e, i, ö, ü
Kalın ünsüzleri karşılıyan harfler	خ	ق	غ	ص	ط	ط	a, ı, o, u

İnce Ünsüzler	ھیسی	کوروا	سورگو	دونمك	توپ
Kalın Ünsüzler	خیريلتى	قوروق	صورغو	طونقى	طوب

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki kelimeleri ince ve kalın karşılığı olan ünsüzleri göz önünde bulundurarak okuyunuz. Kelimelerin okunuşlarını boş bırakılan yerlere yazınız.

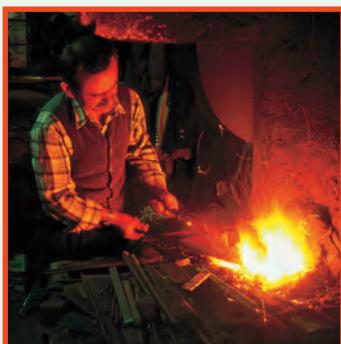
صينير	آغلا	قوى	سيڭىر	أڭلە	كوى
صورو	چاقىل	أڭرى	سورو	چكىل	آغرى
طباغى	آصقى	طۇپراق	ئالگى	أسكى	تكرلك

Cümle Okuyalım

Aşağıdaki cümlelerin okunuşlarını, boş bırakılan yerlere bugünkü alfabeyle yazınız.

ايىكىن قالقان يول آلىر.

دمير طاوندە دو گولور.

أسكى بىر گله نك: آصقىدە أكمك.

دگىرمنىڭ صوپى طاغىن گلىر.

سوگىدە گونش گې اول.

هرنه اولور سەڭ اول،

يا اولدىيغىڭ گې گورون يا گوروندىيگىڭ گې اول.

4.3. Eklerin Okunuşu

Hazırlanalım

Dilimizdeki eklerin işlevleri ile ilgili neler biliyorsunuz? Söyleyiniz.

İnceleyelim

Aşağıda yapım ve çekim eki almış kelimeleri, alındıkları eklerin yazımına dikkat ederek okuyup inceleyiniz. Osmanlı Türkçesinde eklerin yazımıyla ilgili nasıl bir sonuca vardığınızı açıklayınız.

يولدن	باشده	أوه	اوچولي
yoldan	baştı	eve	okulu
آننه مز	چاي	باباڭ	گوزم
anneımız	çayı	(senin) babań	gözüm
صولار	آتلر	طاغلرى	صاچڭز
Sular (geniş zaman)	atlar (çoğul)	dağları	saçıñız
بنجه	گزدیر	صارىدەر	آدسز
bence	gezdir	sarıdır	adsız
آڭلادى	باقسە	صورمىش	قوشجى
anladı	baksa	sormuş	kuşçu
قوشىڭز	گلىرسڭز	صورما	گورڭ
koşunuz	gelirsiniz	sorma	görün
آتلە	آتلا	اويسەكە	يرده كى
atla (at ile)	atla	oysaki (bağlaç)	yerdeki

Dikkat

Osmanlı Türkçesinde eklerin çoğu kalıplılmış bir yapıya sahiptir. Kimi eklerde okutucu harfler gösterilmmez. Ekler okunurken dilimizdeki ses uyumları dikkate alınmalıdır.

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesinde kalıplılmış bir yapıda olan bazı ekler ve bu ekleri alan kelimeler verilmiştir. Tablodaki ekleri inceleyerek ek almış kelimeleri okuyunuz.

سکنز -siniz, -siniz -sunuz, -sünüz	بیلیر سکنز	باقار سکنز	کورمز سکنز	یورو یور سکنز	واراج حقس سکنز
سز -siz, -siz -suz, -süz	سنسنر	طوز سز	گو گل سنر	آد سنر	بیلگی سنر
در -dir, -dir, -dur, -dür, -tir, -tir, -tur, -tür	اکشیدر	گولدر	صوغ و قدر	صودر	ما صادر
دیر -dir-, -dir-, -dur-, -dür-, -tir-, -tir-, -tur-, -tür-	یر لشدیر	یاز دیر	گز دیر	قو شدیر	سو دیر
جه -ce, -ca, -çe, -ça	بنجه	یاش جه	چو جو قجه	قیصه جه	یوز لرجه
جي -ci, -ci, -cu, -cü, -çi, -çi, -çu, -çü	ایش جي	آش جي	قو یوجي	ایيل کجي	گوز جي
لى -li, -li, -lu, -lü	او یقولى	سو یملى	وانلى	گو چلى	طا تلى
مز -miz, -miz, -muz, -müz	آن نه مز	سو زيمز	با جيمز	او غلمز	او قول مز
مش -mis, -mis, -muş, -müs	دو شمش	آرامش	دي گله مش	او گرن مش	صوص مش
دى -di, -di, -du, -dü, -ti, -ti, -tu, -tü	قو رو دى	بکله دى	يور و دى	او گرن دى	أز بره دى
لر -lar, -ler	او گرنجيلر	چان طه لر	چايير لر	طير ناق لر	بي تكيلر
نجه -inca, -ince, -unca, -ünce	دي گله ينجه	آش لاي نجه	گور نجه	وار نجه	ياز نجه
مى mi, mi, mu, mü	بو مى	کسي مى	أول چويور مى	سن ده مى	آغ لار مى

Okuyalım

Aşağıdaki dörtlüğün okunuşunu boş bırakılan yerlere bugünkü alfabeyle yazınız.

طاغلر باشى اولدى يوردم

آغلا ر گزى يورورم

گوندن گونه آرتدى دردم

ايڭله يوب گزى يورورم

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (152-153. sayfalar) "Bulmaca Çözelim" ve "Sınıflandıralım" etkinliklerini yapabilirsiniz.

4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

Hazırlanalım

- Türkçenin Arapça ve Farsçayla etkileşiminin sebepleri neler olabilir? Söleyiniz.
- Türkçeden hangi dillere kelime geçişleri olmuştur? Konuya ilgili bildiklerinizi söyleyiniz.

Dikkat

- Dilimize yerleşmiş Arapça ve Farsça kelimeler özellikle yazda asıl şeklini muhafaza eder. Bu durum, Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okurken göz önünde bulundurulmalıdır.

Okuyalım

- “Dikkat” başlıklı metni, kırmızı ve mavi renkle gösterilmiş kelimeleri inceleyerek okuyunuz.
- Metinde geçen “zaman” ve “hasta” kelimelerinin kökenini sözlükten öğreniniz.
- Metinde geçen işaretlenmiş kelimeleri, kökenlerine göre (okunuşlarını defterinize yazarak) gruplandırınız ve bu kelimeleri birkaç defa okuyunuz.

دقت

صوغوق بر هواهه بر اوطه دن ايحرى گيرديگىز زمان ياخود چيقار كن
قايىي قاپامەي اونوتمايىڭز.

قايىي آچىق بيراقمق بويوك بر قباحت دىكىلدر؛ لكن فنالغە سېب اولا بىلە جىك
بر اهماللىكدر. چونكە بوندن جريان حاصل اولور. هوا جريانى ترلى اولانلر
ايچون دائما تھلکە در، زيرا صوغوق آلغىنلىغى گتىرر. صوغوق آلغىنلىغىندن بوغاز
خستەلغى، ديش آغريسى؛ گوگس نزلەسى، اوكسوروك گبى بر چوق خستەلق
حصوله گله بىلir.

Inceleyelim

- Aşağıdaki tablolarda verilen Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça kelimelerin yazılışlarını ve okunuşlarını inceleyiniz.
- Okuduğunuz kelimelerin yazılışları ile bugünkü söyleyişlerini karşılaştırınız.

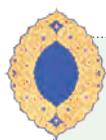
Arapça asılı Türkçeleşmiş bazı kelimeler

سؤال sual	مسئله mesele	رئيس reis	مؤمن mümin	تأثير tesir
حتى hatta	مصطفى Mustafa	موسى Musa	عيسى İsa	كجرى kübra
بقال bakkal	فن fenn	تشكر teşekkür	حدت hiddet	لذت lezzet
بعضاً bazen	عيناً aynen	فكراً fikren	علماءً ilmen	معناً manen

Farsça asıllı Türkçeleşmiş bazı kelimeler

آتش ateş	گل gül (çiçek)	آینه ayna	آرزو arzu	باغچه bahçe
جان can	بربر berber	همشیره hemşire	ماه-مه meh-mah	غنجه gonca
گرچه gerçi	مادامکه mademki	حالبوکه halbüki	بلکه belki	چونکه çünkü
بدخواه bedhah	دعا خوان duahan	خیر خواه hayırhah	خواب hab	خواجه hâce (hoca)

Bunları Bilelim

“ع، ظ، ض، ذ، ح، ث” harfleri Türkçe kökenli kelimelerde kullanılmaz. Bu harfler yalnızca Arapça kökenli kelimelerde kullanılır.

عالِم	ظَفَر	رَضْوَان	ضَرَر	ذُوق	حَقْوق	ثَابِت

Kelime Okuyalım

1. Aşağıdaki Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okuyunuz. Okuduğunuz kelimeleri ünlülerini yönüyle değerlendiriniz.

شیرازه	چشم	حکم	مرحّمت	فکر
دستور	مشهور	جانان	صالح	کریم

2. Aşağıdaki Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okuyunuz. Kelime başlarının daki elif harflerini, karşıladığı sesler yönünden değerlendiriniz.

اعضا	اعصاب	آسایش	آستار	اصحاب	اصالت
اذن	انسان	اصرار	اصلاح	ایواه	ابدی
امید	اجرت	افق	اصول	اعلان	اعتراف

3. Arapça kökenli aşağıdaki kelimeleri okuyunuz. Kelimelerdeki ayın harflerini karşıladığı sesler yönünden değerlendiniz.

عرض	علم	عرفان	عقل	عشق
عمره	علوی	عثمان	عذر	عرق
بایع	تعمیر	تلعین	عريان	عزيز

4. Arapça kökenli aşağıdaki kelimeleri okunuşlarına dikkat ederek inceleyiniz.

ملّيت	ملکیه	طّبیّه	ضرر	رمضان	قاضی	ضربه
لیلی و مجنون	ذوق و صفا	مال	قرآن	لكن	هرون	جمهوریت

Okuyalım

1. "Esir Çocuklara Ahlak Aşısı" başlıklı şiiri, renkli yazılmış kelimelelere dikkat ederek okuyunuz.

2. Aşağıdaki metinde Farsça yapılı tamlamalar da kullanılmıştır. Söz konusu tamlamaları okuyup anlamlandırmaya çalışınız.

اسیر چو جقلره اخلاق آشیسی

ایکی سوز

۳۳۲ سنہ وطن اوغرنندہ بتلیس مخاربہ سنہ یارہلی دو شدم. روسلر بنی اسیر ایتدیلر. خسته خانہ لرنده تداوی ایتدکدن صوڭرە بىر خزى ایچنده بولونان نارگین اسمندہ کى آطه يه گوتور دیلر. بو آطه ده بولونان طقوز بىڭه ياقین اسیر ایچنده يوز يگرمى قدر صاحبىز اسلام چو جقلرى ده واردى. بونلردىن بىرىسىنىڭ فلاتكىنى، ”اسیر بىر چو جغلۇ باشنه گلنلر“ نامنده کى كتابىمده يازمىشدم. چو جقلرى، ایکى اسیر معلم آرقداشىلە بىر باراقدىم بىر مكتب آيدىم. اىشتنە بىر رسالە جىك

اونلار ایچون يازديغم منظومه لردر. برنجى دفعه باکو شهر نده طبع ايتدير مشدم.
بو دفعه ده ايكنجى طبعنى بر خاطره اسارت اولارق مكتب طلبه لرينە اتحافاً نشر
ايدييورم. قصور لرينىڭ عفو ينى ارباب عرفاندىن استرحام ايلەرم.

شفتالويه طورور باقار
هم آغزىنلۇچ صوپى آقار
شفتالويه طوغىرى يورور
بر سس گلىر، همن طورور
”يايدىغىنى الله گورور،
”يايدىغىنى الله گورور!
نجىب اطرافنه باقار
بو سس نردن دىيە آرار
قاپىلرى بوتون آچار
هر كوشە يە بر بر باقار
ھىچ كىمسە يوق. گرى دونر
شفتالويه طوغىرى گىدر
”الله بىلير، الله بىلير.“
دىيە بر سس داها گلىر
نجىب يىنە گرى دونر
قورقوسىندىن تىر تىر تىترر
يىنە باقار ھىچ كىمسە يوق
دوشونەرك آڭلار چابوق
يوق بورادە ھىچ بر انسان
بىڭا بونى دىين وجدان.

11 تۈز ۳۳۳-معلۇم عبدالرّحيم پرتو

وجدان

نجىب و ناجى اىكى قىداش
صباھلىن يواش يواش
مكتىبلينە گىدر گلىر
ناجى بر گون گرى قالىر
بابالرى تىجار على
آلير بر اوقة شفتالو
آنھىلرى آلوب يايلاو
ناجى اىچون براز صاقلار
نجىب ايسە يايىنى يير.
ياوروسنە آنھىسى دير
”نجىب! ناجى نرە دە؟ بر باق!“
”پايىنى آل رافه بيراق.“
قرداشنىڭ حصىسىنى
آلير رافه قويار اونى
چىقوب ناجى يى آرایور
گىزىز گىزىز بولاما يور
يورولارق دونر چابوق
أوه گىرر ھىچ كىمسە يوق
رافدە طباقدە شفتالو
قيپ قرمىزى طاتلى باللى

Kelime Defteri

”Esir Çocuklara Ahlak Aşısı“ başlıklı metinde geçen anlamınızı bilmediğiniz kelimelerin anlamlarını lügatten bularak kelime defterinize not ediniz.

Bunları Bilelim

Ottoman Turkish'de Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılır. Arapça ve Farsça tamlamalarda genellikle önce tamlanan sonra tamlayan öğe gelir. Tamlamalar, günümüz Türkçesine aktarılırken sondan başa doğru bir sıra takip edilir.

Aşağıdaki Arapça ve Farsça tamlamaları inceleyiniz.

Acizler evi	Daru'l-aceze	دار العجزه	← Arapça tamlama
İslam şeyhi	Şeyhü'l-Islam	شيخ الاسلام	← Arapça tamlama
Hayat suyu	Ab-i hayat	آب حیات	← Farsça Tamlama
Hâlin arzi (dilekçe)	Arz-i hâl	عرض حال	← Farsça tamlama

Eşlestirelim

Aşağıda verilen Arapça ve Farsça tamlamaları okunuşlarıyla eşleştiriniz.

Beyne'l-milel	مبسب الاسباب
Müsebbibü'l-esbab	درد معیشت
Atebetü'l-Hakayık	قرآن کریم
Hadimü'l-Haremeyn	بین الملل
Kur'an-ı Kerim	ضرب مثل
Derd-i maişet	خادم الحرمين
Divan-ı Hikmet	ديوان حكمت
Darb-ı mesel	عتبة الحقائق

Pekiştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (154, 155 ve 156. sayfalar) "Herkes Yerine", "Harita Oluşturralım", "Okuyalım-Yazalım" ve "Eşlestirelim" etkinliklerini yapabilirsiniz.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. Seçeneklerin hangisinde kelimelerdeki “kef” harflerinin hepsi “yumuşak ge” sesiyle okunur?

- A) گوڭرچىن، گوڭدە، گوڭرتە
- B) گل، گلين، سرگى
- C) كسىن، چكىچ، بشىك
- D) أڭلنجه، أڭرى، أڭر
- E) لڭلك، سڭرك، آغا بگ

2. "صۈڭ" kelimesinin doğru okunuşu hangi seçenekte verilmiştir?

- A) sök
- B) son
- C) sevk
- D) sön
- E) sün

3. "كورڭىزى گونشىدە بىراقمايىڭىز" cümlesinde “kef” harfinin karşıladığı seslerden hangisi yoktur?

- A) "n" sesi
- B) "v" sesi
- C) "k" sesi
- D) "ğ" sesi
- E) "g" sesi

4. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde kalın sesi karşılayan ünsüzlerden biri yoktur?

- A) يائىلغى بزه، خوشلق ساڭادار
- B) اوفكەڭ سىنى يېڭىمەسىن
- C) اویقویەمى طالىپورلر
- D) قولاق طوتىڭز
- E) ياغ ياغمور ياغ

5. Olumsuzluk eki olan “-siz” aşağıdaki seçeneklerin hangisinde yanlış yazılmıştır?

- A) أشسز (C) گوڭلۇسز (B) اۋكسوز (E) كىيمىسىز سز (D) صو سز

6. “كور” kelimesinin aşağıdaki okunuşlarından hangisi yanlıştır?

- A) kör B) gör C) gür D) kür E) kur

7. Aşağıdakilerden hangisi Farsça yapılı bir tamlama değildir?

- A) دیوان حکمت
B) آب حیات
C) مدینه منوره
D) درد معیشت
E) شیخ الاسلام

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız.

- () Gef (گ) ve nef (ڭ) harfleri Kur'an alfabesinde yoktur.
() Gef (گ) harfinin ses karşılıklarından biri de "v"dir.
() Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça kelimeler, dilimizdeki söylenişleri dikkate alınarak yazılır.
() Türkçe kökenli kelimelerde "ث، ح، ذ، ض، ظ، ع" harfleri kullanılmaz.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

- Osmanlı Türkçesinde ve Farsça yapılı tamlamalar da kullanılmıştır.
- “Su” kelimesindeki “s” sesi harfi ile gösterilirken “siz” kelimesindeki “s” sesi harfi ile gösterilir.
- باد صبا tamlaması yapılı bir tamladır.
- دیوان لغات الترك tamlaması şeklinde okunur.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Kef, gef ve nef harflerinin karşıladığı sesleri söyleyiniz.
- Kalın ve ince karşılığı olan ünsüzler konusunda bilgi veriniz.
- Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin Türkçeye geçiş sebepleri nelerdir?

Okuma Metni

گۈزى بىر خطىبە

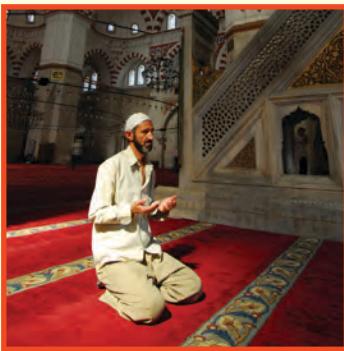
”أى ناس(انسانلر)! گلىڭز، دىكىلەيىڭز، بىللەيىڭز، عېرىت آلىڭز. ياشايىان ئولۇر، ئولۇن فنا بولۇر، اولاچق اولۇر. ياغمور ياغار، اوتلر بىتىر. چوجوقلۇ طوغار، آنالىنىڭ، بابالرىنىڭ يىرىنى طوتار. صوڭرە ھىسى مەحو(يوق) اولوب كىدر. وقوعاتىڭ (اولانلرڭ) آردى آرقەسى كىسىلمىز. ھمن بىرىپىنى ولى ايدىر (قوغالار).

قولاق طوتىڭز، دەققىت ايدىڭز! گوکدە خېر وار، يىردى عېرىت آلاچق شىلر وار. يىريزى فرش ايوان (دوشىمىش كىنىش بىر كوشك)، گوك يوزى بىر يو كىشك طاوان. يىلدىزلىرى يورۇر، دەڭزلىر طورۇر. گلن قالماز، گىدىن گلىمۇز. عجبا واردقلرى يىردىن خوشىندۇ اولوب دە مى قالىيورلۇ؟ يوقسە اورادە بىراقىلۇب دە درىن بىر او يقۇيەمى طالىيورلۇ؟

آند اىچرم اللەڭ عندىنە (قاتىنە) بىر دىن واردە كە شىمىدى بولۇندىغىڭز دىندىن داها سو كىيلىدەر. اللەڭ بىر گله جىك اىلىچىسى واردە كە گلەمىسى پاك ياقىن اولدى. گولكەسى باشىڭزىڭ اوستىنە گىلدى. نە موتلو او كىمىسى يە كە اوڭا ايمان ايدىر، او دخى كىندىسىنە طوغرى يولى كوسىرر. واى او بىدجىختە (قەرە بختلىيە) كە اوڭا عصيان و مخالفت أىلەيە (قارشى چىقا). يازىقلەر اولسۇن عمرلىرى غىلت اىچىنە كىچىن امّتىلە!

احمد جودت پاشا، قصص انبیا و تواریخ خلفا (دوزنلىنىمىشىدە).

5. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ KOLAY METİNLER

5.1. Seçme Okuma Metinleri

5.1. Seçme Okuma Metinleri

Hazırlanalım

- Farklı tarzlarda sıkça yapılan metin okumalarının okumaya ve kelime hazinesini geliştirmeye katkıları nelerdir? Düşüncelerinizi belirtiniz.
- Okuma alışkanlığının ve okuma hızının anlama ve yorumlamaya ne gibi faydalı olur? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki atasözlerini paylaşarak okuyunuz.

OKUMA
METNI 1

آتا سوزلرندن سچمه لر

چالىشقاڭانلىق

- آدم ايش باشىنده بىللە اولور.
- باقارسەڭ باغ، باقمازسەڭ طاغ اولور.
- أمك اولمادن يىمك اويماز.
- أر اولان أكمىگنى طاشىن چىقارر.
- سن اىشىنى قورقما، ايش سىندىن قورقسون.
- يوكلى دوه دىيكلەنمز.
- قسمت گوکدىن زنبىلە ئىنمز.
- نرده حركت، اورده بركت.
- يازىن باشى يېشەنلە، قىشىن آشى يېشر.

آچ گۈزلىك

- آزه قناعت ايتىمەين چوغۇن ھىچ بولاماز.
- بر بولدى ايڭىي اىستىر، آقچە بولدى چىقىن اىستىر.
- دوه بويۇز آراركىن قولاقدىن اويمىش.
- دېلىنجىنلە طوربەسى طولماز.

- ٥- طمعكارڭ گوزى كور اولور.
- ٦- گوزى بر شى طويورماز، الا طويراق.
- ٧- گوزى دانه‌ده اولان قوشڭ آياغى طوزاقدن قورتولماز.

اللهڭ حكمى

- ١- الله دوهىه قنات ويرسىدەي طاغى طاشى طاغيتىرىدى.
- ٢- الله كىمنە بال ويرر، پارماق ويرمز؛ كىمنە پارماق ويرر، بال ويرمز.
- ٣- اللهڭ ايشنه قارىشىلماز.
- ٤- اللهڭ حكمىندن سؤال صورولماز.

- ١- آردندە يوز كويك هاولامايان قورت، قورت صايىلماز.
- ٢- آلتونى صرّافە صور، جوھرى قويومجى يە.
- ٣- آو آولايانڭ كمر باغلابايانڭ.
- ٤- أشك باش اولنجە انجام خير اولماز.
- ٥- ايش بىلنڭ قىلىچ قوشانانڭ.
- ٦- باشنى عجمى بىربرە تسلیم ايدن جىينىن پاموغى أكسىك ايتىمەسىن.
- ٧- حكىمسىز، حاكىمسىز مملكتىدە اوئورما.
- ٨- وارسە هنرڭ واردە باش اوستىنە يېڭى.
- ٩- يارىم حكيم جاندىن ايدر، يارىم فقيه دىندىن ايدر.

عبدلە اشتغال ايتىمەمك

(بوش، فائىدە سىز ايشلەرلە اوغراسىعماق)

- ١- طائىفەنڭ عقللىسى، گەمینىڭ دومنىندن اوذاق طورور.
- ٢- عالمە جلااد لازم ايسە سڭا نە!
- ٣- ئىلڭ ايلە قويمادىغۇڭ شىئە طوقۇنما.
- ٤- ”نه بىلیرم، نە گوردم“ بوندىن ئىيىسى يوقدر.
- ٥- يوجى يولنده گرک.

عفو ایدیچیلک

- ١ - "آمان الله!" دینىڭ گوزينه قورقو صوپى صىقىلماز.
- ٢ - آمان دىلهينه قىلىچ قالقماز.
- ٣ - ئىگىك بوينى قىلىچ كىسىز.
- ٤ - ئىگىلن دال قىريلماز.

ابراهيم صارى طاش، الفباتيك آتا سوزلرى كتابى
(دوزنلىنىمىشىر.).

Konuşalım

1. Yukarıdaki atasözlerini ifade ettikleri değerler açısından inceleyiniz.
2. Atasözlerinde hangi mesajlar verilmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınıza paylaşınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (182. sayfa) "Seçme Atasözleri" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Okuyalım

OKUMA METNI 2

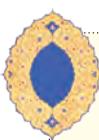
Aşağıdaki bilmeceleri paylaşarak okuyunuz. (Bilmecelerin cevaplarını -bildikleriniz varsa- yanlarındaki boş bırakılan alana yazabilirsiniz.)

بىلەمە جەلر

- * بىر اوطنم وار، اىچىنده اوتوز اىكى صىندالىيە، بىر خالى وار. (.....)
- * يىدى دلىكلى طوقماق، بونى بىلەمەين احمق. (.....)
- * بالدىن طاتلى، زهردن آجى، أىيلك ياپانە دعاچى. (.....)
- * بىش قىداش بىر قويويە طاش آتار. (.....)
- * نار دانەسى، نور دانەسى، درت كوشەنڭ بىر دانەسى. (.....)
- * اىچى طاش، طىشى طاش، ها طولاش ها طولاش. (.....)
- * گوکدىن اون اىكى قارىوز دوشىدى، اون بىرى يىنير، بىرى يىنمىز. (.....)

آغیز	* ير آلتندە پاسلانماز. (.....)
آلتون	* بر اوغلەن وار، اودن اووه گزىر. (.....)
آياق قابى	* ايڭىم ايڭىم، جملە عالم دىيڭلەر. (.....)
باش	* پارماقى وار، جانى يوق؛ طمارى وار، قانى يوق. (.....)
جنت	* طاغى وار طاشى يوق، كويى وار طامى يوق، ايرماقى وار
طاوول	صوپى يوق. (.....)
ديل	* بر كوجوجك خىبىرە (قومبارە)، طاشىر دوكر آنبارە. (.....)
الدبيون	* قات أكمك قات أكمك، ايچى طولو بال أكمك. (.....)
خريطه	* دال أوستىنده صارى اوغلان. (.....)
قاشقىق	* آغاچىدە كلىدىلى صندىق. (.....)
كتاب	* يشىل صندىغى آچدم، آل ايپىگى صاچدم. (.....)
مناره	* دال اوچندە آتش يانار. (.....)
پارماقلر	* صارىدەر آيوه گېيى، صوليدەر ألمًا گېيى.
رمضان	* ير آلتندە قرمىزى منارە. (.....)
آييوه	* بر قىزم وار، قات قات جهازى وار. (.....)
جوز	* باقمهسى گوزل، آلمەسى أوزر. (.....)
گىچە-گوندوز	* بر صالحىم أوزومم وار، يارىسى بياض، يارىسى قره.
گونش و آى	(.....)
گل	* بر تاوهەدە ايکى باليق، برى صىحاجاق، برى صوغۇق.
خاواوج	(.....)
ايشقىق	* ئىلسز، آياقسز قاپويي آچار. (.....)
استانبول	* صوپىدە دوشىر اىصلاحماز، يرە دوشىر پاسلانماز. (.....)
قارىپوز	* لامبه دوشىدى "ايىس" يايىدى، طباق دوشىدى "طان" يايىدى،
كىراز	آننەم گلدى "بول" دىدى. (.....)
لاخنه	نقى تيز ئىل، تورك خلق بىلەمە جەلرى
ليمون	
روزگار	

Eşlestirelim

Okuduğunuz bilmecelerin cevapları yan tarafta verilmiştir. Cevaplarını bulamadığınız bilmecelerin cevaplarını ilgili bölümden bularak noktalı alanlara yazınız.

OKUMA METNI 3

Okuyalım

Aşağıdaki Nasrettin Hoca fikrasını sesli olarak okuyunuz.

لطیفه

خواجه نصرالدین افندی آق شهرده
بر گون وعظ ایچون کرسی یه
چیقوب:

- ای مؤمنلر! بن سزه نه
سویله یه جگم بیلیر میسگز، دیمش.

جماعت:
- بیلمه یز، دیمه لری ایله خواجه:
- سز بیلمه ینجه بن سزه نه
سویله یه یم، دیوب کرسیدن اینز؛
بیراقیر گیدر.

بینه بر گون کرسی یه چیقوب اوّلکی سؤالنی تکرار ایدنجه بو سفر ده جماعت:
- بیلیرز، دیرلر.
خواجه:
- مادامکه بیلیور سگز. او صورتده بنم سویله مکلگمه نه لزوم قالیر، دیر؛ بینه
بیراقیر گیدر.

جماعت حیرتده قالارق:
”افندی بر داهای کرسی یه چیقارسه کیممز بیلیرز، کیممز بیلمه یز.“ دیگه
قرار ویرلر.

خواجه بینه بر گون کرسی یه چیقوب بَرْ معتاد اهالی یه سؤال ایدوب ده
”کیممز بیلیرز، کیممز بیلمه یز.“ جوابنی آنجه خواجه جدّیته هیچ خلل
گتیرمه یه رک:

- نه قدر اعلا. اویله ایسه بیلنگز بیلمه ینگزه او گرتیں، دیمش.
لطائف نصرالدین خواجه دن
(دوزنلنمیشدر.).

Tartışalım

1. "Latife" başlıklı fikranın mesajını belirleyiniz.
2. Fikrada verilen mesajın toplum hayatına katkıları neler olabilir? Tartışınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızı "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (179. sayfa) "Nasrettin Hoca'ya Sormuşlar" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki şiiri sesli olarak okuyunuz.

OKUMA METNI 4

سلطان سليمانه قالمایان دنیا

گوکده یلدیزلرگ اوڭى ترازو،
ئولكر ايله آشار گيدر برازى.
يارين محسىدە د صورارلر بزى،
حقّ ميزان ترازو قورو لور بر گون.

قره جوغلان ديركە قونوب گوچرسىڭ،
اجل شربتى بر گون ايچرسىڭ،
صراط كويروسىنى البت گچرسىڭ،
عملك ئىڭى ويريلير بر گون.
قره جه اوغلان

سلطان سليمانه قالمایان دنیا،

بو طاغلر يرندن ياريلير بر گون.
نيجه بىڭ سنه در چوروين جانلر،
حقّك امرى ايله ديريلير بر گون.

نه گوزل يايلىدى جىت يايپىسى،
چوق آرادم، گورونمىدى قايپىسى.
بنم قورقىيىغىم يول صراط كويروسى،
جهىّم أوستنه قورو لور بر گون.

قارشىكى طاغلر ده قارلى طاغ اولسە،
چوره يانى مور سبلى باغ اولسە،
آغا اولسە، ياشا اولسە، بىگ اولسە،
ياقه سز گوملگە صاريلير بر گون.

بو دنياده آدم اوغلى يم ديرسىڭ،
حلالى، حرامى طورما يوب يرسىڭ،
يمه ايل مالنى، اير گچ ويرسىڭ،
ايگنه دن ايلگە صورو لور بر گون.

Konuşalım

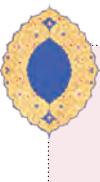
- “Sultan Süleyman'a Kalmayan Dünya” başlıklı şiirin konusu nedir?
- Şiirde anlatılanlarla ilgili duygularınızı ve düşüncelerinizi söyleyiniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (176. sayfa) “Annecigim” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA
METNI **5**

Okuyalım

Aşağıdaki Kur'an ayetlerini paylaşarak okuyunuz.

ابراهیم (ع م) قصّه سی

٤- هانى ابراهیم، پدرى آذره، ”پوتلری معبدى ایدینیبورسک؟ بن سخى ده قومكى ده آپ آشکار بر صاپېقلق اىچندە گوروپورم. دىشىدە.

٥- بز ابراهيمه يقيناً بيلمسى ايچون بونڭ گى گوكلراث، يرڭ اڭ بوپوك مُلكنى گوستيرىز.

٦- اوڭا گىجه قراڭلغى باصنجه او، بر يىلدىز گوردى. ”ايشه ربّم بودر.“ دىدى فقط يىلدىز باتنجه ”بن باتان شىلىرى سومم.“ دىدى.

٧- آي طوغمش گورنجه ”ايشه ربّم.“ دىدى. فقط آى باتنجه ”ربّم بڭا هدایت وىرمىزسە بن مطلق صاپېق جماعتىن اولا جغم.“ دىدى.

٨- گونشى طوغمش گورنجه يىنه ”ايشه ربّم! بو، داها بويوكدر.“ دىدى. فقط گونش باتنجه ”أى قوم! بن شريك قوشىغىڭز شىلدەن ايليشىگى كىسىم.“ دىدى.

٧٩- ”صوڭره بن، يوزىمى؛ گوكلىرى، يرى ياراتان ذاته موّحد ياك
(تىز بىر مسلمان) اولارق چويردم، بن مشركىلردن ده دگلم.“
دېدى.

٨٠- قومى اوڭا چىڭە چالدى (اونكىلە طارتىشىمە يە گىريشىدى).
او دىدىكە ”الله بىن طوغىرى يولە گتىرمىش اىكىن بىڭا چىڭەمى
چالىيورسڭىز ؟ اوڭا شريك قوشدىغۇڭز شىلردىن بن قورقماام مىگىر كە
رەمكى ئىشلى دىلەمهسى اولا (بىڭا بىر فلاكت وىرە) . رەمكى علمى
هر شىئى قوشاتىشدەر. داها نصىحەت قبول ايتىزمىسىڭىز ؟“

٨١- ”سزە الله هىچ بىر برهان ايندىرىمەمش اىكىن اوڭا شريك قوشىمەدن قورقمايورسڭىز ده
بن شريك قوشدىغۇڭز شىلردىن ناصل قورقارم ؟ بو اىكى طاقىمدەن ھانگىسى امن و
اعتمادە (گوگنه) داها لا يقدەر. بىلسەڭز اوڭا اوپاردىڭز.“

٨٢- اونلر كە ايمان ايدوب ايمانلىرىنى ظلم ايلە قارىشىدىر ما ماشىلدەر، اىشتە امن و اعتماد
اونلرە مخصوصىدر، اونلر طوغىرى يولى ده بولىشىلدەر.

٨٣- اىشتە ابراهىمە، قومىڭە قارشى ويردىگىمز حجتىمىز (دلىلمىز) بودر. بىز
دىلەدىگىمز كىمسەلرلى يوکسەك مرتبەلرە چىقارىز. چونكە سنڭ رېڭ حكىمەر،
حقيّىلە عليمەر.

انعام سورەسى، ٧٤-٨٣. آيتلر

Özetleyelim

”Ibrahim (as) Kissası“ adlı metinde anlatılan olayları bir kez de siz anlatınız.

Kelime Defteri

”Ibrahim (as) Kissası“ adlı metindeki anlamını bilmediğiniz kelimeleri sınıf
tahtasına listeleyiniz. Sınıf tahtasına listelediğiniz kelimelerin anlamlarını lügat
yardımıyla öğrenip kelime defterinize not ediniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (175. sayfa) “Lokman
(as) Kissası” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni sesli olarak okuyunuz.

بو حرب بويله قازانيلير!

قىش ياقلاشىيوردى. جبهه دەكى يىگىتلر، قارشىلەرنەدە كى دىشاندىن باشقە بر دە قار، روزگار و صوغوقەلە اوغراسا جقلەرىدى. حالبۇكە عىسکىرلىمۇز قوّتلىرىنى هىچ اسراف ايتىمەمك، اوئىلرى ممكىن مرتبە راحت بولۇندىرىمۇ لازمىدى. كىندىلىرىنىن چاماشىر، چوراب، ياموقلى حاضرلامق اىجاح ايدىيىوردى.

اعانە اولارق ويرىلين بىزلىر، طوقومەلر، يونلر، مختار اوينە دېۋى ايدىيىلمىشدى. شىمىدى بونلىرى دىكىمك، أورمك اىچۈن سەمت قادىنلىرىنى دعوت ايدىيىوردق. فداكار كوى قادىنلىرى دعوتىزە مەنۇنىتىلە قوشدىلىر. ايش يېك چوقدى. يايپلاجق شىلىر بىر آن اۆزىل حاضرلانوب گوندرىيلىمسى لازمىدى. بونڭ اىچۈن زواللىلىر گىچەلى گوندوزلى چالىشىيورلىرىدى. اىچىرنەدە چوق ضعيف، خستە بىر قادىنجغۇز واردى. بىر گون اونى يېك حالسىز گوردم. ”خەدىيە تىزە!“ دىدم، ”سەن راھتسىزلىك، بىرقاچ گون گلەمە، اوڭىدە براز دىڭىلە!“ گوزلىرى ياشاردى. ”ايتىمە اوغلۇم!“ دىدى، ”قوغما بىنى، عىسکر اوغوللىرىمە بو قدر جق بىر ياردىم طوقۇنماسىنىمى؟“

”خىر، تىزە جەڭم“ دىدم، ”سەن خستە گورۇيورم، گىتىدە كە فنالاشىمە ئىدىن قورقۇيورم دە اونىڭ اىچۈن!“

گوزلرینڭ ياشنى سىلىدى. ”نه ياپالم اوغلم؟“ دىدى، ”بو حرب بويله قزانىلىر!“ برقاچ گون گىچمىشدى. قادىنلار يىنه چالىشىيورلاردى. بىردىن برقاچ قادىنڭ خديجە تىزەنڭ باشنه طوپلاندقلرىنى گوردم. قوشىم: ”نه وار؟“ دىدىم. ”ھېچ... براز فنالق گىلدى، شىمىدى گچر!“ دىدىلر. أويينه گوندرمك اىستەدم، يىنه بويىنى بوكدى، گىتىمەمك اىچۇن يالوارىيوردى. كىندى حالتى بىراقدەم. آرتق ايشلەر بىتىمك اوزرە ايدى. صوڭ بىر فعالىيەت گوسترييوردق. بىر صباح ايركىنەن گىتىم، گلنلرلۇڭ گىچە اوودە دىكوب گىتىردىكلىرىنى طوپلادم. خديجە تىزە يوقدى. ئىي وقت گچدى، حالا گلەمەمشىدى. قومشولرنىن بىرىنە كىندىسى گىبى اختىارە صوردم. مخزۇن مخزۇن باشنى صالحادى. ”آه! اوغلم، او دون گىچە سزلىرە عمر!“ دىدى.

”دىمك خديجە تىزە يى نهايت غائب اىتدىك اوويلەمى؟“

قادىن اىچىنى چىكدى. ”أوت!“ دىدى، صوڭرە بىڭا باقدى.

”نه او؟ آغلا يورمىسىڭ؟“ دىيە صوردى، جواب ويرمەدم.

”آه... آغلا!“ دىدى، ”طوغىرىسى ئى قادىندى. آرقەسندىن آغلا ناجق قادىندى...“

”آغا، بىز دە صباحىدىن بىرى آغلا يورز...“

”او قدر سوويلەدم، سىن يورو لىما، استراحت اىت دىدىم، دىڭلەمدى!“

”ناصل دىڭلەسین اوغلم، ناصل دىڭلەسین؟ بو حرب، اونڭ دىدىيگى گى آنجق بوىيلە قزانىلىر!“

جمهورىت قرائى آدلى كتابىدىن

Bulalim

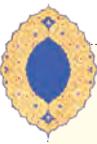
”Bu Harp Böyle Kazanılır!“ başlıklı parçanın ana fikrini bulup söyleyiniz.

Tavsiye Metin

- Kitabınızın ”Okuma Metinleri“ bölümünde yer alan (165. sayfa) ”Cenk Marşı“ başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.
- Okumanızı hızlandırmak için bir sayfalık uygun bir metin seçebilir ve bu metni 3-4 dakikada okuyabilecek duruma gelinceye kadar tekrar edebilirsiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki şiri sesli olarak okuyunuz.

اَيُّ اللَّهُمَّ بْنِ سَنْدَنَ آيِرْمَا

اَيُّ اللَّهُمَّ بْنِ سَنْدَنَ آيِرْمَا^۱
بْنِ سَنْدَنَ دِيدَارْ گَدَنَ آيِرْمَا

سَنِي سُومَكَ بْنِمِ دِينِمِ اِيمَانِمِ
اَهْمِي دِينِ اِيمَانِدَنَ آيِرْمَا

صَارَارُوبَ صَوْلُوبَنَ دُونَدَمَ خَزَانَه
اَهْمِي خَزَانَی دَالَدَنَ آيِرْمَا

شِيْخِمَ گَلَدرَ بَنَ آنَلَثَ يَا پَرَاغَىِ يِمَّ
اَهْمِي يَا پَرَاغَىِ گَلَدَنَ آيِرْمَا

بَنَ اُولَ دُوْسَتَ بَا غِچَهَ سَنْدَنَ بَلَبَلِيِ يِمَّ
اَهْمِي بَلَبَلِيِ گَولَدَنَ آيِرْمَا

بَالِيْغَ چَانَنِيِ صَوْدَهِ دِيدِيلَرَ
اَهْمِي بَالِيْغِيِ صَوْدَنَ آيِرْمَا

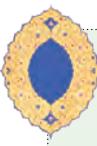
اَشْرَفَ اوْغُلِيِ رُومَىِ كَمْتَرَ قَوْلَكَدَرَ
اَهْمِي قَوْلَى سَلَطَانَدَنَ آيِرْمَا

اَشْرَفَ اوْغُلِيِ رُومَىِ

Bulalım

- “Ey Allah’ım Beni Senden Ayırma” başlığıyla verilen şiriin temasını bulunuz.
- Şiriin her bir beytinden anladıklarınızı sözlü olarak ifade ediniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (173. sayfa) “Aşkına Muhammed’in” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni paylaşarak okuyunuz.

دقت

پورتاقال؛ گوزل، لذتلی بر میوه اولدیغى
ایچون هر زمان نینله بیلیر. لکن قابوقلربىنى
صویوب يول اوستنه آتارسەڭز طالغىن
طالغىن ياخود عجله ايله يوروين بر
يوجى، قابوغۇڭ اوزرىنه باصار، آياغى
قايار، دوشىر؛ يا قولى يا آياغى قىريلir.
ايشته بو قباھات سزىڭدر.

بر مرديوندن چىقارىن پارماقلغى
يوقاريدن ايننلرە بيراقيڭز، كندىڭز طومە يە
قالقىشىمايڭز. پارماقلغى طومق بويوك بر
فنالق دگلدر؛ فقط بوندن بويوك فنالقلر
حصوله گله بىلir.

پارماقلغى طومق، مرديوندن چيقانلردىن
زياده ايننلرە لازم دگلىمider؟ چىقىلىرىن
دوشولەجك اولسى او قدر فنالغى موجب
اولماز، چونكە دىزلىر اوزرىنه دوشولور.
اگر اينىلىرىن دوشولەجك اولورسە بو
سقوط يك بويوك فنالغە، بلکە اولومە بىلە
سبب اولور. خصوصىلە بر اختيار ياخود
بر سقط آدم دوشرسە ...

آرابەدە بولۇنويورسڭز. ئالڭزدە بىوش شىشە وار. بۇ شىشە يى آرابەدەن آتىيورسڭز. شىشە قىريلوب يارچەلرى، قىريقلرى قالدىرىمك ئۆستىنە يايىلىيور. بوندە نە فنالق واردر؟

بۇش و لزو مىز بىر شىشەنىڭ قىريلە سىندە نە فنالق اولا بىلير؟ اوت، بۇ شىشە، سىز ئە مالڭزدر؛ اىستەدىگىزى يايابىليرسڭز.

لەن براز دوشۇنورسەڭز بوندەن حاصل اولا جق فنالقى بولۇرسڭز: صوقاقلىر؛ انسانلىڭ، حيوانلىڭ گچە جىڭى عمومى بىر يىردى. جام قىريقلرى آتلرلە نىللەرینە، يو جىلىرىنى قوندورەلەرینە بىر ضرر ويرمەسە بىلە چىپلاق آياقلرى كىسوب يارچە يارچە ئىدر. بونىڭ اىچۈن بۇش شىشەڭزى يولىڭ اورتەسەنە آتما يىڭىز كە كىمىسى يە بىر ضرر ويرمە سىن.

جمهورىت قرائىتى آدلى كتابىدىن

Karşılaştıralım-Tartışalım

“Dikkat” başlıklı parçada sözü edilen olayları, günlük hayataki benzerleriyle karşılaştırınız. Basit görünen ama kötü sonuçlar doğurabilecek bu gibi olumsuz durumların çözümü için neler yapılabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Kitap Okuyalım

1. Öğretmeninizin yardımıyla Osmanlı Türkçesiyle yazılmış kitap isimleri belirleyiniz. Belirlediğiniz kitapların seviyenize uygun ve sade bir dille yazılmış olmasına dikkat ediniz.
2. İsimlerini tespit ettiğiniz kitaplardan birini temin ederek okuyunuz.
3. Okuduğunuz kitapları arkadaşlarınıza tanıtabilir veya bu kitaplardan beğendiğiniz bölümleri seçip sınıfta okuyabilirsiniz.

Okuyalım

"Emine'nin Şehadeti (Kasaba İntibaları)" başlıklı metni paylaşarak okuyunuz.

امینه نڭ شهادى (قصبه انطابلىرى)

(قصبه، مغنيسا ولايته باغلى طورغودلى ايلچە سنڭ أسكى آدىدە. استقلال حربى گونلرنده يونان ظلمىنە اوغرامش، ياقىلماش، يېقىلماشدەر.)

مبارك قاننىڭ ايزلرى أوزرنىن يوروپەر ك قصبه يە گىردىك. شىمىدى خرابەسى أوزرنىدە يىللر أسن، وقتىلە معمور و شن قصبه نڭ بىڭ بر فاجعەسى آراسىندا اونڭ ئولومىنى، كويىرلۇڭ طاش يېغىنلەرىنىڭ اوستىندا هەركىس بىرىنە ھەم آغلاتان ھەم قلبى اىصيتان بر افسانە گىنى نقل ايدىيورلەرى.

أوّلا قصبه اىستاسىyonندە يونان قافلەلرینىڭ سورو كله يوب گوتوردىيگى سوگىلىلىرى، صباحىدىن آقشامە قدر بىكلەين سياھلى، اورتولى، حسرت يوزلى قادىنلەردىن، صوڭرە يالىڭ آياق اطرافىدە طولاشان كىمسە سز چوجىلدەن ايشيتىدم.

كوللر آراسىندا يىگانە صاغلام يە اىچۈن سچىلىن حکومت قوناغىنىڭ طار او طەسىنە، اىكى منظرە آراسىندا تىكار شەھىد امینە نڭ گوزل يوزى، اطرافىدە كىلرلۇڭ قىلىنى ياقوب گىدىن قادىن سىسى جانلاندى.

پنجرە دن، بتون شهر جسىدی أوزرنىدە، بتون قصبه نڭ يىرسىز يورتسىز خلقنىڭ اولرىلە، چارشى يازارلىلە طاش يېغىنلەرى اوستىندا يىكىدىن حىاتلىرىنى قورمۇق اىچۈن قاياناشدىيغىنى گورۇيوردم. طار صوفە يە آچىلان قاپىدىن دە باشى صارغىلى، قولى آصقىلى، قولتوق

دگنکلی، پشتماله صاریلی، بیاض صقاللی اختیارلر، سیاه بیقلى بیگیت دلیقانلیلر، یوزلری اورتولی قادینلر گورونویور، قاپانییوردی.

قائمقام جدّی و عسکر یوزى تأثیر ایله مجادله ایدرکن سىسىنە يىگە مدیگى بىر تىترەمە يىلە اوىندىن بىجىت ايتدى:

- قرق سىكز ساعت صوڭره خرابەلر آراسىنە بولدق، دىدى. دوقۇر اولمادىغى ايچون او مو زينىڭ و دىزى يىنچ قانغرن او لمە يە باشلاپان يارەسىنى بن صاردم و قوجە سىلە برابر ياشاتقى ايچون نە قدر او غراشدق. او، بىڭا جىدا قلبى بويوك بىر قادىن تائىرى يايپدى. گنجىچ ياشىنە ئولەجىنى بىلىيوردی و اضطراپىنىڭ آقىتىدىغى ياشلر آراسىنە و طېڭ قورتولوشى ايچون سوينىيوردی. ئولوم، سوينىدىرە مەدن آرامزىن گىچىدى گىتىدى. قوجە سىنى شىمىدى گورە جىكسىڭ، افادە ويرە جىكلە آراسىنەدەر. دىنيانىڭ اڭ فلاكتىزىدە انسانى!

قىلىلى، قالىن سیاه قاشرلى آلتىنە ايچىندىن آغلابىان يىشىل گوزلری واردى. ناصىرلى ايشىجى ئىللەر تىترە يەرك او مو زىنە كى، گوگىسىنە كى يارەلرىنى گوستىدى. صوڭره مخزون مخزون يوزىمەز باقدى:

- نە سوپەلە يەيم، دىدى.

- وقۇھى باشدىن آڭلات، دىدك.

ھمن باشلادى فقط سىسى سوپەلەر كن قلبى باشقە شىلەر ئەرييور، گوزلری باشقە شىلەر گورۇيوردی.

- ايشىڭ خلاصەسى او ئولدى، بن قالدىم. ايکى دفعە در مهاجر اولدق. بورادە دشمانىدىن قورتولدق صانىقدى، يىنه گىلدى چاتدى. اما امينە، مطلق بزى گلوب قورتاراجغۇزى بىلىيوردی. ھې اونى سوپەلەردى، ھې اونى سوپەلەردى... سزلىرىڭ گلە جىگىنى دويدىغۇز گون يۇنانلىلر قصبه يى ياقمە يە باشلادىلر. أودە نىنه ايلە امينەنڭ اختىار تىزەسى و امينە، اوچ قادىن، بىر دە بن واردەم. كنار محلە دە ايدك، بلکە يانغىن گلمز بلکە يۇنانلىلر بۇ محلە يە گلمز دىيە ئېيچە بىكلە دك. فقط قصبه يى صاران آلۇ بزى دە ياقدى. باشقە محلە لرى صويانلر، تىك توک بزم محلە يە دە هجوم ايتدىلر. قادىنلىرى آلدىم، باغىچە قاپىسىنەن، باغىچە دەن باغىچە يە، او ووهى يە قاچىرمە يە چالىشىدەم. باغىچە لرنەن قاچىدېغۇز، يانان أولرىڭ دومانلىرى آراسىنەن فريادلىرى دوپۇرۇدق... دىزلىرىمڭ باغى چۈزۈلمىشدى. او ھې قولە، بويىنەمە آصىلىيوردە. بن يۇنان عسکرلىرىنىڭ نۇرە لرىنى، قوشوشلىرىنى دوپۇدقچە ”بىڭا هجوم ايدىلر، سن

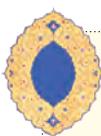
گنچسک، اووه يه قاچ!“ دىيوردم. او داها بويىمە آصىلىيور، ”بن سىڭلە برابر ئولورم!“ دىيوردى.

نهايت يىنه پاطلىجان تارلەسندە باشىزه ئوشۇشىدىلر. بر طرفدن دېيىجك و يومروقىلە بىنى دوگركن بن ھايقىرىيوردم: ”امينه، ياوروم الله عشقىنه قاچ!“ اىكى توفىق پاتلادى. اىكى اختيار قادىن دورىيلدى. حالا آرقەمدن عسکر سوگەرك باغىرارق بىرىسىلە مجادله ايدىيورلاردى. گوزىمە اىلىشدى، امينه ئىنده بر يانىق او دونلە صاغە صولە، آرقەمدن كىلەر صالدىرىيوردى. بر يونان نفرى يانىدە قفاسىنە گلن او دونلە دوشىدى. بن دە طورمادن آتىلان قورشۇنلەر دوشىدم. گوزلرم قاپانمادن اونى آياقدە او دونلە گوردم. اطرافە او دون صاوورو يور، يونانلىلىرى ياننە صوقمايوردى. صوڭرە او نىڭ دە اىكى قورشۇنلە آرقەسندە كى پىريشان قان اىچىندە صاچىلىرى دىدىيك دىدىيك، يووارلاندىيغى گوردم، صوڭرە نە او لىدى بىلەمە يورم. قرق سكز ساعت صوڭرە جىدىنى آراركىن هنوز صاغ بولدق، اوغراشدق، اوغراشدق. امينه، بىنى و ناموسنى قورتاردى اما اىشته بن قالىدم، او ئولىدى.

برىنېرە قالقىدى يالڭىز قائىمقامە بر سلام ويردى. يىريزىنە قارىسىنىڭ گوزلرىنى كىندىسىلە برابر قاپايان آدمدن باشقە بر باغى يوقدى. گولگە گىچىقىدى گىتىدى.

خالدە اديب آدى وار (از مىردىن برو سەيە، ۱۹۲۲/۱۳۳۸)

(دوزنلىنىمىشدر.)

Yazalim

”Emine'nin Şehadeti (Kasaba İntibaları)“ başlıklı metinle ilgili duygularınızı düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

**OKUMA
METNI 10**

Okuyalım

Aşağıdaki metni paylaşarak okuyunuz.

ای او لو پیغمبریمز نرده سلث
دیگله مناره مده اوتن گور سسلث
گل! بکا یار او لکه جهان تیره سین
کیمسه دونوب سونگومه یان با قماسین

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گو کدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر
محمد عاکف ارصوی، صفحات

اوردونڭ دعاسى

بیلمام ئولومدن، يارادان، عسکرم
اوردو مه 'غازى' دیدى پیغمبرم
بر دیلگم وار أولورم ایسترم
یوردىمه تك دوشمان آياق باصماسین

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گو کدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

تورك أرى يىز سلسىلەم ز قهرمان
مسلمانز حققە طاپان مسلمان
پوتلىرى الله طانىيانلر، آمان
مسجدىمك بويننه چاڭ آصماسين

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گو کدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

ملّت ایچون ایتىمىي اوردو م سفر
کوکره مش آرسلان کسیلیر هر نفر
دو كىدىگى قاندن گوگە اورسون ظفر
طويراغە بر طاملەسى بوشه آقماسين

آمین دیسین هپ بردن ییگیتلر
الله اکبر گو کدن شهیدلر
آمین! آمین! الله اکبر

Bulalım

"Ordunun Duası" adlı şiirde sözü edilen maddi ve manevi değerleri bulup söyleyiniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (174. sayfa) "Hakkın Sesleri'nden" başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

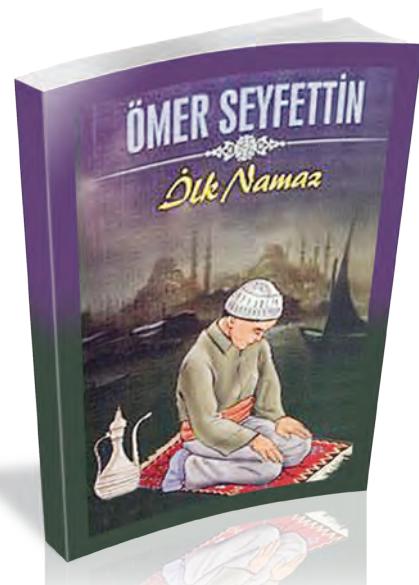

Okuyalım

Aşağıdaki "İlk Namaz" başlıklı parçayı önce sessiz, daha sonra sesli olarak okuyunuz.

OKUMA
METİNİ 11

ايلك نماز

آه، اوں بش سنه اُول... شیمدى محيط
تىلىسىندن نه قدر اوzac بولۇندىغىم آنەم،
دニيادە اڭ سودىگىم، دニيادە يگانە پىرىستش
ايتدىگىم بو وجود محترم، ايشتە دَرخاطر
ايدييورم، اوں بش سنه اُول بى ايلك
صباح نمازىنە قالدىرمسى ايدى. غالبا يىنه
بويلە بر قىشدى. اونلۇ اوطة سنه بىتىشىك
اولان كوچك اوطة مده كى كوچك
قار يولە مده اوپوركىن آنمى اوقسایان
نازك ئىلە، نازك اينجە پارماقلرىلە
صاچلىرىمى طارايارق:

- هايدى، عمر جگم قالق، دېشىدى؛ قالق، هايدى ياورو جغم.

بن گوزلرىمى آچمىشىم. كوشەدە كى كوچك يازىخانە مڭ اوزرنەدە كى يانان كوچك
گىيجە قىنديلى - آه، بونى اونوتامام، بو بر كدى قفاسى ايدى - ايکى پىنجرە لى اولان
اوطة مڭ بياض، مۇشىم پىردهلىنىڭ اسمرلكلرىنى آيدىنلا تىيور و يشىل جامدن گوزلريلە
باقىيوردى.

- فقط آنە جگم، دېشىدم، داها گىيجە !

هر وقت اوپدیگی يردن، صول قاشمڭ اوچندن تكرار اوپهرك:

- يوق ياوروجغم، ساعت اون ايکى،
صوڭره وقت گچر، دىيە قولتوقلرمدن
طوتارق قالدىرىدى. قراڭلىق صوفەدن
بر لحظەدە گچەرك اوطةسنه گيردك.
باغداش قورمش بر زنجى يە بىڭزەين
سياه و آلچاق صوبه گوروولدەيەرك
يانىيوردى.

- آآآ، يروين دە فالقىمش!

پروين - خدمتجمىزدى - ئىنده كى
صارى گوگومى صوبەنڭ أوزرنىن
ايىدىرىيوردى. اونڭ قالقاچغۇنە هىچ
احتمال وىرە مزدم. آنەم دىمىشدىكە:

- پروين هر صباح قالقار.

بن هىچ قالقمادىغىم حالدە اونڭ هر صباح قالقىمه سنه تعجّب ايتدم. خرقەمى
چىقاردىلر، قوللىرىمى صىيادىلر، آبدىست لگىنىڭ يانته چوملدىم. آنە جىڭم:

- أوپلە يورولورسىڭ، دىيە كۈچك بىر ايسكمەلەي قويىدى، اوڭا اوتوردم:
- هايدى، بىملە چك.

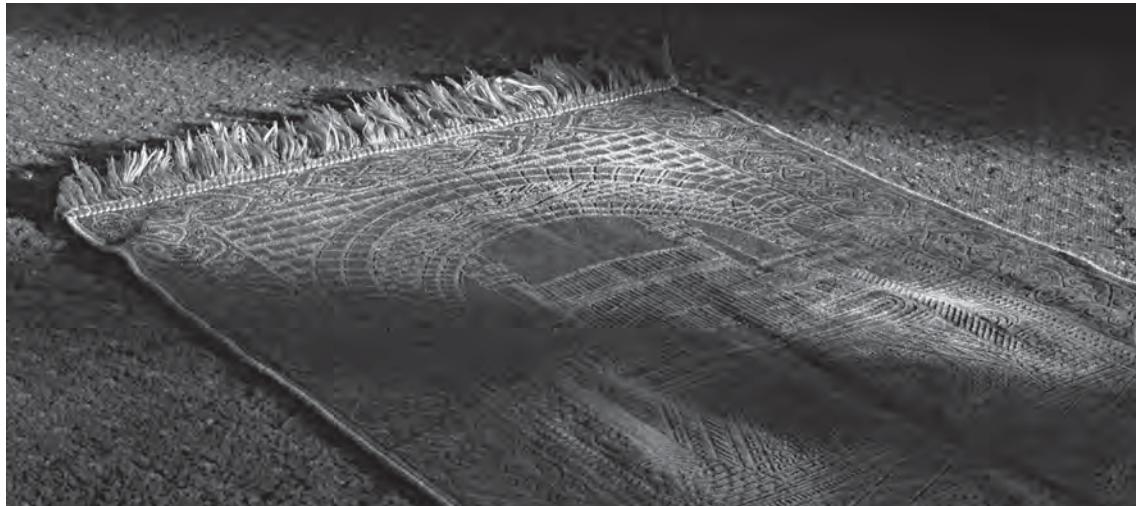
پروين، ايليق صوپى ئىللرىمە دو كويور؛ آنەم باش اوچىمە:

- يوزىيڭى... قوللىرىيڭى... يىنە أوچ دفعە... دىيە فيصلىدايور، اونوتدقچە:

- آه، هانى باشكە مسح، گى اخطارلرلە ياكىلىشلىرىمى بىڭا تكرار ايتدىرىيوردى.
آبدىست بىتنىجە آنەملە برابر ياواش بىرسىلە نماز دعالرىنى اوقويارق قوللىرىمى و
يوزىمى قورولادق. اىصىنەق اىچون صوبەنڭ اوڭىنە گىتمىشىم. آرقەمە دوننچە،
آنەمى سېجىادەي آچىيور گوردم. صوڭره باشنى يشىل باش اورتۇسىنى اورتەرك بىنى
چاغىرىمىشدى:

- گل!

گىتمىم. كۈچۈچك بن، اونڭلە بىر سېجىادەدە، بىياورو صىميمىت و سعادتىلە او معزّز،
حسىس آنە وجودىنىڭ يانندە طوردم. اىكى لاقيرىدى ايلە بىڭا، يايلاجىمى، ئۆلدىن
اوگىر تىكلىرىنى تكرار ايتدى:

- ایکى رکعت سنّت. گىچه او گرندكلىرىنى ضَمَّايت، او نو تىمادىڭ يَا؟
- خىر.
- هايدى.

او، افتتاح تكبيرىنى، ئىللرىنى اوموزلرىنه قالدىرارق قادين گى يايپاركىن بن ده غىرِ اختيارى اونى تقلید اىتمىشىم. سنتى بىتيردكىن صوڭرە بىڭا:

- ياوروم، دىمىشدى، سن قادىنەميسىڭ؟ قادىنلار اوپىلە باشلار، سن أركىسىڭ، ئىللرىيڭ قولاقلرىيڭە گوتورەجىكسىڭ.

و حرارتلى ئىللرىلە بنم كۈچك ئىللرىمى قولاقلرىمە قالدىرارق:

- اىشته بويىلە، دىيەرك أركك افتتاحنى او گرتدى. بن ده تكبيرى اوپىلە آلوب نمازى بىتيردىم.

دعا ايدىر كىن صوردمىكە:

- ناصل دعا ايدە جىڭم آنە؟

او دعا ايدىيور و طوداقلىرى حرڪت اىتدكجه باش اورتوسى ده اهتزاز ايدر گى او لوپىوردى. باشنى صالحادى، دعاىنى بىتيردكىن صوڭرە، داها حالا خاطرمىدە:

- أولا اسلام اولدىغىم اىچون ئى جنابِ واجبُ الوجود حضرتلرى سىڭا حمد ايدرم دى. صوڭرە وطنمىزڭ دشمانلىرىنى يېرىشان اىتمەڭى سىندىن استرحام ايدرم دى. صوڭرە ده بوتۇن اذىت چىكىن، خسته اولان، فلاكتىدە بولۇنان، فقير اولان مسلمانلرلۇڭ سلامت و صحّتلرىنى سىندىن تەننى ايدرم دى. كىندىڭ اىچون، ئى اولمەڭ و شىطانلۇڭ يالانلىرىنه آلدانماھەڭ اىچون دعا ايت، دىمىشدى. بن بو بىسيط و توركجه دعاعى اىچىمدىن سوپىلەدەم، فاتحە . . .

آنەم سجّادەيى طوپلايارق بڭا اوپىيوب اوپوما ياجعىمى صوردى، اوپىقۇم وارمىدى؟
بۇنى بىلەمە يوردم. جواب ويرمدە.

- هايدى اوپىلەيسە! گىت، كتابىڭى گتىر، درسگى دىڭلەيمە.
- پكى.

يازىخانە مىڭ اوستىنده آچىق طوران كتابىمى قايدىم، آنە مىڭ ياننە قوشىدەم، هېچ ياكلىشىم
چىقمادى. آنەم گىچەلرى دىرىدىكە:

- ياتمازدىن اۆل درسگى اوج دفعە اوقو ياوروم، اوپوركىن ملائىكەلر سىڭا اونى
اوگرىتىر.

او ملائىكەلر بو گىچە دە اوپىقۇمدا بڭا درسىمى اوغۇرتىشىلدە. آنەم مشقق آفرىنلەلە
صاچلىرىمى اوقشادى و:

- داها مكتبه چوق وقت وار، دىيە بىنى كندى ياتاغنە ياتىردى. اوپىقۇم يوقدى،
آنەمە باقىيوردم. آنەمى بر ملگە بىڭىزەتىيوردم. بو تىخىلله ملائىكەلرى دوشونەرك...
قرآن اوقويان آنە مىڭ شىمىدى اطرافنە طوپلانمەلرى گرە كن ملائىكەلرى مشاهىدە
ايدييورم ظن ايدەرك طالىيوردم. يوزىمىڭ اوستىنده، آخرتىدە گۈللەر بىتە جىك و جەھىمە
گىرە جىك اوپورسەم قطعاً يانما ياجق اولان صول قاشمىڭ اوچىنده طاتلى بىر اورپىرمە
دوپىيوردم.

آه، اون بش سنه اۆلکى صباوت و شىمىدىكى بن... طاتسز، نشوهسز، محبتسز،
عشقىسز و هيچانسز، هر شىسز، بوش بىر ھېچدىن داها بوش گچن حيات...

عمر سيف الدين
(دوزنلىنىمىشدر.)

Paylaşalım

“İlk Namaz” başlıklı metnin ana fikrini tespit edip arkadaşlarınızla paylaşıniz.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (172. sayfa) “Namık Kemal'den Seçme Şiirler” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Okuyalım

"Peygamberimiz Efendimize Dair" başlıklı hilye-i şerifi paylaşarak okuyunuz.

پیغمبر میز افندیمزره دائر

مبارک جسمی گوزل، هب اعضاسی متناسب؛ آنلى، گوگسى، ايکى او مو زلرینىڭ آراسى و آووجىلىرى گىنىش، بويىنى او زون و موزون و گوموش گېي صاف، او مو زلرى، يازولرى و بالدىرلىرى ايرى و قالىن ايدى؛ بىلكلرى او زون، يارماقلرى او زونجە، ئىللرى و يارماقلرى قالينجە ايدى. مبارك قارنى گوگسىلە برابر اولوب شىشمان دىگىدى؛ آياقلرىنىڭ آلتى چوقور اولوب دوز دىگىدى. او زونه قریب، اورتە بويىلى، ايرى كميكلى، ايرى گوگدەلى، گوچلى قوتلى ايدى. نه ضعيف نه سىمىز، بلکە ايكىسى اورتەسى و صيق أتلى ايدى؛ مبارك جلدى ايسە ايپىكىن يوموشادى. كمال اعتدال او زره بويوك باشلى، هلال قاشلى چىكمە

بورونلى، آز دىگرمى چەھەلى ايدى. كىريپىكلرى او زون، گوزلرى قره و گوزل ايدى. قاشنىڭ آراسى آچىق فقط قاشلىرى بىرىنە قرىيىدى. چاتيق قاشلى دىگىدى، ايکى قاشنىڭ آراسىنده بىر طمار واردىكە وقت غضبىدە قاباروب گورونوردى. آزهُرُ اللۇنْ ايدى؛ يعنى نه آق نه ده قره ياغىز، ايكىسى اورتەسى و گل گېي قرمزى يە مائل بياض نورانى بىراقدى. مبارك يوزىنە نور لمعان ايدى. گوزلرینىڭ آقىنە دخى آز قرمزىلەق واردى. دىشلىرى اينجى گېي آبدار و تابدار اولوب سوپىلركن اوڭ دىشلىرنىن نور صاچىلىيور، گولركن فە سعادتى بىر لطيف شىمشك گېي نور صاچارق آچىلىيوردى.

صاچلىرى نه يك قيويرجىق نه يك دوزدى. صاچلىرىنى او زاتىدىغى وقت قولاقلىرىنى گچىرىدى. صاقالى صيق و تامدى، او زون دىگىدى، بىر طوتامدن زىيادەسنى آلىرىدى. عالم بقايه رحلت بويور دقلرنىدە صاچى صاقالى هنوز آغارىمغە باشلايىب، باشىنە بىر آز و صاقالىندە يىگرمى قدر بياض قىل واردى.

جسمى نظيف، قوقوسى لطيفدى؛ قوقو سورونسون سورونمەسىن تنى و ترى اڭ گوزل قوقولىدۇن اعلى قوقاردى. بىر كىمسە اوڭىلە مصافحە ايتىسى بوتۇن گون اونىڭ رايچە طېيەسى دوياردى. مبارك ئىليلە بىرچو جوغۇڭ باشنى مسح ايتىسى رايچە طېيە سىلە او چوجوق سائىر چوجوقلى آراسىندە معلوم اولوردى.

حوالىيى فوق العاده قوى ايدى. يك اوزاقدىن ايشىتىر و كىمسەنىڭ گورەمە يەجگى مسافەدن گوروردى. هېپ حرکاتى معتدلدى؛ بىر يە عزىمتىنده عجلە و صاغ و صولە مىل ايتىمەيوب كمال وقار ايلە طوغىرى يولە گىدر و فقط سهولت ايلە يوروردى. گولر يوزلى، طاتلى سوزلى ايدى. كىمسە يە فنا سوز سوپىلەمۇز، كىمسە يە بدمعاملە ايلەمۇز و كىمسەنىڭ سوزىنى كىسمىزدى. ملايم و متواضعدى، خشىن و غلىظ دىلدى. فقط مەھىب و وقور ايدى. يېھودە سوز سوپىلەمۇزدى. گولەسى دخى تېسىمىدى.

اونى آنسزىن گورن كىمسە يى مهابىت آلىرىدى. اهل فضلە، درجه لرىنە گورە احترام ئىلردى. اقرباسنە دخى يك زىادە اكرام ايدى. لكن اونلىرى كىندىلەرنىن افضل اولانلرڭ اوزرىنە تقديم ايتىمىزدى...

جودت پاشا

Listeleyelim-Konuşalım

- “Peygamberimiz Efendimize Dair” başlıklı hilye-i şerifte Hz. Muhammed'in hangi özelliklerini anlatılmıştır? Bu özelliklerini sınıf tahtasına listeleyiniz.
- Hilye-i şeriften Hz. Peygamberle ilgili neler öğrendiniz? Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kelime Defteri

“Peygamberimiz Efendimize Dair” adlı metindeki anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyiniz. Bu kelimelerin anlamlarını lügat yardımıyla öğrenip kelime defterinize yazınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (171. sayfa) “Türk Oğlu-na Öğütler” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

Paragraflara Başlık Bulalım

Aşağıdaki paragrafları dikkatlice okuyunuz ve her bir paragraf için uygun bir başlık bulup yazınız.

۱- اونڭ (محمد) (عاصم) تربىه سنى بيراقان و زنجىرنىن چىقان داها هىچ بر يېغمىرى طانيماز و اللەسى ده طانيماز. و روحنىدە كمالاتى (مكمللىكلىرى) مخافظه ايدە جىك (قورو ياجق) هىچ بر اساساتى (اساسلىرى) بىلەمز.

۲- سزدەكى گنچىلك قطعىيًّا گىيدە جىك. اگر سز دائرة مشروعەدە (حلال دائرة دە) قالمازسەڭز او گنچىلك ضايىع اولوب (غائب اولوب) باشكىزە ھم دنيادە ھم قىرده ھم آخرتىدە كىندى لىذتىن چوق زىادە بىلار و المىر (آجىلر) گتىرە جىك. اگر تربىيە اسلامىيە ايلە او گنچىلك نعمتنە قارشى بىر شىكىر اولارق عفت و ناموسلىق و طاعتىدە صرف ايتىسەڭز او گنچىلك معناً باقى قالا ياجق. و ابدى (صوڭسز) بىر گنچىلك قازانمە سنه سبب اولا ياجق.

۳- مادام ھر گوزل، گوزللىگى سور و ئىندىن گىلىدىگى قدر مخافظه ايتىمك اىستە. و بوزولمه سنى اىستەمز. و مادام گوزللىك بىر نعمتىدر، نعمتە شىكىر ايدىلىسە معناً زىادە لشىر (آرتار). شىكىر ايدىلىزمىسە دىگىشىر، چىركىنلىشىر.

Okuyalım

“Sanat” adlı şiiri sesli olarak okuyunuz.

صنعت

يالڭز سىڭ گزدىيگە باغچە دە آچماز چىچاك،
بزم ديارىمىزدە بىڭ بر بهارى صاقلاڭ!
قولىزدىن طوتارق سن اىسترسەڭ بىزى چك؛
اينجىنېر دوز جادە دە، طاغىدە گىزنى آياقلەر.

سن قىّبه سىندە اينجە بر موزائىك آرار دە
گزرسەڭ قرق عصرلەق بىرمعبدە ئىچىن.
بىزى صارصار بىر ثىت يازى گورسەك دىوار دە،
بزە هيچان ويرر بر پارچە يشىل چىنى.

سن رقصىنە طالاركىن اىچڭىز تىتر درىندەن
چىچىكلى بىر صحنه دە بىياض كله بىگە ئىچىن.
بزم دە قلبىزى قىيمىلدا تىر يىرندەن
طۇپراغە دىز اوروشى طاغ گىزى بىر زىيگە.

فېرىطىنە يى آڭدىران اوركىستەر سىسىلىرى
بر أورپىرىش گتىرر سىڭ سىڭىرلىرىگە،
اضطراب چىنلىڭ آجيقلى نفسىلىرى
بىزدە گىر ئاڭ حزىن بىر موسىقى يىرىنە.

سن آڭلايان بىر گۈزىلە سوزرىڭ اوزون اوزون
يابانىجى بىر شەھرەدە بىر قادىن ھىكلەنی،
بز دويارز ئاڭ بوپىك ذوقنى روحمىز ئەن
گورنەجە بىر كويىلىنىڭ قىورىلمايان بلنى...

باشقە صنعت بىلەمە يىز قارشىمىز دە طوروركىن
يازىلماش بىر دستان گىزى آناتولىمىز.
آرقداش، بز بى يولىدە توركىلەر طوتىدىر كىن
سڭا اوغورلەر اولسون... آيرىلىپىور يولىز.

فاروق نافذ چاملى بىل، خان دىوارلىرى

Listeleyelim

"Sanat" adlı şiirde kültürümüze ait estetik unsurlardan hangilerine değinilmiştir? Bu unsurları belirleyerek boş bırakılan yerlere yazınız.

- Sadelik, zenginlik, doğallılık.
 -
 -
 -
 -
 -
 -

Yazalım

Millî ve manevi değerlerimize nasıl sahip çıkabiliriz? Duygu ve düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

Tavsiye Metin

- Kitabınızın "Okuma Metinleri" bölümünde yer alan (164. sayfa) "Akıncılar" başlıklı şiiri okuyabilirsiniz.
 - Okumanızı hızlandırmak için bir sayfalık uygun bir metin seçebilir ve bu metni 3-4 dakikada okuyabilecek duruma gelinceye kadar tekrar edebilirsiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki hadis-i şerifleri paylaşarak okuyunuz.

OKUMA
METNI 14

حَدِيثُ شَرِيفِلَر

- ١- رسول الله صلی الله علیه وسلم بویوردیکه اسلام بش شی او زرینه بنا او لونمشدتر: اللہدن باشقه الله اولمادیغنه و محمدک (صلی الله علیه وسلم) اللہک رسولی اولدیغنه شهادت ایتمک، نمازی قیلمق، زکات ویرمک، حج ایتمک، رمضان اورو جنی طوتق.
- ٢- عمللر(ڭ قىمتى) آنجق نىتلره گوره در. هر كىڭ نىت اىتدىگى نه اىسە ئانه گچە جىك اولان آنجق او در...
- ٣- رسول الله صلی الله علیه وسلم، ”عملڭ هانگىسى افضلدر؟“ دىيە صوردىلر. ”الله رسولنه ايمان.“ بویوردى. ”اوندن صوڭرە هانگىسى؟“ دىيە صوردىلر. ”مقبول (اولىش، اىچنە گناھ و رىيا قارىشىماش) حج.“ جوابنى ويردى.
- ٤- لا اله الا الله دىيوب ده قلبىنده بر آرييە آغىرلۇنچە خير (يعنى ايمان) بولۇنان كىمسە جەنەمدەن چىقاقدەر. لا اله الا الله دىيوب ده قلبىنده بر بوغداي آغىرلۇنچە خير (يعنى ايمان) بولۇنان كىمسە جەنەمدەن چىقاقدەر.
- ٥- بر گون رسول الله صلی الله علیه وسلم ميداندە او تورۇويوردى. (يانته) برى گلوب ”ايمان نەدر؟“ دىيە صوردى. ”ايمان؛ اللّه، ملکلرینه، اللّه ملاقي او لمغە (يعنى رؤيت اللّه)، پىغمېرىنە اينامق، كذالك (ئولدىكىن صوڭرە) دىرىيلىمگە اينامقدەر.“ جوابنى ويردى.

”یا اسلام نه در؟“ دیدی. ”اسلام؛ اللّهُ عبادت ایدوب (هیچ بر شیئی) اوڭا شریک اخّاذ ایتمەمك، نمازى اقامە و فرض ایدیلەمش زکاتى ادا ایتمك، رمضاندە ده اوروچ طوتقىدر.“ بويوردى.

(اوندن صوڭره) ”یا احسان نه در؟“ دىيە صوردى. ”اللّهُ صانكە گورۇيورمىش“ گېي عبادت ایتمىكدر. اگر سن، اللّهُ گورمه يورسەڭ شبەھەسىز او، سنى گورور.“ بويوردى.

”قيامت نه زمان؟“ دیدى. (بونڭ أوزرىينه) بويوردىكە ”بو مسئله ده صورولان، صوراندىن داها عالم دىگلدر. (شو قدر واركە قيامتنى ئۆل ظھور ايدەجك) علامتلىرىنى سىڭا خبر ويرەيم. نه زمان (صاتىلەمش) جاريە، صاحبىنى (يعنى افندىسىنى) طوغورور، كىيم ايدوكلرى بلىرسىز دوه چوبانلىرى (يوكسک) بنا قورمقدە بىرىپىلە يارىشە چىقارلرسە (قيامتنى ئۆلکى) علامتلىرى گورۇنمىش اولور. (قيامتىڭ وقتى) اللّهەن باشقە كىيمىسىنىڭ بىلەدىگى بىش شىدىن بىرىدر.

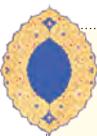
٦- ”يا رسول الله، مسلمانلارڭ هانگىسى افضلدر؟“ دىيە سؤال ايتدىلەر. ”مسلمان؛ دىلينىدىن، ئىندىن مسلمانلار سلامتىدە قالان كىيمىسىدەر.“ جوابنى ويردىلەر.

٧- هىچ بىرىڭىز، كىندىيڭىز اىچون آرزو ايتدىيگىڭىز قىداشىڭىز اىچون ده آرزو ايتىمەد كەجه ايمان ايتىمش اولماز.

٨- حلال بىللى، حرام بىللىدەر. ايڭىسى آراسىندا ده (حلالى حرامى بىللى اولمايىان بى طاقىم) شىھەللى شىلەر واردەكە چوق كىيمىسىلر اوئىللىرى بىلەمىزلىر. شىھەللى شىلەردىن هر كىيم صاققىنيرسە عرضىنى (يعنى حىشىتىنى) دە دىنى دە قورتارمىش اولور. هر كىيم شىھەللى شىلەر طالارسە (ايچىنه گىرمك ياساق اولان بىگىللىك) قورو اطرافندە (طاوارلارىنى) او تلاتان بىر چوبان گېي چوق سورمۇز اىچىرى يە طالابىلىر. خېرىڭىز اولىسون، هر پادشاهڭ (كىندىنە مخصوص) بى قوروسى اولور. گوزىيڭىزى آچىڭ، اللّهڭ يىر يۈزىنەدە كى قوروسى دە حرام ايتدىيگى شىلەردىر. آگاه اولىڭىز، جىسمىڭ اىچىنده بى لقىمە حق ئات (پارچەسى) واردەكە اىي اولورسە بىتون جىسد اىي اولور، بوزوق اولورسە بىتون جىسد بوزولور. اىشته او (ئات پارچەسى)، قىلدەر.

٩- منافىغىڭ علامتلىرى اوچىرى: سوز سوپىلەرنى يالان سوپىلەر. وعد ايتدىيگى وقت سوزىنە طورماز. كىندىسىنە بى شى امنىت ايدىلەدىيگى زمان خيانىت ايدىر.

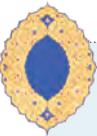
صحيح بخارى مختصرى تحرىي صريح ترجمەسىندىن

Listeleyelim

Okuduğunuz hadis-i şeriflerin mesajlarını belirleyerek aşağıdaki noktalı alanlara yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

Paragraflara Başlık Bulalım

Aşağıdaki paragrafları dikkatlice okuyunuz ve her bir paragraf için uygun bir başlık bulup yazınız.

.....

۱- اگر ایمان اولمازسه و یاخود عصیان ایله او ایمان تأثیر ایتمزسه حیات، ظاهری و قیصه حق بر ذوق و لذتله برابر بیکلر درجه او ذوق و لذتدن زیاده المللر، حزنلر، کدرلر ویرر.

.....

۲- اویی (اللهی) طانییان و (اوڭا) اطاعت ایدن، زنداندە دخى اولسە بختیاردر (موتلودر). اویی اونوتان، سراپلرده ده اولسە زنداندەدر، بدېختىدر (موتسىدر).

۳- بهار فصلنده زمینلٹ طار صحيفه سنه خطاسز يوز بیڭ کتابی بربى اىچنده يازان بر قلم قدرت (قدرت قلمى)، گوزيمىز ئوڭنده يوروولمادن ايشله يور. و او قلم صاحبى يوز بیڭ دفعه عهد و وعد ايتىشكە ”بو طار يرده و قارىشىق و بربى اىچنده يازىلان بهار كتابىندن داها قولاي اولارق گىنىش بر يرده گوزل و لامۇت (ئولومسز) بر كتابى يازاجغم و سزه اوقوتدىراجغم.“ دىيە بتون فرمانلىنده او كتابىن بىجىت ايدىيور. البتە و هر حالدە او كتابىڭ اصلى يازىلەمش. و حشر و نشر (ئولىدكەن صوڭرە دىرىيلىمك) ايلە حاشىيەلرى دە (دىپ نوظرلى دە) يازىلاجق. و عمومك (ھركىسىڭ) دفتر اعماللىرى (عمل دفترلىرى) اوئىدە قىد ايدىلەجك.

Okuyalim

OKUMA
METNI 15

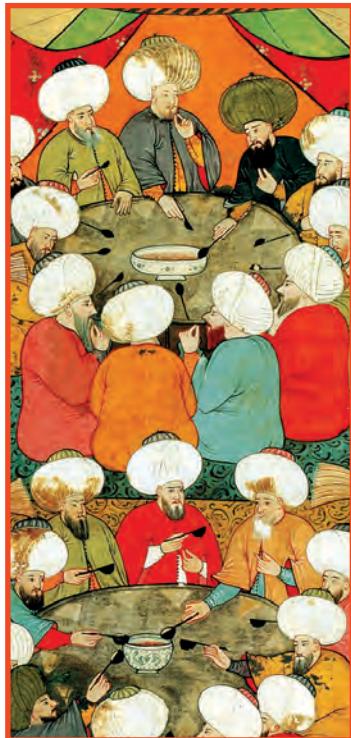
“Edebiyatımızda Ramazan Hatıraları” başlıklı aşağıdaki metni paylaşarak okuyunuz.

ادىياتىز دە رمضان خاطره لرى

”آغلا چىشم، آغلا، طورما...“

أوت، بىلەم بى شرقى يارچەسى نىرە دن، ناصل بى دىنبرە عقلەمە گىلدى؟ ”آغلا چىشم، آغلا، طورما...“ ساعتلىر واركە كىندىھە حاكم اولامايارق متىصل اونى تىكارلايور. أودە هم آشاغى يوقارى طولاشىيور ھم دە اونى مىرىيلدىانييورم. آه اسکى رمضانلر، چوجىلغىمىڭ رمضانلرى! او زمانلر رمضانلر قىشە؛ قارلى، بوزلى گونلە تصادف ايدىدى...“

رمىانلىڭ اون بشىندن صوڭرە بىتون او خلقنىڭ اھمال ايدەمه يەجگى بر زيارت واردى: خرقە شريف زيارتى. بونىڭ اىچون دە تىز حاضرلائىر، يولە گوڭللىرىمىز ذكر و عبادتلە طاشقىن، او يە چىقاردق. فاتحى گچەرك بعض طار سوقاقلەرن طولانا طولانا نهايت بىياض بى جامعنىڭ

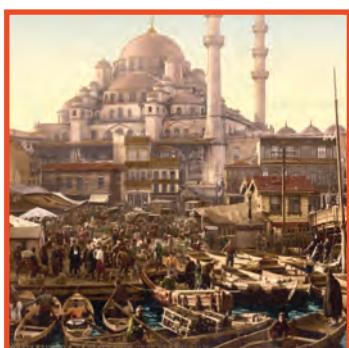
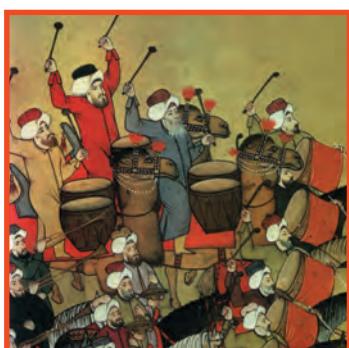
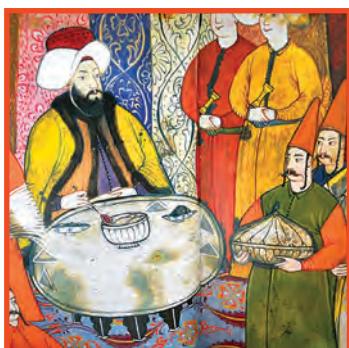
اوڭنه وارردىق. انسان يېغىنلىرى آراسىندن يول بولوب قاپى يە ياناشىق نە گوچ ايشدى... نهایت زور زار گىرر، بىم بياض حصىرلى يولىردىن يورو يوب يشىل آطلاسىن بىر مبارك بوخىچە يە يوز گوز سورردىك. طىشارىدە خلق قايناشىردى فقط بو حۇجىرە دە و اوڭا مۇنتەى دەلىزلىرە ئۇخراوى بىر سکون حكم سورردى. چىقاركىن بىر مىت، يىنە گىرى گىرى يوروردىك. اىشته او زمان چوجوقلۇمك ئاڭ ھىجانلى بىر دمى باشىلدى: آولىيده اوزون اوزون پول شىشەلرە طولدىرولىش رنگارنك بويالى صولىر صاتارلاردى. بونلر نە ايدى؟ معناسى، خوشلغى نە سىنە ايدى؟ اونى آلان بىلەمە يورم، تەخmin ايدەمە يورم غايىت ابتدائى بىر نوع او يۈنچاڭ ويا سوسىدى فقط دۆرۈچ بىتون چوجوقلۇرى، اوڭندە دىكىلىر، قالىر؛ آلمائىنجە گىتمىزدى. بىڭا،

- ھايدى، اوچ دانە سىچ باقالم، دىرلەرى.

بر مور، بر طورونجى، بر دەصارى سىچىرمۇم؛ يول بىڭا اوزون گورونوردى، آه بىر اوھ واروب اوينامغە باشلاسەم... فقط بى شىشەلر لە ئاينامغە هېچ بى مزىتى يوقدى. ھەن صولرىنى موصلغە بوشالتىرىدمۇم؛ گىرى يە بنكلى، طالغەلى و آغىز طرفى قىريق ثقىيل، بىچىمسىز جاملىر قالىرىدى و الى، بىر يىمى كىسمەسىن دىيە اونلىرى دە اوصولجە جق گۈزىل شىدى و يىڭى بى رمضانى و يىڭى بى خرقە شريف زيارتنى بىڭا نە صىرسىزلىقلە بىكلىتىرىدى!

كىم بىلىر، شىمىدى، اوراسى دە نە بوم بوشدر. بلکە او رنكلى شىشەلرە يايپان و آلان دە قالمامشىدر. آه، نە دىيەيم؟ آغاڭا چىشمەم، آغاڭا، طورما!

رەقىخالدى قاراى، غوغۇقلۇ ساعت

”چوق شکر ایریشدیرنه! گونلری صیره لایان الله، اورو چلی اولان امّتک هیسینی یار دیمیله عفو ایتسین! رمضان دینیلدیمی، افطارک، تراویحک، سحورک خاطره گلمه مه سی ممکنی؟ فقط آراده ماھیه، طاول مراقلیلرینی ده او نو تمق اولماز. اونلرک ده کندیلرینه گوره گلنجه لری وارد. حتی بويوک جامعلردہ قورو لان ماھیه لری بو سنه گیجه سی گیجه سنه قید ایدرک او غراشا جق اولانلر ده آز دگلدر. طاوله گلنجه ایبی ایستر آل اولسون ایستر مور، اوندن آماچ ”دوم تک دوم تک“ طرزندہ بر سس چیقار مق اولدیغندن بکجیلرک ذکا درجه لرینه گوره بو آهنکده بر ریتم بولونابیلیر. يالڭز محله بگلرینىڭ الله گچمه ملی، گچرسه آشجى يه، آیوازه، ماما دادى يه، اختيار سوت نینه يه، يهلوانلۇ قوراللىرینه، يازىن بويوک دره بندىرلە صفا سنه طویامایان خوواردە قیرینتىلرینه، بولغورلى، دودوللى، قارتال... کوی دو گونلرینه آليشيق ذوق دوشکونى انسانلرە، اورتە اویونى سيرجي سنه، کل حسنە، قنبور محمدە، قومىك عارفە، ايسىشه، تحف عاطفە گوبك آتدىر مق ايشدن بىلە صايىلماز.“

احمد راسم، شهر مكتوبلىرى

”آه، او افطار سفره لرینىڭ گوزللىگى! چىنى طباقلر ايچىنده بىر چوق چىچك گې رنك رنك طوران رچللريلە، اطرافنى بىر هلال گې آلان قوقولى يارىم سيميتىلىلە عادتا باعچە گوبكلرىنى آڭدىرىرلەردى. چوربه لرک بىرلى بوغوسى، قىيمەلى يومورطە لرک نفيس قوقوسى او طەي اشتتها چوغالتان بىر هوایه بوروردى. مرمر موصلغلڭ ياننده كى فاييق طباقلرنى ده قباران طولغون گلاڭلرى قار طوپلىرینه بىڭز تىردم. باقىر مشربەلرلە بىلۇر صراحىلرە يياواش يياواش بوشالتىلان صولر، ايچىزىدە كى حرارتە عادتا اينجە بىر سرینلىك چىزىردى. حالا بىلەن طوب آتىلمازدى. او بىلەمە آنلرندە بعضاً أزگىن، بعضاً تىز سس ويرن او زاق ياقىن قاپى طوقماقلرى، قبا شىوهلى دىلن جىلرک نقراتىدى. حالا خاطرمەدە در: بونلر، بوغولى بىنلر دە غریب بىر آجىمە و رنگى بىلە سز مرحەت اوياندىرىدى. قىزمق، كىمىسىنەڭ عقلنە گلمىزدى.“

روشن اشرف أولىڭ آيدىن، دىسۈرلە كە

”دون گيجه اوطه مڭ پىنجرە سىندن منارەلرده كى
’الوداع!‘ سىلىرىنى دېڭلەرن بىردىن بىرە
چوجۇقلۇمڭ رمضان سوڭلۇرىنى طوغىرى
گوڭلۇمى قاپلايان او اسکى حىزىنە دوشىم
و اوندىن سوڭرە گنجىلگەمڭ، گنجىلگەمزىڭ ايلك
دورەسىنى تشكىل ايدى او قىمتىز، او عادى
و قبا يىللەرى خاطرلادم. چوجۇقلۇمدىن بىر صوڭ
رمضانە قدر گىچن زمان ظرفىنە دىنيا يە و آخرتە
لايق نە يايىق، نە ايشلەدك؟“ دىيە كىنىيە كىنىيە
صوردم. آرقە مىزدە بىراقدىغىمىز بىر اوزون يولىدە

شېھەدن، ترددىن، ياس و المدن، تطمین ايدىلەمش اشتەھاردن و بىر سورو كفر و
بوش شىلدەن باشقە نە وار؟ بىر گونە قدر بىتون عمرىمىزڭ خلاصە معناسى ھې فتنە
و نفاق دىلمىدر؟

الوداع اى رمضان، الوداع! عصر بىزى آلداتدى، سىن بىزە كوسىدڭ. حالمىز نە
اولاچق؟ نە دە شفا، نە دە غفران بولاجغۇز؟ بىر مىليونلارجە مىسلمانىڭ گوزلەندەن
چشمەلردىن آقان صولر گىبى ياشلىر بوشانىيور. سەھلردىن بىرى چشمەلردىن آقان صولر
گىبى مىليونلارجە مىسلمانىڭ طمارلەندەن اولوق اولوق قانلىر آقدى. بىر ياشلىر، بىر قانلىر
گناھلەرىمىزى سىلەمە يە كافى گلىرمى؟“

يعقوب قدرى قره عثمان اوغلى

Kelime Defteri

“Edebiyatımızda Ramazan Hatıraları” başlıklı metindeki anlamını bilmediğiniz kelimeleri belirleyiniz. Bu kelimelerin anlamlarını lügat yardımıyla öğrenip kelime defterinize yazınız.

Tavsiye Metin

Kitabınızın “Okuma Metinleri” bölümünde yer alan (168. sayfa) “Bir Çanakkale Şehidi Hasan Ethem'in Validesine Son Mektubu” başlıklı parçayı okuyabilirsiniz.

OKUMA
METNİ 16

Okuyalım

"Fatihah Tercümesi ve Tefsiri" başlıklı aşağıdaki metni önce sessiz, daha sonra sesli olarak okuyunuz.

فاتحه ترجمه سى و تفسيرى

انسانى فنا يوللره گوتورن مردوو (ردد ايديلمش) شيلردن تاڭرى يە صىغىنيرم. هركسە و خاص قوللرينه باشقە اىيلكلرى اولان اللەڭ آديله باشلرم. حمد اللەھە مخصوصىدر. او اللەھە بتوون عاملرڭ رېيىر، هركسە و خاص قوللره باشقە اىيلكلرى واردر. حساب گوننڭ صاحبىدەر. يا رب آنجق سڭا قوللۇق ايدىز و آنجق سىندىن ياردىم ايسىترز. بىزى طوغىرى يولە؛ نعمتلەر نائل ايتدىگە، غضبە اوغراما ماش و يوللرينى شاشىر ما ماش كىمىسى لرڭ يولنە گوتور. آمين.

تفسىر

... رەمن و رەحىم كلمەلرینىڭ معنالىرنىدە فرق واردر. رەمن عمومى (هركسە ئائىد)، رەحىم خاىىدر (أوزلەر). مىثلا بىر يادشاھىڭ بتوون بىندگاننىه (قوللرينه) عمومى اولان لطفلىرى واردر. او اعتبار اىلە رەمن صفتىلە مەتصفىدر (نитеلىنىمىشىدەر). بىر دە خاص بىندەلرینىه مخصوصى آىرى، داها يوکىشك و داها كبارانە (بو يوكلگەنە ياقىشىر) لطفلىرى او لا بىلىر كە او وقت رەحىم صفتىلە مەتصفى او لور. ايشتە جناب حقىڭ دە اىي، كوتۇ، حيوان، انسان، جاھل، عالم، منكىر، مؤمن هركسە شامل (قاپسايان) لطفلىرى واردر كە بونلر مادى لطفلى و دنيا نعمتلەرىدەر. بو اعتبار اىلە الله رەھىندر. بىر دە اىي قوللرينه مخصوصى نعمتلەرى، لطفلىرى واردر كە او دە عرفان

و ایمان و حسن اخلاق مقتضیاتیله (گرکلی اولان شیلرله) حرکته موافقیدر. او اعتبار ایله ده جناب الله رحیمدر. و بو ایضا حاتدن (آچیقلامه لردن) آگلاشیلا جغی وجهیله بسم الله دیدکدن صوڭره الرحمن، الرحيم لفظلرینىڭ علاوه سندە طوغرى يولده ایلرله مکله مادى معنوی، دنيوی أخْرَوِي مقاصد (آماچلر) ایچون چالىشىقى يعنی دنيا ایچون آخرتى و آخرت ایچون دنيايى ترك ایتمە يوب هر ايکى جهتى ده حقّانىت دائىرە سندە جمع ایتمك لزومنى بيان واردە.

بويله هر جهتى گوز تەرك ايشە باشلايان بر كىمسە طبىعى چالىشىمە سندەن بر نتىجه ئىلده ايدر كە بو نتىجە دن بعض انسانلىر راضى اولور، منعم حقىقى يە (گرچك نعمت ويرىجى اولان اللّهە) حمد ايدر. بعضىلىرى ده طويماز، گىتىدكىچە حرص و احتراصنى آرتىرر. دين اسلام داها فاتحە نىڭ ابتداسىنده نتىجە يە رضا امر ايدر. فقط داها اىي يە، داها زىادە يە موقق اولقى ایچون چالىشىمە يى ده برابر امر ايدر. زира الحمد لله دىمكىلە هم رضا هم تزىيد نعمت (نعمتىڭ آرتىسى) معناسى مراد اولونور. الحمد لله دە رضا معناسى ظاهردر. بو رضا فلسفى اخلاق اربابنجه ده فضىلت و سعادتىڭ أڭىزى بىنچى شرطىدر.

بر نعمتىنە حمد ایتمك او نعمتىڭ قىمتى بىلەمك دىمكدر. بر شىئىڭ قىمتى بىلەنir سە طبىعى حسن محافظە سەنە و آرمە سەنە چالىشىلیر. "...لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَا زَيْدَنَكُمْ..." آيت جليلە سى ده حمد و شىركە زىادە نعمتى خدمتىنى مېيىندر (آچىقلابىجىدر). نائل اولونان نعمت ایچون قورو قورو يە دىل ايلە حمد ايدىلوب ده قىمتى بىلەنمز و حسن محافظە سەنە چالىشىلماز سە او حمدىڭ جىدۇي او لمايا جغى ظاهردر. نعمتلىرىنىڭ قىمتى بىلوب حمد ايدىنلەر اللّهەڭ مادى معنوی ياردىم ايدە جىگى شىھە سز در... مىلاسلى اسماعىل حقى

Kelime Defteri

"Fatiha Tercümesi ve Tefsiri" başlıklı metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamlarını lüğatten bularak kelime defterinize not ediniz.

Pekştirelim

Kitabınızın "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (157. sayfa) "Test Çözelim" etkinliğini yapabilirsiniz.

Paragraflara Başlık Bulalım

Aşağıdaki paragrafları dikkatlice okuyunuz ve her bir paragraf için uygun bir başlık bulup yazınız.

۱- حیاتڭ لىذتى و ذوقنى اىسترسە ئىز حیاتڭىزى ايمان ايله حیاتلاندىرىيڭز. و فرائضله (فرضلە) زىنتلىندىرىيڭز (سوسلەيىڭز). و گناھىردىن چكىنەمكىلە مخالىفه ايدىيڭز.

۲- دىيانڭ لىذتى، ذوقنى، سعادتى (موتلۇلغى)، راحتى اىسترسە ئىز مىشروع (حال) دائىرە دەكى كىفە اكتفا ايدىيڭز (يتىيىڭز). او كېفڭىزه كاپىدر (يتىلىدر).

۳- مادام اجل گىزلىدر. هر وقت ئولۇم، باشنى كىسىمك اىچيون گله بىلىسۈر. و گنجىق اختيار فرقى يوقدر. البتە دائىما گوزى أوڭىنده اوپىلە بويوك دەشتلى بىر مىسئىلە قارشىسىنده بىيچارە انسان او اعدام ابدى (صوڭسزە دك يوق اولە)، او دىيسىز نهایىتسىز حبس منفردەن (تك كىشىلىك بىر حبسىن) قورتولۇق چارەسىنى آرامق و قبر قاپىسىنى بىر عالم باقى يە (صوڭى اولمايان بىر عالمە)، بىر سعادت ابدىيە يە و عالم نورە آچىلان بىر قاپى يە كىندى حقىنده چویرمك حادثەسى، او انسانڭ دنيا قدر بويوك بىر مىسئىلەسىدە.

OKUMA METNI 17

Okuyalım

"Amentü" başlıklı aşağıdaki metni önce sessiz, daha sonra sesli olarak okuyunuz.

امَنْتُ

أى جماعت! شو اىچنده بولونديغمز جامعه بر گوز
گزديرڭ، باقلۇ نەلر وار؟ قندىل، شمعدان، سجّاده،
حصیر، رحله، كرسى، منبر، محراب، قاپى پنجره، جام
چرچوه، دیوار، طاوان صوڭره مناره، شادروان. بونڭ
گې داها بىرچوق شى دگلمى؟

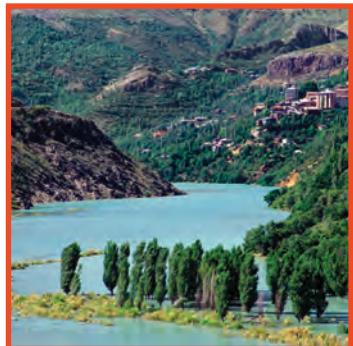

شىمدى يك اعلا بىلىرىسگۈزكە بونلرڭ ھىسىنىڭ بىر
خدمتى، ھىسىنىڭ بىر حكمتى واردۇ. پنجرەلر، قاپىلر
صىرەسنه گورە آچىلىر، قاپانىر. شمعدانلر، قندىللىر يانار
ياقىلىر. شادرواندە آبدىست آلينىر، منارەدە اذان ويرىلىر،
سجّادەلر أوزرنىدە نماز قىلىنىر، منبردە خطبە اوقدۇنور،
كرسيدە وعظ ايدىلىر. بونلرڭ هىچ بىر فضله، هىچ
بىر لزو مىز دگلدر. بونلرڭ هر بىر ايشە يارار.

دىكىكە وقىيلە بورايە جامع يايقم لازم گلەمش. اوستەلر اولچوب بىچىمشلر.
دولگىرلەر، دیوارجىلىر گلوب تىل آتىش، دیوار يايپىشلر؛ دىرك دىكىمشلر. بو بنايى
قورىمشلر. صوڭرە دە نە لازم اىسە ھىسى يىلى يىرندە دوزولوب قوشۇلماش.

شىمدى بويىلە ايكن بىرى چىقسە دە "يوق جانم، بو جامع اوپىلە اوستەنڭ، دولگىرڭ
يايپىمەسىلە ايتىمەسىلە اولوب بىتىمەمشىدر. بونلرڭ ھىسى كىندى كىندىنە، گلىشى
گوزل اولو ويرىمشىدر. سىللەر، طاشنى طويراغنى گتىرۇب يىغىمشىدر. روزگارلەر،
ياغمورلر گىرە چىقا بو كومبلى يى دلىك دلىك ايتىمش؛ پنجرەلر آچىلىماش. گونشىڭ
صىيجاغىندىن بو يىغىتىنىڭ اوستىندە كى چامورلر قورو مىش، كىرەمەت اولىشىدر. محرابى
منبىرى، قاپىسى چاتىسى دە اوپىلە حسابلە كتابلە يايپىلما ماش. ناصىلسە راست گلە
اولو ويرىمشىدر. " دىسە بو سوزە هىچ اينانىلىرمى؟

بونلىرى دولگىر، دیوارجى، صيواجى، بوياجى يايپىما ماش دە كىندى كىندىنە مى اولىش
بىتىمشىدر؟ هىچ بو اينانىلا جق شىمىدر؟

سویله یڭ ياهو! هىچ بۇ جامع كندى كندىنە قورولورمى؟
بۇ قدر شىلر كندى كندىنە دوزولوب قوشولورمى؟ بۇ
اولادق شىمىدر؟ چوجقلەڭ بىلە عقلى اىرركە مطلقا
بونلىرى بر يايىان، بر ايدن واردە.

شىمىدى جامعى بيراقوب بر كرە دە شو دنيا يە باقلۇڭ!
سزە صورارم! بۇ يىرلر گوكلەر؛ آيلر گونشلەر، يىلدىزلىر،
يىلدىرىملىر، بلوطلەر، شىمىشكەر، روزگارلىر؛ قارلىر
ياغمۇرلىر، طاغلەر طاشلەر؛ قىرلەر اووهلىر، درەلر تىھلىر،
ايرماقلەر يېڭىشارلىر، دەڭزلىر آطەلىر، آغاچلەر چىچكلىر، يىشلەر
اکىنلىر، معەدنلىر حيوانلىر، قورتلەر قوشلەر، بالىقلەر انسانلىر...
بونلىر نەدر، نە يىڭ نە سىدر؟ باشكىزڭ ئۆستىنە دونوب
طولاشان، گۈزلىيڭىز ئۆئىنە اولوب بىتىن شىلرى
شویله بر دوشوننىڭ.

شىمىدى عجبا بونلىر نە دن اولىش، ناصل قورولىش، بونلىرى بويىلە كىيم يايپىش، كىيم
ياقىشدىرىمىشىدە ؟ بر يايىان، يارادان وارمىدىر؟ يوقسە ھې بونلىر كندى كندىنە مى
اولۇو يىرىمىشىدە ؟ بونى گۈزىلە بر دوشوننىڭ!

باقلۇڭ، دەمین آڭلادق، كىسىرىوب آتىقكە شو جامع كندى كندىنە اولماشىدە. مطلقا
بر يايىانى واردە. اىشته طېقى بۇڭ ايناندىيغىز گې دىنيانىڭ دە كندى كندىنە اولمادىغىنە
ايناناجغۇز. ئىڭى بويى مىدانىدە اولان بنا بىلە كندى كندىنە اولمازسە بۇ قوچە دىنە، او
بويىلى بوصلى انسانلىر، او گۈزلەرنىڭلى چىچكلىر، او يىرلەر، او گوكلەر هىچ كندى
كندىنە اولورمى؟ البتە بونلىڭ بىر يايىانى، بر ياراتانى اولادق.

اىشته ئى جماعت، ئى انسان اوغوللىرى! بىلەم اولڭىكە بۇ دنيا يە بويىلە جە يايوب،
يوقدىن وار ايدن دە الله تعالى حضرتلىرىدە.

وحيد، كويلى علم حالى
(دوزنلىنىمىشىدە.)

Konuşalım-Paylaşalım

- "Amentü" başlıklı parçanın ana fikrini belirleyip sözü olarak ifade ediniz.
- "Amentü" başlıklı metinde anlatılanlara ilişkin duygularınızı ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1.

آغالق ويرمکله، ييگىتك اورمقله.

آغريسىز باش مزارده گرك.

آق آچجه قره گون اىچوندر.

آلما مظلومڭ آهنى، چيقار آهسته آهسته.

Aşağıdakilerden hangisi, verilen atasözlerinde dile getirilen konulardan biri değildir?

جو مردلك (E) صبر (D) ظلم (C) چالىشقا ناق (B) طوتوملىق (A)

2.

۱- او ده ئولدىرييلە جىكىنلىك زنجىرە اورو لارق ھر يerde گزدىرييلە جىكىنلىك ويا خود پىك كوشوك بر احتمال ايلە ده اولسە باغيشلانابىلە جىكىنلىك سوپەت دى.

۲- آلىپ آرسلان اونچىلە دوستلىق قورا جىغنى بىلدىريە رەك كندىسىنى تىلى ايتدى و يانىنە او تارق ياكىلىشلىرىنى آڭلاتدى.

۳- آلىپ آرسلان يارەلى اولارق اوڭىنە گىتىرىلىن دىيۋىزىنە ناصل بر طاوارانىش بىكلە دىيگىنلىكى صوردى.

Numaralanmış cümlelerden bir paragraf oluşturulursa aşağıdaki sıralamalarдан (sağdan sola) hangisi doğru olur?

A) ۱, ۲, ۳ B) ۲, ۱, ۳ C) ۲, ۳, ۱ D) ۳, ۱, ۲ E) ۱, ۳, ۲

3.

بويىن بوكوك بر يتيم گوردىيگىڭ زمان اونچىلە قارشىسىنە كندى او لا دىيڭىڭ يوزىنى ئويىمه. يتيم آغلاينىجە نازىنى كىيم چىكى ؟ أوفكەلننچە كىيملىر خوش گورور ؟ آمان، دېت ايت ده آغلاماسىن؛ يتيم آغلا دىيغى زمان قوش قوجە عرش تىترر. اسىرگە يەرك اونچىلە گوز ياشنى سىل، شفقتىلە يوزىنىڭ تو زىنى آل. اگر باشندىن گولگەسى گىتىسىه اونى كندى گولگە ئىدە بىلە.

بن ده باشمى بابامىڭ قوجاغىنه ياصلا دىيغىم زمانلىرى باشىمدا تاج واردى. وجودىمە بر سىنك قونسە قاچ كىشىنىڭ گوڭلى پىشان اولوردى. اويسە كە شىمىدى دشمانلارە

اسیر دوشسەم دوستلەر مدن كىمسە بىڭا يار اوڭاز. يتىم چوجوقلىڭ دردىنى بن بىلىرم. چونكە چوجوقلىغىمده بابام باشىدىن گىتىمىشدى.

Bu metinden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) يتىملەرە صاحب چىقىلىمىسى گرگىدىيگى
B) يتىم اولانلىرىڭ يتىم چوجوقلىڭ دردىنى آڭلادقلىرى
C) آنە و بابالرىڭ كندى چوجوقلىرىنه ايلگى گوستىرىكىن يتىملەرە يانىدە داها دەقتلى طاو رانە لرى
D) يتىم چوجوقلىڭ دىيگر انسانلەر گورە داها چوق دشمالنلىرى اولدىيغى
E) كىشىنىڭ باباسىنىڭ حمايە سىنە كى گونلرىنىڭ أوزىلە آڭىلاجق زمانلر اولدىيغى

4.

ناصل بر خارقە فابريقه كە بىڭلەر چىشىت چاشىت قماشلىرى بىسط بر مادّە دن طوقويور. شكسز (شىبهە سز)، بر فابريقه تورى و مهارتلى بر ماكينىسى طانىتىدىرر. ئويلىه ده كرّە آرض (ير يوزى) دىنيلەن يوز بىڭلەر باشلى، هە باشىدە يوز بىڭلەر مكّىل فابريقه بولۇنان بو سىيار ماكىنە رېبانىيە، نە درجه بو انسان فابريقه سىنەن بىوكىسە، مكّىلسە او درجه ده اوقدىغىڭىز فنّ ماكىنە (ماكىنە علمى) مقىاسىلە (أولچوسىلە) كرّە ارضىڭ اوستە سىنى و صاحبىنى بىلدىرىر و طانىتىدىرر.

Bu paragrafin ana fikri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) ماكىنە علمى، ير يوزىنىڭ اوستە سىنى و صاحبىنى طانىتىر.
B) ير يوزى سىيار بر ماكىنە در.
C) ير يوزى انسانلەر عائىد توم ماكىنەلەرنى بىوك و داها مكّىلدر.
D) ير يوزىنىڭ كندىسى بى فابريقه اولدىيغى گى ايچرىسىدە ده يوز بىڭلەر جە مكّىل فابريقه يى بولۇندىرى مقدەدر.
E) هە علم تورى بزە اللھى بىلدىرىوب طانىتىر.

B.

أوج آرقداش اكمىكلەر سوتە طوغرايوب يىمكىدە درلر. خواجە ايلە بىرسى سوتە اكمك طوغرامقلە مشغولدر. دىيگرى ايسە توم اخطارلارинە رغمًا بونلەر چوغرادىيغى

اکمگى قاشيق قاشيق آتىشىدىرى مقدەدر. نهایت خواجە قىزار، سوتە اکمك باصدىغى ئىنده کى كېچەي 'يا ستار!' دىيەرك حريفڭ قفاسىنە ايندىرر. آدم آنده موص مور كسىلوب اورايە يىغىلى وىرر.

اي زمان گچدكىن صوڭره سفره طوپلانىر، ضيافت صوڭه اىيرر. خواجە آدمڭ صومورتقان بىر يوزلە صوصمىش اولدىغىنى گورنجە صوڭ درجه حىرتىلە شوپىلە دىر: — نه طوغىرار، نه باصار، نه ئىنى چاناقدىن كىسر؛ بىر كېچە اورورسەڭ ايشته بويىلە كوسىر.

Bu metinle ilgili aşağıdaki yargılarından doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" işaretli koyunuz.

نصرالدّين خواجە فقره لرى كولتور دگرلى Mizdndr. ()

متنىدە كى اخطار كلمەسى ياشلى آڭلامنە گلمكىدەدر. ()

ستّار اللّهڭ گوزل اسملرنىن اولوب چوقوجه أورتن، گىزلهين معناسىدەدر. ()

فقره نڭ قونوسى اي آرقداش سچىمنىڭ أونمىدر. ()

نصرالدّين خواجە فقره لرینىڭ هر برى آيرى باشلغە صاحب اولمايوب توم فقره لر "لطيفە" دىيە باشلا مقدەدر.

C. Metinde boş bırakılan yerleri, parantez içinde verilen uygun ifadelerle (okunuşla-rını yazarak) doldurunuz.

(چىرىدم، بويىنە، ھىچ بىر شى، قوردىغىم، بوتون، باقلۇڭ، اوھ، صوصىمەي، صوڭىزە)

بر گون _____ او گىرندم. او يىلە بر صوصىدەمكە بلکە قدر _____

صوصاجقدم. چونكە صوصىقىنەم كۈچۈجك دنيامدە باباملە

ايلتىشىم طرزىدى.

شىمىدى _____، آڭلاتايم. بابام آقشاملىرى _____ يورغۇن دونردى. بن

_____ گون او دە صىقىلىر، اونڭ گلىشىنى اپىلە _____. داها او

قاپىدىن گىرر گىرمىز ھەن _____ آتىلىر و اونڭلە اوينامق اىستىرم. بابام صارىلىر،

اوپىر و داها بن _____ آڭلامادەن "هادى او طەڭە گىت!" دىردى.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Atasözlerinin millî ve manevi değerlerin aktarılmasındaki rolü nedir? Düşün-celerinizi sözlü olarak ifade ediniz.
- Metinleri daha iyi anlamak ve anlamlandırmak için neler yapılması gereklidir? Söyleyiniz.

6. ÜNİTE

HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)

6.1. Osmanlı Türkçesindeki Matbu Harfleri Yazma

6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

6.1. Osmanlı Türkçesindeki Matbu Harfleri Yazma

Hazırlanalım

İlkokulda yazmayı öğrenirken ne tür çalışmalar yapmışsınız? Bir insan, okuma ve yazmayı ne kadar zamanda öğrenebilir?

İnceleyelim-Yazalım

Aşağıda gölgeli yazıyla verilmiş harfleri, üzerinden geçerek yazınız. Harfleri yazarken yazılış yönlerine dikkat ediniz.

ض ض ض ض ض	ا ا ا ا ا
ط ط ط ط ط	ب ب ب ب ب
ظ ظ ظ ظ ظ	پ پ پ پ پ
ع ع ع ع ع	ت ت ت ت ت
غ غ غ غ غ	ث ث ث ث ث
ف ف ف ف ف	ج ج ج ج ج
ق ق ق ق ق	چ چ چ چ چ
ک ک ک ک ک	ح ح ح ح ح
گ گ گ گ گ	خ خ خ خ خ
ڭ ڭ ڭ ڭ ڭ	د د د د د
ل ل ل ل ل	ذ ذ ذ ذ ذ
م م م م م	ر ر ر ر ر
ن ن ن ن ن	ز ز ز ز ز
و و و و و	ژ ژ ژ ژ ژ
ه ه ه ه ه	س س س س س
لا لا لا لا	ش ش ش ش ش
ئ ئ ئ ئ ئ	ص ص ص ص ص

Inceleyelim

Ottoman Turkish alphabet letters' written forms in different shapes will be examined.

ثث	تت	پپ	بب	۱۱۱
ددد	خخخ	ححح	چچچ	ججج
سسس	ژژژ	ززز	ررر	ذذذ
ظاظاظ	ططط	ضضض	صصص	ششش
ککک	ققق	ففف	غغغ	ععع
ننن	ممم	للل	ڭڭڭ	گگگ
	ېېې	لا لا لا	ههه	ووو

Yazalım

Below, the letters written with shadows, starting and ending directions, pay attention to the examples and write them like this.

ححح ححح ححح ححح ححح	۳۳۳ ۳۳۳ ۳۳۳ ۳۳۳ ۳۳۳ ۳۳۳ ۳۳۳ ۳۳۳
خخخ خخخ خخخ خخخ خخخ	ببب ببب ببب ببب ببب
پپپ پپپ پپپ پپپ پپپ	ددد ددد ددد ددد ددد ددد ددد ددد
تت تت تت تت تت	ذذذ ذذذ ذذذ ذذذ ذذذ ذذذ ذذذ
ررر ررر ررر ررر ررر	ششش ششش ششش ششش ششش
ززز ززز ززز ززز ززز	ججج ججج ججج ججج ججج
ژژژ ژژژ ژژژ ژژژ ژژژ	چچچ چچچ چچچ چچچ چچچ

ككك ككك ككك ككك	سس سس سس سس سس
گگگ گگگ گگگ گگگ	ششش ششش ششش ششش
ڭڭڭ ڭڭڭ ڭڭڭ ڭڭڭ	صصص صصص صصص صصص
لللللللللللللللللل	ضضض ضضض ضضض ضضض
مممممممممممممممم	ططط ططط ططط ططط ظظظ
نننننننننننننن	ظظظ ظظظ ظظظ ظظظ ظظظ
وووووووووووووو	ععع ععع ععع ععع ععع
هههههههههههههه	غغغ غغغ غغغ غغغ غغغ غغغ
لا لا لا لا لا لا لا	ففف ففف ففف ففف ففف
يسي يسي يسي يسي يسي	ققق ققق ققق ققق ققق ققق ققق

Yazalım

Aşağıda birleşik şekilleriyle verilen harfleri Üzerinden geçerek yazınız.

الْأَمَّا هَطَّاتِ بَحْجَةِ يَابِتِ ثَبَّا إِلَيْ

ضَطَّبِ شَصِّ بَهِي فَبِقِ بَحْجَةِ يَابِتِ ثَبَّا

هَجَّيِ حَجَّ حَجَّ حَجَّ حَجَّ حَجَّ

لَكَدِ سَضَدِ شَدَصِ دَرَزِزَدِ دَبِ دَبِ

كَثَرِ سَشَرِ دَرَزِ رَبِ تَرَبِ رَزَرِ

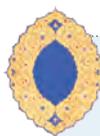
خَرَسِ ضَشَسِ سَشَشِ سَشَشِ

سَشَصِ خَدَصِ حَصَا صَبَا سَبَابِ

ططفط طريح چطخ دذط شصط
 ععع عچح عاخ دعد شعع ععظ
 فقف فحخ عفع فقف منفق
 كگڭ كاپ كڭل جىچكڭ قەڭ
 للل لرنس لاپ تلت جحل گللى
 ممم ما مىچح امب پمت ئىم خەج
 ننن نات يېت جىن رزن ناضطن
 ووو واپ يوٹ شوص جىچو هو
 ههه هاپ تەت جەھج خەھ وەھ
 يېي ياپ تېت دىد جىچى طضى هيچ

Pekiştirelim

Kitabınızı “Ek Etkinlikler” bölümünde yer alan (160. sayfa) “Yazalım” etkinliğini yapabilirsiniz.

Okuyalım-Yazalım

Aşağıda verilen harfleri örnekteki gibi birleştirerek yazınız.

(Kırmızıyla gösterilmiş harfler, kendinden sonraki harfle birleşmeyen harflerdir.)

قارتون	پردە	صىجاڭ	كدى
			كدى
گلنڭ	گوچ	فارە	جكت
ىتنەن	سسىلى	بارداق	صالام

6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

Hazırlanalım

- Okur yazar olmakla sadece okur olmak arasında ne gibi farklılıklar söz konusudur? Düşüncelerinizi söyleyiniz.
- Bir dili bildiğiniz, konuştuğunuz hâlde bu dille herhangi bir şey yazamazsanız ne gibi bir eksiklik olur?

Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tablolarda gölgeli yazıyla verilmiş kelimeleri okuyup yazınız.

Tablo 1

باشا	ماما	يابيا	ماصا	داها	بابا
يازار	خرمان	باشق	بال	چای	چام
چاپراز	يانار طاغ	ياناشاماز	ياپاماز	ياقلا	باشلا
صادقلا ما	چاپاق	باش	باشاران	بايراق	خاقان
قايا	صاپان	قبابق	يازاماز	باقار	چاتما
ياتاق	چاقال	صادقال	قازانچ	صاواش	چاناق
قائيناق	پاراغراف	صارماش	قادسناق	پارلاق	طاقلاء
آناختار	آووقات	آپارتمان	آياق	آق	آل

Tablo 2

تىئه	دره	ننه	دده	تازه	نانه
آرابىه	چانطه	لامبه	باجه	قاصه	لاله
صادنالىيە	كستانه	كېيىھە	سرىجە	قانارىيە	بادانە
پاچاورە	باراقە	چارە	باشقە	آتىقە	آقىچە
مارقه	نەدن	ياندە	نرە دە	نە چارە	پاستە
بىزلىيە	كلىچە	دستە	آنە	صالىچە	بالطە
سىنە	سوهجن	كرييەتن	گله نك	دڙە نە رە	كرستە
أئتك	ألك	أڭە	أَل	أَرْكَك	أو

Tablo 3

بالون	قورتولوش	ئولوم	كوجوك	بوبيوك	بو
سوزولوش	ياغمور	صولونوم	چابوق	چوق	چوجوق
اوچوروم	قورو	اودون	كومور	طويراق	قونوشويور
أورمك	أوزگون	اوروج	بولونسون	كوتوك	بوتون
صوص	بويله	اويله	أورنك	أوزوم	اوزون
كورومق	كولك	اويقو	اومورغه	صوڭوج	صور
صوسام	صامسون	طولوم	فونوغراف	تلهفون	فو طوغراف
دوزگون	طوغله	كوسه	پوشه	صوغان	صوڭره

Tablo 4

بشاريلى	ايغانلى	سيوري	يالدىزلى	سلىدىز	يازى
صاريق	صيغيناق	ديريليش	آراشديرىجى	چالىشكان	بارىشجى
سيويل	ديريليش	گميچى	بيليم دالى	ديليليكىسى	بىلكى صايار
أكشى	ايش بيلير	تىلکى	بندير	يقيلىر	بىلدىرى
ايلىشىك	ايلىق	ايلىك	بىلىبور	يازىبور	بىمك
سلىكى	پيرتىق	كىتىدىگىز	اين اينجه	ايلىك	ايشىقلى
صىزى	كيرج	كىرەميت	كيمياگر	كىرلى	ايشلك
صيقىنتى	ياردىم	بيچيم	فيچى	كىربى	كيراز

Bakarak Yazalım

Boş bırakılan yerlere aşağıdaki kelimeleri -üst satırdaki şekline bakarak- yazınız.

دده	بابا	آننه	أو
چوجوق	صيره	او قول	بايراق
چاتال	بيچاق	چاناق	بارداق
يورغان	دولاب	قولتوق	پرده
فيرين	او حاق	سوپورگه	تله فون
آنقره	استانبول	قاناريه	قونيه
بتول	مریم	احمد	سلیم

Bakarak Yazalım

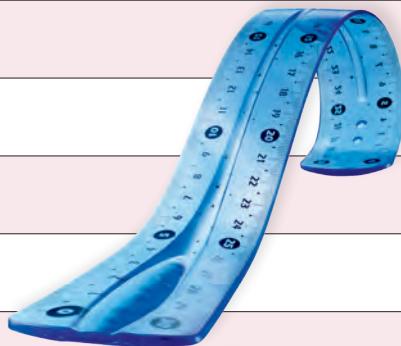

Boş bırakılan noktalı alanlara aşağıdaki cümleleri -üst satırdaki şekline bakarak- yazınız.

	او قو، يارادان ربّنڭ آديله!
	آق آقچە قره گون اىچونىدر.

أڭرى جدولىدىن طوغىرى چىزگى چىقماز.

أي انسانلر، أي آتلره بىنوب گىتىدiler.

كتاب، انسان؛ انسان ده دنيا يى دگىشىدىرر.

گوزل گورن گوزل دوشونور.

رېم قولايلاشدىر زورلاشدىرما؛ خيرلىسىلە تامانه أردىر.

او راضى اولسە بوتون دنيا كوسىسىه اهمىتى يوق.

زمان اختيارلاندۇقجە قرآن گنجىلشىيور.

كورلر چارشىىندە آينە صاتما، صاغىرلر چارشىىندە غزل آتما.

هر سوزكى طوغىرى اومللى فقط هر طوغىرى يى سوileمك طوغىرى دگل.

Pekiştirelim

Kitabınızı "Ek Etkinlikler" bölümünde yer alan (162. sayfa) "Yazalım" ve "Cümle Yazalım" etkinliklerini yapabilirsiniz.

Kendimizi Deneyelim

Aşağıda belirtilen isimlerin Osmanlı Türkçesiyle yazılışlarını, öğretmeninizin veya yardımcı kaynakların yardımıyla öğrenip noktalı alanlara yazınız.

Adınız Babanızın adı

Soyadınız Doğum yeriniz.....

Annenizin adı Başkentimiz

Inceleyelim-Yorumlayalım

Aşağıdaki Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış hüsnühat örneklerini okuyup inceleyiniz. Yazı örneklerinin güzelliğine (harflerin dizilişi ve uyumu, derinlik, çekicilik, zarafet ve renklerin uyumu vb.) ilişkin görüşlerinizi belirtiniz.

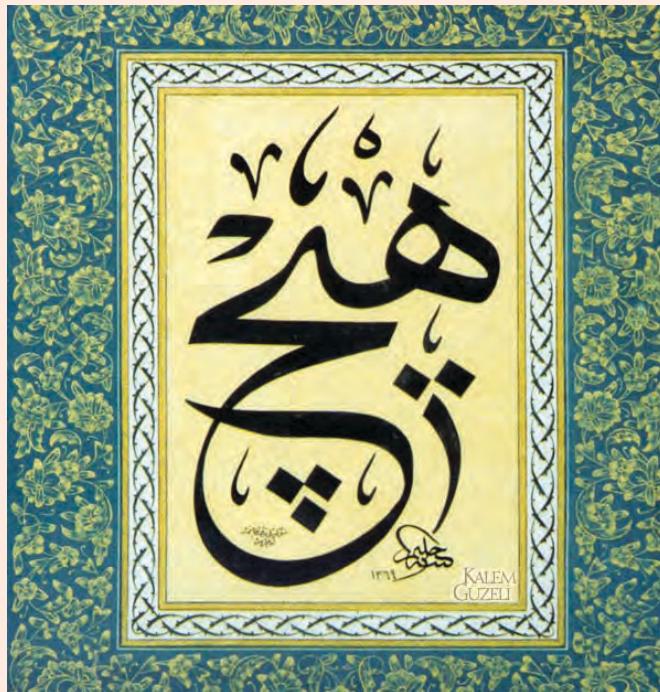
"Bu da geçer yâ Hû"

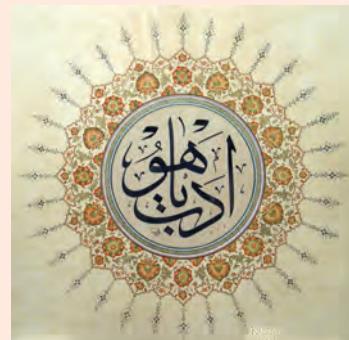
"Bu da geçer yâ Hû"

"Edeb yâ Hû"

"Hîç"

"Edeb yâ Hû"

"Hoş gör"

Okuyalım-Yorumlayalım

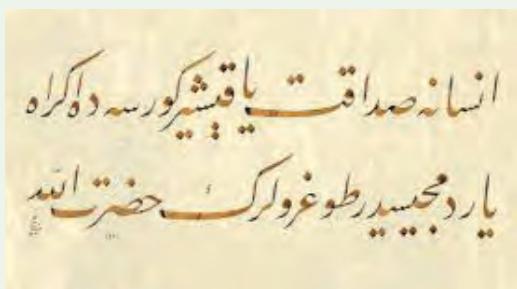
Aşağıda verilen hüsnühat örneklerini okuyup inceleyiniz ve örneklerdeki sözlerin güzelliğine (etkileyicilik, özlülük, derin anlamlılık, düşündürçülük, geçerlilik vb.) ilişkin görüşlerinizi belirtiniz.

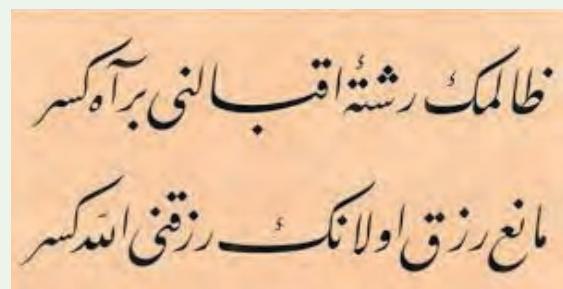
(Fukara kalbine her kim dokuna,
Dokuna sinesi Allah okuna.)

(Dünya madem fanidir.
Değmiyor alaka-i kalbe.)

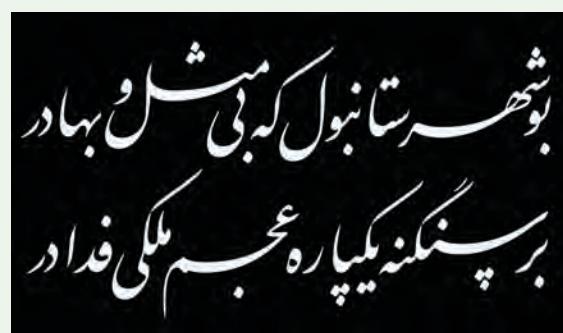
(İnsana sadakat yakışır görse de ikrah
Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah.)

(Zalimin rişte-i ikbalini bir ah keser
Mâni-i rızk olanın rızkını Allah keser.)

(Din hayatın hayatı, hem nuru, hem esası;
İhya-yı din ile olur bu milletin ihyası.)

(Bu şehr-i Stanbul ki bi-misl ü bahadir
Bir sengine yekpare Acem mülkü fedadir.)

Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneğini bulup işaretleyiniz.

1. **Be, sad, kaf, cim ve mim harflerinin ortadaki yazılış biçimleri seçeneklerden hangisinde alfabetik sırayla (sağdan sola) ve doğru olarak verilmiştir?**

A) ق، ج، ص، ق، م B) ب، ج، ص، ق، م C) ب، ص، ق، ج، م

D) ب، ج، ص، ق، م E) ب، ج، ص، م، ق

2. **Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde, "uçurum" kelimesinin Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılışı doğrudur?**

A) اچوروم B) اچوروم C) اوچوريم D) اوچورورم E) عوچوروم

3. **"Dinleyen, söyleyenden daha iyi anlar." cümlesinin Osmanlı Türkçesiyle yazılışı, aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?**

A) دينلهين، سويلهيندن داهما اي آنلار

B) ديڭلاين، سوپلايندن داهما اي آڭلار

C) ديڭلهين، سويلهينندن داهما اي آڭلار

D) طيڭلهين، سويلهينندن داهما اي آڭلار

E) ديڭلهيلك، سويلهيلك داهما اي آڭلار

B. Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

- () Osmanlı Türkçesi alfabesi sağdan sola doğru yazılır.
- () Ye harfi sadece i ve ünlülerinin işaretlenmesinde kullanılır.
- () Je harfi kendinden sonraki harfle birleşmez.
- () Hüsnühat eserlerinde estetik kaygı gözetilmez.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Osmanlı Türkçesi alfabetesinde adet harf vardır.
2. Osmanlı Türkçesinde ünlülerin işaretlenmesinde kullanılan harfler , , ve dir/dır.

D. Aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. "Yapan bilir, bilen konuşur." cümlesini Osmanlı Türkçesi alfabesiyle defterinize yazınız.
2. Osmanlı Türkçesi alfabetesinin estetik yönüyle ilgili görüşlerinizi söyleyiniz.

Okuma Metni

GÜZEL YAZI (HÜSNÜHAT) ÜZERİNE

Sülüs

Hüsnühat, kelime olarak "güzel yazı" anlamına gelmektedir. İstilah olarak ise İslam yazısının estetik endişelerle birlikte yazılması manasına gelir.

Arap yazısı başlangıçta çok iptidai olduğu gibi hareke ve birbirine benzeyen harf şekillerini ayıran noktalardan da mahrumdur. Bütün bunlar Arap yazısında sonradan ilave edilmiştir. İlk iki asırda yazının imla gelişimi üzerinde durulmuş ancak ondan sonra estetik yapısı üzerinde gelişmeler başlamıştır.

Aslında başlangıcından itibaren yazı estetiği üzerinde çalışmalar yapılmış, basit de olsa birtakım kaideler konmuştur. Hz. Ali kâtibine, "Mürekkebini karıştır, kalemin ucunu uzun tut, satırlar arasında tenasübe riyet et." demek suretiyle yazı ile alakalı ilk estetik kaideleri beyan etmiştir. Estetik kaidelerine dikkat edilerek yazılmış bir yazı, aynı zamanda doğru ve okunaklı bir yazı anlamına da gelir.

"Allah güzeldir ve güzelı sever." mealindeki kutsi hadis, insanın eşyaya bakış açısının ne olması gerektiğini ortaya koyan güzel bir tespitir. İnsan hayatında var olan her şeyin güzel olmasına dikkat gösterilmesi, şüurlu insan için gereklili bir hedefdir. Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygambere ait her türlü hususun tespiti, güzel sözlerin insanlara yazı ile aktarılmasında kullanılan yazıya da metin kadar özen gösterilmesi Müslümanların hedeflerinden olmuştur.

Aslında güzel yazida, sözün güzelinin kullanılması, Osmanlı yazı sanatındaki estetiğin ana unsurunu oluşturmuştur. Genellikle cami ve mescit giriş kapılarına, **"Oraya güven içinde esenlikle girin."** ve **"Selam size, hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin."** mealindeki ayetler, içерilere ise Kur'an ve hadislerden güzel nashatler müminlerin nazarına verilir. Bu bazen **"Ölünceye kadar Rabbine kulluk et.", "Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur."** mealinde ayetler

Nesih

Talik

وَرَقَمَا! سُونْزِ بُو شَفَقَة
سُونْزِ رَه بُورْدِ عَلَكَ اوْسَنَة
اوْبَنْمِ سَعْقَه يِلَدِ زَيْدَه بَا^{هَا}
اوْبَنْدَه، اوْبَنْمِ سَعْكَه

Rika

Reyhani

Muhaqqak

bazen de "Vaktinde kılınan namaz, ana-babaya iyilik ve cihat, Allah'a en sevimli gelen ibadetlerdendir.", "Zamanında namaz kılmaya gayret edin.", "Ölmeden tövbeye gayret edin." mealindeki hadisler, bazen de Kelimeitevhit, kelimeishahadet olurdu. İsm-i celal, ism-i nebi, ciharyâr-ı güzin ile Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin isimleri cami ve mescitlerin mutlaka bulunması gereken hüsnühat levhalarıdır.

Ottomanlıda evlerin girişine Cenabihakk'ın isimlerinden "Ya Hafız: Ey Koruyucu" konulması güzel bir gelenekti. Aynı şekilde evlerin içine Hz. Peygamberin fiziki ve ahlaki vasıflarından bahseden hilye-i şerif asılması bir anane hâlini almıştı. Bu hilyenin, haneyi ve halkını musibetlerden uzak tuttuğu inancı yaygındı.

Yazı, başlangıcından itibaren, nesilden nesile büyük bir dikkat ve gayrette geliştirilerek güzel sanatlar seviyesine yükseltilmiştir. Daha Abbasiler zamanında İbn Mukle (ö. 328/940) isimli sanatkâr, harf şekillerini belli ölçülere bağladı. Yazıyı düzene koyarken nokta, elif ve daireyi ölçü olarak aldı. Noktayı harflerin boyu, elifi dik harflerin boyu, daireyi ise çanak şeklindeki harflerin genişliği için ölçü olarak koydu. Böylece aklamışte denilen altı çeşit yazılı (sülüs, nesih, reyhani, muhakkak, tevkii ve rikaa') ölçü içerisinde alıp düzene soktu. Osmanlı yazı sanatında bir harfin diğer harfe olan nispeti, satırda duruşu, meyli ve kalemin cereyanı estetik unsurlarını oluşturur. Bunun yanında kâğıdın rengi, mürekkebin tonu, sayfaların düzeni bu estetiği tamamlayan hususlardır. Özellikle celi yazida istif öne çıkmaktadır. Yazımı oluşturan harflerin dağılımı, yanı espas, leke dağılımı yazının can damarını oluşturmaktadır. Yazida harfin okunuşu bozmayacak yere, gözü rahatsız etmeyecek şekilde yerleştirilmesi, bunun yanında harfin ölçüsünde olması estetik kurallardandır. Bütün bu hususları Osmanlı hattatlarının meydana getirdikleri eserlerde görmek mümkündür. Bunun için İstanbul'da tarihî mekânları gezerken dikkatli olmak yeterli olacaktır.

Süleyman Berk
(Düzenlenmiştir.)

2. Ünite Performans Görevi

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Kazanımlar	Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki matbu harfleri adlarıyla okur. Harflerin; kelimenin başında, ortasında ve sonunda aldığı şekilleri tanır. Kendinden sonraki harflere birleşmeyen harfleri ayırt eder. Rakamları ve noktalama işaretlerini tanır.
Beklenen Performans	Araştırma, İş birliği, Planlı Çalışma
Süre	1 Hafta
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Performans Görevi Konusu

Sizden, Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki matbu harflerin müstakil (tek başına), başta, ortada ve sonda yazılışlarının yer aldığı; rakamlar ve noktalama işaretlerini de içeren, uygun yerlerde sergilenebilecek bir tablo hazırlamanız beklenmektedir.

Hazırlayacağınız tabloda;

1. Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki matbu harflerin müstakil biçimlerine, başta, ortada ve sondaki yazılışlarına yer verilmelidir.
2. Kendinden sonra birleşmeyen harfler belirtilmelidir.
3. Osmanlı Türkçesi alfabetesinde kullanılan rakamlara yer verilmelidir.
4. Osmanlı Türkçesinde kullanılan noktalama işaretleri tanıtılmalıdır.

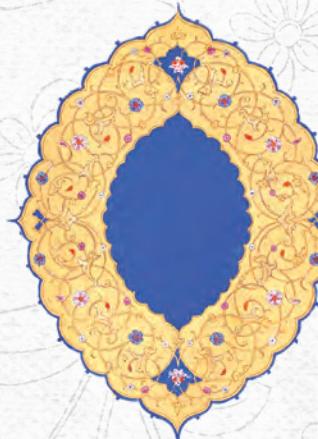
Performans Görevini Hazırlarken Dikkat Etmeniz Gerekenler

1. Performans görevini hazırlamak için sınıfınızdan grup hâlinde çalışabileceğiniz arkadaşlar belirlemelisiniz.
2. Çalışmalarınızı, verilen süre içinde bitirebilecek ve okulda sergileyebilecek şekilde bir planlama yapmalısınız.
3. Grup üyeleri olarak kendi aranızda çalışma sürecinde üstleneceğiniz sorumlulukları belirlemelisiniz.
4. Tablodaki harfleri, rakamları ve noktalama işaretlerini hazır görsel malzemeler kullanarak veya kendiniz yazarak hazırlayabilirsiniz.
5. Çalışmalarınızın görselliğini güçlendirmek için süsleme yapabilirsiniz.
6. Çalışmanızı okuldaki arkadaşlarınızın görebileceği bir yerde sergilemelisiniz.
7. Çalışmalarınızı en geç .../.../20... tarihine kadar bitirmelisiniz.

Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarları

Nitelikler	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)
Araştırma	Osmanlı Türk-çesi alfabetesindeki harfler, rakamlar ve noktalama işaretlerine ait uygun görsellere yer verilmemiştir.	Osmanlı Türk-çesi alfabetesindeki harfler, rakamlar ve noktalama işaretlerine ait uygun görsellere kısmen yer verilmiştir.	Osmanlı Türk-çesi alfabetesindeki harfler, rakamlar ve noktalama işaretlerine ait uygun yeterli düzeyde görsellere yer verilmiştir.
İçerik	Osmanlı Türk-çesindeki harfler, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları; rakamlar ve noktalama işaretleri uygun şekilde verilememiştir.	Osmanlı Türk-çesindeki harfler, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları; rakamlar ve noktalama işaretleri kısmen verilmiştir.	Osmanlı Türk-çesindeki harfler, harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları; rakamlar ile noktalama işaretleri eksiksiz ve başarılı bir şekilde verilmiştir.
Görsellik	Hazırlanan tablo ilgi çekici değildir. Harf, rakam ve noktalama işaretlerinin görselleri özenle hazırlanmamıştır.	Hazırlanan tablo kısmen ilgi çekicidir. Harf, rakam ve noktalama işaretlerinin görselleri gelişigüzel hazırlanmıştır.	Hazırlanan tablo ilgi çekicidir. Nitelikli görseller kullanılmış; harf, rakam ve noktalama işaretlerinin görselleri özenle hazırlanmıştır.

5. Ünite Proje Görevi

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Ünite Adı	Osmanlı Türkçesiyle Yazılmış Kolay Metinler
Beklenen Performans	Araştırma, Okuma, Yorumlama ve Lügat Kullanma.
Süre	2 Ay
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Proje Konusu

Sizden, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış matbu metinlere ulaşmanız, bunları okuyup incelemeniz, incelediğiniz metinlerdeki anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını Osmanlı Türkçesi lügatlerinden bulup kelime defteri oluşturmanız ve bu metinlerin özetini çıkararak bir sunum hazırlamanız beklenmektedir.

Hazırlayacağınız sunuda;

1. Incelediğiniz metinlerin fotoğraflarına veya fotokopilerine,
2. Metinlerden bazı bölümlerin bugünkü alfabeye aktarılmış biçimlerine,
3. Metinlerde anlamını bilmediğiniz kelimelerin (kelime defterinizden) anlamıyla verildiği bir bölüme,
4. Metinlerin özetlerine yer verilmelidir.

Proje Görevini Hazırlarken Dikkat Etmeniz Gerekenler

1. Sunu için en az üç metin belirleyiniz.
2. Metinler şiir, biyografi, makale, hikâye, mektup, fıkra, hatıra ve kıssa türlerinden biri olabilir. Üç metne ait fotoğraf veya fotokopileri temin ediniz.
3. Belirdiğiniz metinleri okuyunuz.
4. Sunuda kullanmak üzere seçtiğiniz metinlerin bir bölümünü bugünkü alfabeyle yazınız.
5. Anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını Osmanlı Türkçesi lügatlerinden bulup sözlük oluşturunuz.
6. Metinlerin özetini çıkarınız.
7. Metinlerin ulaşıldığı kurum, yer veya kişiler hakkında bilgi toplayınız.
8. Elde ettiğiniz bilgileri (metinlerin fotoğrafları veya fotokopileri; metinlerin okunuşları ve özetleri) düzenleyerek sununuza ekleyiniz.
9. Sunumu yaparken verilen bilgileri görsel materyallerle (metinlerin elde edildiği kurum, yer ve kişilerin fotoğrafları) destekleyiniz.
10. Sunumunuzu .../.../20... tarihinde yapacak şekilde hazırlıklarınızı tamamlayınız.

Proje Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı

Nitelikler	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)
Araştırma	Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yeterli sayıda matbu metne ulaşılamamıştır.	Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yeterli sayıda matbu metne kısmen ulaşılmıştır.	Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yeterli sayıda matbu metne ulaşılmıştır.
İçerik	Amaca uygun metinler seçilememiştir. Metinler bugünkü alfabe ye başarılı bir şekilde aktarılamamıştır. Bilinmeyen kelimelerin anlamıyla ilgili bölüm gelişigüzel hazırlanmıştır. Metinler, güzel bir şekilde özetenmemiştir.	Büyük oranda amaca uygun metinler seçilmiştir. Metinlerin bugünkü alfabe ye aktarımı kısmen başarılıdır. Bilinmeyen kelimelerin anlamıyla ilgili bölüm kısmen yeterlidir. Metin özetleri tam anlamıyla başarılı sayılmaz.	Metinler amaca uygun, başarılı bir şekilde seçilmiştir. Metinler bugünkü alfabe ye başarılı bir şekilde aktarılmıştır. Bilinmeyen kelimelerin anlamıyla ilgili bölüm çok güzel hazırlanmıştır. Metinler, başarılı bir şekilde özetenmiştir.
Görsellik ve Sunum	Sunuda görsel materyal kullanılmamıştır. Dinleyicilerle iletişim kurulamamıştır. Doğru ve etkili bir beden dili kullanılmamıştır. Sunuda kullanılan anlatım akıcı değildir.	Sunu, yeteri kadar görsel materyallerle desteklenmiştir. Dinleyicilerle iletişim kısmen kurulabilmiştir. Tam anlamıyla doğru ve etkili bir beden dili kullanılmıştır. Sunuda kullanılan anlatımın akıcılığında sorun vardır.	Sunu, zengin görsel materyallerle desteklenmiştir. Dinleyicilerle iletişim başarılı bir şekilde kurulmuştur. Doğru ve etkili bir beden dili kullanılmıştır. Sunuda kullanılan anlatım, akıcı ve ilgi çekicidir.

6. Ünite Performans Görevi

Dersin Adı	Osmanlı Türkçesi
Sınıf	10. Sınıf
Kazanımlar	Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazma çalışmaları yapar. Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki estetik yönü fark eder.
Beklenen Performans	Araştırma, Beceri
Süre	2 Hafta
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Performans Görevi Konusu

Sizden, geçmiş dönemlerde yaşamış sanat, edebiyat, bilim veya siyaset alanında meşhur olmuş kişilerin topluma mal olmuş veciz sözlerini tespit etmeniz ve bunları Osmanlı Türkçesi alfabesiyle renkli kartonlara yazıp sınıfınızın ve okulunuzun görünür yerlerinde sergilemeniz beklenmektedir.

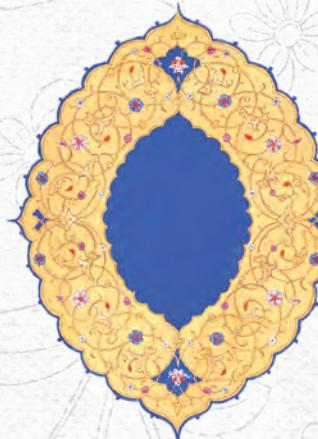
Performans Görevini Dikkat Etmeniz Gerekenler

1. Kartonların eşit ebatta olmasına ve üzerine yazılacak yazıların okunur ve dikkat çekici olmasına özen göstermelisiniz.
2. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazdığınız sözlerin okunuşlarını da uygun bir bölmeye, görünür şekilde yazmalısınız.
3. Ders öğretmeninden konuya ilgili size rehberlik yapmasını isteyebilirsiniz.
4. Çalışmalarınızı, verilen süre içinde bitirebilecek ve okulda sergileyebilecek şekilde bir planlama yapmalısınız.
5. Çalışmalarınızı okuldaki arkadaşlarınızın görebileceği bir yerde sergilemeliiniz.
6. Performans görevinizi en geç .../.../20... tarihine kadar bitirmelisiniz.

Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı

Nitelikler	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)
Araştırma	Güzel sözlerin seçilmesine dikkat edilmemiş, yeteri kadar söyleye yer verilmemiştir.	Güzel sözlerin seçilmesine büyük oranda dikkat edilmiştir. Yeteri kadar söyleye yer verilmemiştir.	Güzel sözlerin seçimi çok başarılıdır. Yeteri kadar söyleye yer verilmiştir.
İçerik	Sözlerin yazımı için yeterli çalışma yapılmamıştır. Yazım hataları vardır.	Sözlerin yazımı için istenilen düzeyde çalışma yapılmamıştır. Kısmen yazım hataları vardır.	Sözlerin yazımı için yeterli çalışma yapılmış, gerekli yardımlar alınmıştır. Yazım hataları bulunmamaktadır.
Görsellik ve Sunum	Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin yazımında başarılı olunamamıştır. Görsellik beklenilen düzeyde değildir.	Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin yazımında kısmen başarılı olunamamıştır. Görsellik, orta düzeydedir.	Osmanlı Türkçesi alfabetesindeki harflerin yazımı çok başarılıdır. Görsellik ilgi çekicidir.

Sözlük

A-B

Acem: İranlı, İran Ülkesi.

accès hece: Ünlü ile biten heceler için kullanılır.

âlâ: İyi, pekiyi.

amel: Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları.

anane: Gelenek.

arş: İslam inanışına göre göğün en yüksek katı.

baha: Paha, değer, fiyat.

baht: Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahî iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşamış biçimini, kader, talih.

bermutat: Alışlagelen biçimde, her zaman olduğu gibi.

bi-misl: Benzersiz.

C-D

celal: Büyüklük, ululuk. Öfke, kızgınlık. Allah'ın yücelik sıfatı ile tecellisini ifade eden ismi.

celi: Açık, aşıkâr. Parlak, cilali.

cereyan: Bir yöne doğru akma, akış, akıntı.

cihanşümü'l: Evrensel.

ciharyâr-i güzin: Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife, hulefa-i râşidin.

cihet: Yön, yan, taraf.

delailü'l-hayrat: Meşhur salavat-ı şerifelerin toplandığı kitap.

didar: Yüz, çehre.

E-F-G

ecdat: Geçmişteki büyükler, atalar.

elem: Açı, üzüntü, dert, keder.

emîrû'l-müminin: "Müminlerin başı" anlamında halifeler için kullanılan unvan.

enam: Kur'an-ı Kerim'in altıncı suresinin adı. Bu sure ile çok okunan diğer bazı kısa Kur'an surelerinin bir araya getirilmesinden meydana gelen, genellikle cepte taşıนาcak küçük boyda kitapçık.

encam: Son, işin sonu. *mec.* Gelecek.

entelektüellik: Bilim, teknik ve kültürün değişik dallarında özel öğrenim görmüş (kimse) olma; aydın, münevver olma.

esaret: Kölelik, tutsaklık, esirlik.

evrat: Müslümanlarca belirli zamanlarda okunması âdet olan dualar ve Kur'an ayetleri.

fakih: Anlayışlı, zeki kimse. Fıkıh bilgini.

fonetik: Ses bilgisi. Sesçil.

güzide: Seçkin, seçilmiş, seçme.

H

hakkâk: Oymacı.

halel: Bozma, bozukluk.

hâsil: Ortaya çıkan, görünen.

hâsili: Sözün kısası, kısaltası.

hattatin: Hat sanatkârları, bunu meslek olarak seçen kimseler.

hayâ: Utanma duygusu, utanç, utanma, sıklıkla.

hazan: Sonbahar.

hicran: Bir yerden veya bir kimseden ayrılmama, ayrılık.

hoşnut: Memnun, kıvançlı.

husul: Olma, oluş, oluşma, meydana gelme.

hülya: Tatlı düş, hayal.

hüviyet: Kimlik.

I-i

istilah: Terim.

iâne: Yardım.

ihtiva: İçine alma, içinde bulundurma, içermeye.

ihya: Diriltme, canlandırma. İyilik, lütuf. Uyandırma, canlandırma, tazelik verme.

ikbal: Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.

ikonografik: Göstergelerin yorumlanması, üretilmesini veya işaretleri anlama süreçlerini içeren bütün faktörlerin sistematik bir şekilde incelenmesine dayanan bilim dalıyla ilgili.

ikrah: Tihsinme, iğrenme. İsteği dışında bir şey yaptırma.

iptidai: İlk ile ilgili, ilk derece.

istila: Bir Ülke'yi silah gücüyle ele geçirme. Yayılma, kaplama, sarma, bürüme.

K-L

kâfi: Yeterli, yetecek ölçüde olan.

kaligrafi: Güzel yazı sanatı.

kapalı hece: Ünsüz ile biten heceler için kullanılır.

kemter: Daha aşağı, aşağıda bulunan. Eksik, noksan.

kırat: Elmas, zümrüt vb. değerli taşların tartısında kullanılan, 0,20043 gramlık ağırlık ölçü birimi. *mec.* Nitelik, değer, düzey, seviye.

konsonant: Ünsüz.

latife: Güldüren, tuhaf ve güzel söz, şaka.

M-N

mahiyet: Nitelik, vasif, öz, asıl, esas. İçyüz.

mahzun: Üzgün.

mâni: Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel.

mensup: Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

mezkûr: Adı geçen, anılan, sözü edilen, zikredilen, zikrolunan.

mucip: Gerektiren, lazımlı kılan. Neden, sebep.

muhasebe: Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme.

muhteva: İçerik.

mukaddes: Kutsal.

mürekkep: Birleşmiş, birleşik.

müstakil: Kullanış yönünden başka bir yapı ile bağlantısı olmayan, bağımsız.

müstevli: Bir yeri istila eden, yönetimi altına alan (kimse, devlet, ordu vb.).

nadide: Az görülür, görülmek, seyrek görülen.

nazil: İnen, inmiş.

nispet: Bağıntı, ilgi, ilinti. Oran.

nüans: İnce ayrımlı.

O-Ö-P-R

parşomen: Yazı yazmak, resim yapmak için özel olarak hazırlanan deri.

paye: Aşama, rütbe, derece. Basamak.

revac: Sürümü, itibarı olma, herkes tarafından aranır olma, sürüm. *mec.* İtibar, değer, kıymet;

rîşe: İplik. *mec.* Bağ, alaka, rabita.

S-Ş

sâhih: Gerçek, doğru, hakiki.

sarraf: Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları birbirile deştirmek, tâhvîl alışverişini yapmak olan kimse.

sebil: Kutsal günlerde karşılık beklemeden hayır için dağıtılan içme suyu. Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı.

senk (g): Taş.

sukut: Düşme.

şâhîde: Mezarların baş ve ayak ucuna diken konan, üzerinde yazı veya çiçek resmi bulunan taş.

şârk: Doğu.

şâur: Bilinç.

T-U-Ü

tabir: Deyiş, anlatım, ifade.

takdim: Tanıtma, tanıtırma.

tamahkâr: Ağgözlü.

tefakkür: Düşünme, düşünüş.

telif: Kitap yazma.

teminat: Güvence.

terennüm: Güzel ve alçak sesle şarkı söyleme. Anlatma, ifade etme.

terkip: Birleşim, birleştirme, bir araya getirme. Tamlama. Bileşim.

teşekkül: Belli bir varlık ve biçim kazanma.

teşkil: Oluşturma, ortaya çıkarma, meydana getirme.

tezyinat: Bezekler, süsler.

umumi: Genel.

Ülker: Boğa burcunda yedi yıldızdan oluşan takım.

ümmi: Okuyup yazması olmayan.

V-Y-Z

vakfetmek: Mal ve mülkünü satılmamak şartıyla bir hayır kurumuna veya işine bağışlamak.

vasif: Nitelik.

yâ Hû: "Ey Allah" anlamında zikir sözü olarak kullanılır.

yazma: Basım tekniğinin gelişmediği dönenlerde elle yazılmış kitap, yazma nüsha.

zenbil: Öteberi taşımakta, koymakta kullanılan örme, yassı sepet, meyve sepeti.

ziyade: Çok, daha çok, daha fazla.

Kaynakça

Abdürrahim Pertev, **Esir Çocuklara Ahlak Aşısı**, Necm-i İstikbal Matbaası, 1340 (1924).

Ahmet Cevdet Paşa, **Kıtas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa** (Haz. Mahir İz), KTB Yayınları, Aralık 1985.

Ahmet Rasim, **Şehir Mektupları**, Kader Matbaası, Dersaadet, 1328.

Bahaî (Veled Çelebi İzbudak), **Letaif-i Hoca Nasreddin**, Hilal Matbaası, İstanbul 1325.

Banarlı, Nihad Sami, **Türkçenin Sırları**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 2007.

Bediuzzaman Said Nursi, **Gençlik Rehberi** (Hat: Ahmed Husrev Efendi) Altınbaşak Neşriyat, İstanbul, 2008.

Berk, Süleyman, **Hüsni Hat, Güzel Yazı Üzerine**, Standard Dergisi, Sayı 519, 2005.

Berk, Süleyman, **Zamanı Aşan Taşlar** (Zeytinburnu'nun Tarihî Taşları-Envanter), Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.

Büyükduzcu, Cumhur, **Osmanlıca İmla Kılavuzu 1-2**, Hayrât Neşriyat, Isparta, 2016.

Cumhuriyet Kiraati, Dördüncü Kısım, İkdam Matbaası, İstanbul, 1341.

Çamlıbel, Faruk Nafiz, **Han Duvarları**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999.

Develi, Hayatı, **Köklerimize Gitmek İçin Osmanlıca Şart**, Millî Gazete, 15.05.2011.

Develi, Hayatı, **Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1-2**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2009.

Elçin, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Basım Yayım, Ankara, 1993.

Elçin, Şükrü-Tevfikoğlu, Muhtar, **Yeni Türk Nesri Antolojisi**, KTB Yayınları, Ankara, 1987.

Ergin, Muharrem, **Üniversiteler İçin Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Basım Yayım, İstanbul, 2009.

Ersoy, Mehmet Akif, **Safahat** (Haz. Ömer Rıza Doğrul), İnkılâp ve Aka Basımevi, İstanbul, 1980.

Göçkün, Önder, **Namık Kemal**, KTB Yayınları, Ankara, 1987.

Güneş, Mustafa, **Eşrefoğlu Rumi**, Timş Yayınları, İstanbul, 1998.

Haşim Veli (Tabi ve Naşiri), **Kur'an-ı Kerim'in Tercümesinden Bir Numune**, Teşebbüs Matbaası, 1339.

Hattın Çelebisi Hasan Çelebi, Tarih ve Tabiat Vakfı, İstanbul, 2003.

Heyet-i İlmiye, **Tercümeli Kur'an-ı Kerim**, Maarif Kütüphanesi, İstanbul, 1927.

İrfan Mektebi Dergisi, **Osmanlıca Nedir?** (Murat İnceimamoğlu), Sayı 81, İstanbul, 2013.

İzmirli İsmail Hakkı, **Meani-i Kur'an-ı Kerim**, C 1, Millî Matbaa, İstanbul, 1927.

Kaplan, Mehmet, **Kültür ve Dil**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1983.

Karacaoğlan, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **İkdam Gazetesi**, Haziran 1920.

Kısakürek, Necip Fazıl, **Çile**, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1999.

Muhammed Ali Ensari, **Osmanlıca İmla Müfredatı**, Hayrât Neşriyat, İstanbul, 2009.

Osmanlı Türkçesi Dersi (10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, MEB, 2016.

Ömer Seyfettin, **Seçme Hikâyeler II**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1985.

Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi, Diyanet İşleri Reisliği Neşriyatı, C 1, Evkaf Matbaası, İstanbul, 1346 (1928).

Said Cemil, **Türk Oğluna Öğütler**, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul, 1330.

Sarıtaş, İbrahim, **Elifbatik Atasözleri** (Osmanlıca), Süeda Yayıncılık, İstanbul, 2015.

Süleyman Şevket, **Güzel Yazılar**, Cilt 1, Matbaa-i Amire, 1336-1338.

Şinasi, **Durub-ı Emsal-i Osmaniye** (Haz. Süreyya Ali Beyzadeoğlu), MEB Yayınları, Ankara, 2003.

Tezel, Naki, **Türk Halk Bilmeceleri**, MEB Yayınları, İstanbul, 2004.

Timurtaş, Faruk Kadri, **Osmanlı Türkçesi Grameri I**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005.

Timurtaş, Faruk Kadri, **Osmanlı Türkçesi Metinleri II**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.

Timurtaş, Faruk Kadri, **Osmanlı Türkçesine Giriş**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2008.

Türkiye Gazetesi, 5 Kasım 1997, Mülakat: Mehmet Göze.

Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara, 2012.

Uçar, Metin, **Çanakkale Mektupları**, Süeda Yayıncılık, Isparta, 2015.

Ünaydın, Ruşen Eşref, **Diyorlar Ki**, Kanaat Matbaası, Dersaadet, 1334.

Vahît, **Köylü İlmihâli**, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1338.

Yazım Kılavuzu, TDK Yayınları, Ankara, 2009.

Yılmaz, Metin, **Halk Şiirinden Seçmeler**, Parlıtı Yayınları, İstanbul, 2004.

Yunus Emre Şirilerinden Seçmeler, İlya Yayınevi, İzmir, 2007.

Genel Ağ Kaynakçası

<http://turkdili.gen.tr/tan-nmayan-adam.html> (Son erişim: 22.08.2016)

<http://w3.balikesir.edu.tr/~iacar/osmanlica.htm> (Son erişim: 25.08.2016)

http://www.amasya.edu.tr/media/157778/osmanl_.pdf (Son erişim: 25.08.2016)

<http://www.islamansiklopedisi.info/> (Son erişim: 08.09.2016)

<http://www.kubbealtiugati.org/> (Son erişim: 08.09.2016)

<http://www.milliyet.com.tr/Pazar/HaberDetay.aspx?aType=HaberDetayArsiv&KategoriID=26&ArticleID=145010> (Son erişim: 09.09.2016)

<http://www.tdk.gov.tr/> (Son erişim: 08.09.2016)

[https://tr.wikipedia.org/Divanü Lüğati't-Türk](https://tr.wikipedia.org/Divanü_Lüğati't-Türk) (Son erişim: 25.08.2016)

https://www.yazmalar.gov.tr/elyazmaciligimiz_tr.php (Son erişim: 25.08.2016)

GÖRSELLER İÇİN KAYNAKÇA

Ünite No.	Sayfa-Sıra	Adres-Açıklama
1	11	Dr. Erdem Köyメン arşivi
1	12-1	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	12-2	Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinden tarama.
1	13-1	https://tr.wikipedia.org/wiki/Bâki_(şair)
1	13-2	http://nezihuzel.net/index.php/2011/12/11/devran-erbab-i-safanindir/
1	13-3	http://www.turksanatmuzigi.org/sanatcilarimiz/sairlerimiz/karacaoglan
1	13-4	https://tr.wikipedia.org/wiki/Namık_Kemal
1	14-1	http://www.akhepedia.com/forum/turk-dili/gokturk-alfabesi/
1	14-2	https://tr.wikipedia.org/wiki/Eski_Uygur_alfabesi
1	14-3	http://www.alfabe.gen.tr/arap-alfabesi.html
1	14-4	https://tr.wikipedia.org/wiki/Kiril_alfabesi
1	14-5	https://tr.wikipedia.org/wiki/Latin_alfabesi
1	15-1	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	15-2	Said Nuri Tetik arşivi
1	16	http://robertsztar.com/pharmacy-invoice-document-management-part1/
1	17-1	http://www.kubbealtı.org.tr/galeri.asp?g=4
1	17-2	Said Nuri Tetik arşivi
1	18	http://basin.kulturturizm.gov.tr/TR-52035/turkiye-islam-dunyasinin-kutsal-emanetlerini-restore-ed-.html
1	19-1	Mustafa Yılmaz arşivi
1	19-2	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	19-3	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	19-4	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	20	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
1	21	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	22-1	Mustafa Yılmaz arşivi
1	22-2	Mustafa Yılmaz arşivi
1	22-3	http://www.ashmolean.org/assets/docs/Press/Ashmolean_Press_Release_-Power_and_Protection_30.09.2016.pdf
1	23-1	Dr. Erdem Köyメン arşivi
1	23-2	https://tr.wikipedia.org/wiki/Fuzûlî
1	23-3	http://aiituum.mersin.edu.tr/Etkinlik.html
1	23-4	Ömer Faruk Yıldırım arşivi
1	24	Hat: Dr. Yusuf Bilen
1	27-1	Mustafa Yılmaz arşivi
1	27-2	Mustafa Yılmaz arşivi
1	28	Mustafa Yılmaz arşivi
2	29	Mehmet Akif Güler arşivi
2	30-1	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
2	30-2	https://kutuphanem.wordpress.com/tag/osmanlica-ogreniyorum/
2	30-3	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
2	36-1	Said Nuri Tetik arşivi
2	36-2	Said Nuri Tetik arşivi
2	36-3	Bülent Kurt arşivi
2	36-4	https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Korean_magpie_in_Daejeon_facing-away.jpg
2	36-5	Mustafa Faraylı arşivi

2	36-6	Said Nuri Tetik arşivi
2	36-7	Mustafa Faraylı arşivi
2	39-1	https://arabianmusings.wordpress.com/2011/10/28/arabic-lesson-2-arab-time/
2	39-2	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f3/Arabic_clock_in_the_metro_of_Cairo.jpg
2	39-3	http://detail.chiebukuro.yahoo.co.jp/qa/question_detail/q1183243871
2	39-4	https://www.travelblog.org/Photos/195697
2	39-5	https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet Âkif Ersoy
2	42	http://www.milliyet.com.tr/sifir-bedelli-antika-muzayedesi-istanbul-yerelphotogaleri-4370305/
3	43	Said Nuri Tetik arşivi
3	46	https://www.flickr.com/photos/bnhsu/15504881843/
3	47	http://pakirecipe.blogspot.com.tr/2012/08/german-bread-by-chef-shireen-anwer.html
3	49-1	http://cliparts.co/clipart/3778467
3	49-2	http://gallery.yopriceville.com/Free-Clipart-Pictures/Birds-PNG/Sparrow_PNG_Picture_Clipart#.WByRzmULS70
3	50	http://www.deviantart.com/art/Png-Donkey-341652940
3	51-1	http://kidsonking.com/products/copy-of-le-za-me-red-dress-shirt-toddler-boy
3	51-2	http://www.flatcast-terapi.com/index.php?topic=2354.0
3	52-1	http://cliparts.co/clipart/2561546
3	52-2	http://yuchao.me/2012/07/08/final-test-2/
3	52-3	http://tr.freeimages.com/photo/eraser-1427670
3	52-4	http://pngimg.com/img/animals/fox
3	52-5	http://www.gifseli.com/showthread.php?8562-Meyveli-Pngler#.WByV82uLS70
3	53	Mustafa Yılmaz arşivi
3	54-1	Said Nuri Tetik arşivi
3	54-2	İstif: Dr. Erdem Köyメン
4	57	Said Nuri Tetik arşivi
4	59	http://tudofruta.blogspot.com.tr/2015/04/peras_26.html
4	60	Süeda Yayıncılık arşivi
4	61-1	Said Nuri Tetik arşivi
4	61-2	Mehmet Akif Güler arşivi
4	61-3	Hat: Dr. Yusuf Bilen
4	63-1	Mustafa Yılmaz arşivi
4	63-2	http://www.cerkezkoyhaber.com.tr/haber/15550/askida-ekmek-projesi.html
4	66	Said Nuri Tetik arşivi
4	69	Said Nuri Tetik arşivi
4	71	Mustafa Yılmaz arşivi
4	74-1	Mehmet Akif Güler arşivi
4	74-2	Said Nuri Tetik arşivi
4	74-3	Mustafa Yılmaz arşivi
4	74-4	Mustafa Yılmaz arşivi
5	75	Mehmet Akif Güler arşivi
5	76-1	https://sites.psu.edu/siowfa15/2015/10/01/does-homework-promote-academic-achievement/
5	76-2	http://imgpng.ru/download/517
5	76-3	http://www.dkfindout.com/uk/animals-and-nature/camels/

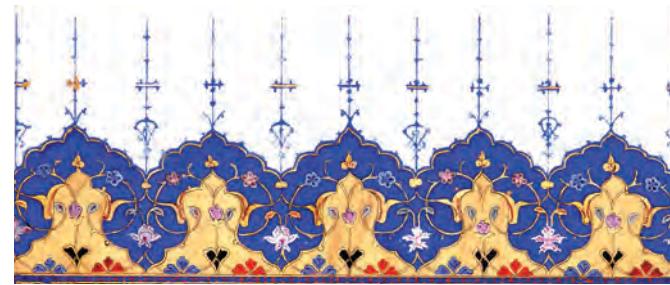

5	76-4	Mustafa Yılmaz arşivi
5	76-5	Muhammet Oçan arşivi
5	77-1	Dr. Erdem Köyメン arşivi
5	77-2	http://wincey.deviantart.com/art/Nantan-343508633
5	77-3	https://sites.google.com/site/matongrungnguyenchat100/
5	77-4	http://www.resimle.net/e-kart.8291.html
5	77-5	http://weclipart.com/gimg/C6BD92BA95D01361/doctor-stethoscope-clip-art-clipart-free-clipart.jpg
5	77-6	http://www.bavul24.com/
5	78-1	http://incolors.club/collectionkdwn-kilij-deadliest-warrior.htm
5	78-2	Mustafa Faraylı arşivi
5	80	Süeda Yayıncılık arşivi
5	81	http://ahmetsimsirgil.com/kanuni-sultan-suleyman-hanin-sahsiyeti/
5	82-1	http://wallpapersok.com/tr/pictures/141831
5	82-2	http://findpik.com/img/15101581
5	83	Mustafa Faraylı arşivi
5	84	http://trend.mynet.com/turkiyenin-en-kahraman-10-kadini-1056051
5	86	Mustafa Yılmaz arşivi
5	87-1	http://worldartsme.com/orange-peel-clipart.html#gal_post_56436_orange-peel-clipart-1.jpg
5	87-2	http://www.mymaerskoil.com/post/143533084841/dont-forget-to-hold-the-handrail-mymaerskoil
5	88	http://www.dogancam.com/cam-cesitleri/
5	89	http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/54228-yasam-canakkale-nin-kadin-kahramani-erica-ana/4
5	92	https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_Akif_Ersoy
5	93	Parıltı Yayıncılık
5	94	Mustafa Yılmaz arşivi
5	95	Dr. Erdem Köyメン arşivi
5	97	Hat: Dr. Yusuf Bilen
5	100-1	Mustafa Yılmaz arşivi
5	100-2	http://www.bursa.com.tr/iznik-cinisi-26589.html#.WCCH4WuLS70
5	100-3	http://www.sozlukanlanmedir.net/zeybek-oyunu-ne-demektir/
5	100-4	Mustafa Yılmaz arşivi
5	101	http://www.turkishairlines.com/tr-cy/skylife/makaleler/2006/haziran/kilikler-gizli-bir-dil-konusur
5	102	http://cocuk.islamidavet.com/
5	105	https://www.osmanlitarihi.info/osmanlinin-kurulusu/osmanli-imparatorlugu-hangi-tarihte-kuruldu
5	106-1	http://www.ahaber.com.tr/galeri/turkiye/renkli-fotograflarla-1900lerin-istanbulu
5	106-2	http://www.yenisafak.com/ramazan/osmanlid-a-ramazan-gelenekleri-2483311
5	106-3	http://www.unutulmussanatlar.com/2015/09/surname.html?view=flipcard
5	106-4	http://www.ahaber.com.tr/galeri/turkiye/renkli-fotograflarla-1900lerin-istanbulu
5	107	http://www.dunyabulteni.net/genel/301417/kahvehaneler-osmanlid-a-halkin-sesinin-duyuldugu-kamusul-alanlardı
5	108	Mehmet Akif Güler arşivi
5	109	Hat: Dr. Yusuf Bilen
5	112-1	Hüseyin Aydemir arşivi
5	112-2	Mehmet Akif Güler arşivi
5	113-1	Mustafa Yılmaz arşivi

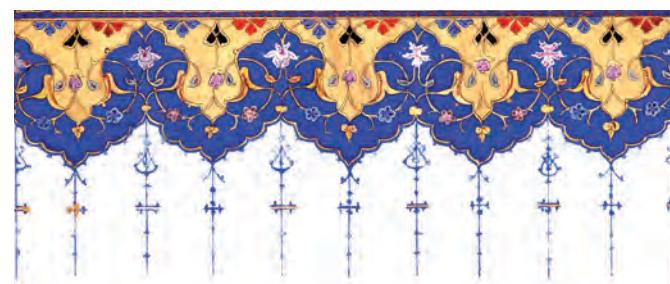

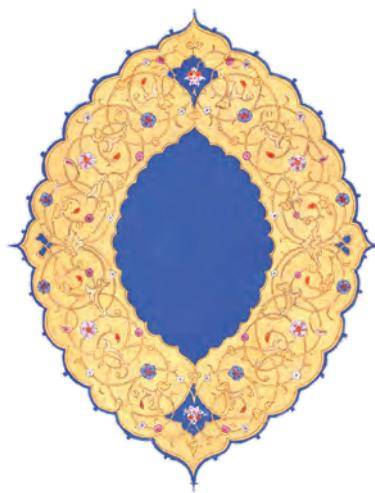
5	113-2	Hilal Şençelik arşivi
6	117	Dr. Erdem Köyメン arşivi
6	121	Mehmet Akif Güler arşivi
6	123	Mehmet Akif Güler arşivi
6	126-1	http://kalemguzeli.org/
6	126-2	http://kalemguzeli.org/
6	126-3	http://kalemguzeli.org/
6	126-4	http://kalemguzeli.org/
6	126-5	http://kalemguzeli.org/
6	126-6	http://kalemguzeli.org/
6	127-1	İstif: Dr. Erdem Köyメン
6	127-2	http://kalemguzeli.org/
6	127-3	http://kalemguzeli.org/
6	127-4	http://kalemguzeli.org/
6	127-5	Hat: Dr. Yusuf Bilen
6	127-6	İstif: Dr. Erdem Köyメン
6	129-1	Hat: Dr. Yusuf Bilen
6	129-2	http://kalemguzeli.org/
6	129-3	Hat: Tahsin Kurt
6	130-1	Hat: Mesut Hızarcı
6	130-2	http://kalemguzeli.org/
6	130-3	http://kalemguzeli.org/
Ek Etkinlikler	147	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	149	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	153	Okan Şençelik arşivi
Ek Etkinlikler	154	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	156	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	157	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	164-1	http://bursagocmuzesi.com
Ek Etkinlikler	164-2	Mustafa Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	165	Arif Yılmaz arşivi
Ek Etkinlikler	166	Orijinal Çanakkale Savaşı fotoğrafları
Ek Etkinlikler	167	Orijinal Çanakkale Savaşı fotoğrafları
Ek Etkinlikler	168	Orijinal Çanakkale Savaşı fotoğrafları
Ek Etkinlikler	170	Ömer Faruk Yıldırım arşivi
Ek Etkinlikler	171	Bekir Arslan arşivi
Ek Etkinlikler	172	http://hocalihaber.com/namik-kemal-vatan-sarkisi/
Ek Etkinlikler	173	http://muslima78692.deviantart.com/art/Madinah-Request-156200898
Ek Etkinlikler	174	Ömer Faruk Yıldırım arşivi
Ek Etkinlikler	176	http://islamicarddb.com/muslim-mother-and-child/muslim-mot her-and-son-2/
Ek Etkinlikler	179	Süeda Yayıncılık arşivi
Ek Etkinlikler	180	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
Ek Etkinlikler	181	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi
Ek Etkinlikler	182	Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi arşivi

Görsellere erişim tarihi: Eylül-Ekim 2016

Ek Etkinlikler

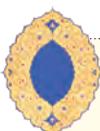
Ünite 1

Fotoğraflar Konuşuyor

Üç grup oluşturunuz. Gruplar arasında; birinci grup bulunduğuunuz ildeki "Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri", ikinci grup "Osmanlı Dönemi'ne ait mimari eserlerin üzerindeki yazıları", üçüncü grup "Yeni ve eski mezar taşı ve kitabeleri"ni araştırip fotoğraflarını çekmek üzere iş bölümünü yapınız. Çalışmalarınızı tamamladıktan sonra çektiğiniz fotoğrafları sınıfça yorumlayınız ve bunları sınıf panosunda sergileyiniz.

Tanıyalım

Ottoman mausoleums and tombstones were dün olduğu gibi bugün de herkesin ilgisini çekmektedir. Çünkü bu mezarlıklar, endamlı servileri, rengârenk çiçekleri ve sanat şaheseri taşlarıyla insana huzur veren mekânlardır. Eski mezarlıklarımızda ölümün, insana ürperti veren soğuk yüzü görülmez. Osmanlı Medeniyeti buraları birer "manevi istirahat bahçesine" çevirmiştir. Mezar taşı kitabeleri yapıları itibarıyle de sanat ve estetiğin konusu olmuşlardır. Çok ince taş işçiliği, çeşitlilik arz eden başlıklar, taşıdıkları edebî ifadeler ve yazı sanatının çok güzel örneklerini taşımaları onları önemli kılmıştır. Ayrıca kişi ile ilgili en doğru bilgiler mezar taşlarından elde edilmiştir. Mesela, Sicill-i Osmani müellifi Mehmed Süreyya kitabı telif ederken büyük ölçüde mezar taşlarından faydalananmıştır.

...

Hayatın her safhasında gerçek güzelliği yakalama gayreti, mahallenin bu mezar köşesinin de estetikten nasiplenmesini sağlamıştır. Kadın mezar taşına ayrı bir güzellik, erkek mezar taşına ayrı bir özellik verilmiştir. Mezar taşına yazılan edebî ifadeler, düşürülen tarih misraları, hayatı şuurla yaşamadanın bir ifadesi olarak görülebilir. Mezardaki kişi ile ilgili bilgiler taşa kaydedilmiş; en doğru bilgiler taşa kaydedilerek sağlam bir kaynak oluşturulmuştur.

Mezarlıklar bir millet için yaşanılan yerin müzesi ve tapusu hükmündedir. Mezarlıklar, müze yanında önemli arşiv vesikalıdır. Tarihte yaşamış birçok önemli şahisla ilgili bilgiler mezar taşı kitabelerinden öğrenilmektedir. Alman şairlerinden Heine'nin şu sözü ne kadar önemlidir: "Her mezar taşının altında bir dünya tarihi yatar."

Süleyman Berk, Zamanı Aşan Taşlar

Ünite 2

Harfler Kutuda

Aşağıdaki işlemleri sırasıyla yapınız.

1. Harflerin başta, ortada ve sondaki şekillerini gösteren aşağıdaki harfleri inceleyiniz.
2. Sınıfça belirlediğiniz harfleri öğretmeninizin yardımıyla kâğıtlara ayrı ayrı kopya ediniz.
3. Harflerin bulunduğu kâğıtları katlayıp bir kutu içerisine atınız.
4. Kutudan çektiğiniz harflerin isimlerini söyleyiniz.

ا، ئ	أ، ئ	ا، ئ	ا، ئ
ب	ب	ب	ب
پ	پ	پ	پ
ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج
چ	چ	چ	چ
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز
ژ	ژ	ژ	ژ
س	س	س	س
ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص

ض	ض	ض	ض
ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	ع	ع
غ	غ	غ	غ
ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق
ك	ك	ك	ك
ڭ	گ	گ	گ
ڭ	ڭ	ڦ	ڦ
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن	ن	ن	ن
و	و	و	و
ه	ه	ه	ه
لا	لا	لا	لا
ى	ى	ي	ي

Rakamları Kullanıyorum

a) Aşağıdaki çarpmalar ve bölme işlemlerini yapınız.

$$\begin{array}{r} 54 \\ \times 71 \\ \hline \dots\dots \\ + \dots\dots \\ \hline \dots\dots \end{array}$$

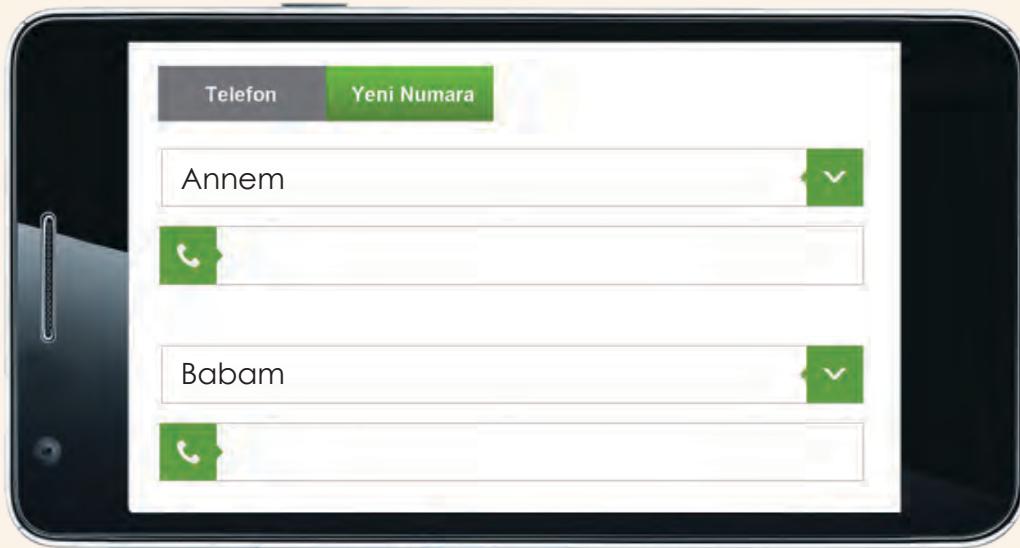
$$\begin{array}{r} 86 \\ \times 34 \\ \hline \dots\dots \\ + \dots\dots \\ \hline \dots\dots \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 460 \\ \hline | 10 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 488 \\ \hline | 8 \\ \hline \end{array}$$

b) Aşağıdaki sayıların okunuşunu alt satırda noktalı alanlara yazınız.

5057	1002	870	943	486

c) Aşağıda boş bırakılan yerlere anne ve babanızın telefon numarasını Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazınız.

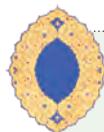

d) Aşağıdaki tabloda verilen tarihleri, bugünkü rakamlarla boş bırakılan yerlere yazınız.

1960/03/23	2001/12/28	071/05/20	2016/09/19

Ünite 3

Eşleştirelim

Kutucuklarda verilen aşağıdaki ifadeleri okunuşlarıyla eşleştiriniz.

kirli
çatal
masal
perde
kömür
toprak
kariş

پرده
طويلاق
كومور
قاريش
چاتال
كيرلي
ماصال

Okuyalım

Ottoman Turkish alphabet with written words below it.

قازان	پازار	چای	باق	ماصا
ياناشاماز	باشاران	صاچاق	بايراق	يارادان
نه	پرده	تې	دره	نه
چانطه	صالجه	كله بك	سرچه	كچه
گول	قويون	بوبيوك	سوز	چوق
صولڭىز	سورگون	بورچ	قويو	قوش
سيوييل	ييلدىز	شيمدى	قييش	بيل
ژيلت	ييلدىريم	چيزگى	فيچى	صيوى

Ünite 4

Bulmaca Çözelim

1. Aşağıdaki kelimeleri okuyup inceleyiniz.

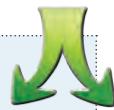
Çekim eki almış kelimeler	گونلر، گوزه، باشده، ایشدن، چایم، قوشلری، آرایاچق، گولگهسى، المز، صولرى
Yapım eki almış kelimeler	صاغلق، صوجى، صوللا، ياردىملاش، سيلگى، سويندير، قيريلابىلمه، مسلكداش، قرداش، ئولوملى

2. Aşağıdaki bulmacada çekim eki almış kelimeler soldan sağa, yapım eki almış kelimeler de yukarıdan aşağıya yerleştirilmiştir. Yukarıda verilen kelimelelerin okunuşlarını kelime (kelime avı) tablosundan bularak işaretleyiniz.

Ş	Ö	A	Ü	G	Ö	Z	E	P	Y	K	H	F	Ş	O
L	L	E	V	S	E	İ	E	L	İ	M	İ	Z	T	Y
G	Ü	N	L	E	R	K	H	I	Y	S	F	G	J	A
U	M	K	B	V	J	A	R	A	Y	A	C	A	K	R
İ	L	K	B	İ	K	R	M	V	Ü	Ğ	D	Z	I	D
R	Ü	Ö	C	N	C	D	E	Ğ	İ	L	C	N	R	I
Ç	N	S	B	D	B	A	S	F	I	I	T	Ö	I	M
D	S	O	Ş	İ	D	Ş	L	C	F	K	O	P	L	L
S	U	L	A	R	I	S	E	İ	G	İ	Y	İ	A	A
S	C	L	İ	O	I	İ	K	Z	B	L	V	C	B	Ş
Z	U	A	R	K	Z	L	D	Ç	A	Y	I	M	İ	Ş
C	İ	Ş	T	E	N	G	A	E	V	C	Ö	H	L	İ
G	Ö	L	G	E	S	İ	Ş	B	A	Ş	T	A	M	G
İ	B	G	İ	S	K	U	Ş	L	A	R	I	İ	E	P

Sınıflandıralım

1. Aşağıdaki metni okuyunuz.
2. Metinden yapım veya çekim eki almış kelimeler bulunuz.
3. Bulduğunuz kelimeleri boş bırakılan yerlere okunuşlarıyla yazınız.

طوغانڭ قازلرى قره يه دعوت اىتمەسى

قازلر صوده نازلى نازلى يوزهرك گزىنېيور، بىهەجك
طويلا يارق تھلکەلردن اوزارق ياشىيورلاردى. بونى
گورن بر طوغان قوشى اونلرى قره يه دعوت ايدرك،
- قازلر، نىچۈن أوييلە صوپىڭ اورتەسندە گزىنوب
طورويور سىڭ ؟ قره يه گلڭ، بورادە يشىل چايىرلر،
رنكلى چىچكلىرى، بول دانەلى لەتلى ئاكىنلىرى وار. صودن چىقلۇڭ، بو نعمتلەردىن
فائىدەلەنلۇڭ، كندىيەنىزە يازىق اىتمەيىڭ، دىدى.

عقللى بىر قاز اوڭا جواب ويردى:

- ئى طوغان، ئى دىيورسلىڭ، خوش دىيورسلىڭ ده صو بزم قلعەمزر، بىزى
قورور. صودن چىقارسەق بىڭ بىر تھلکە يە معروض قالىرز. قىرلارڭ يشىل چەمنلىرى،
رنكلى چىچكلىرى، ئاكىنلىرى سنڭ اولسۇن، صويمىز بىزە يىتر.

Yapım eki alan kelimeler

.....
.....
.....
.....
.....

Çekim eki alan kelimeler

.....
.....
.....
.....

Herkes Yerine

(Aşağıdaki kelimeler öğretmen tarafından yazılarak bir kutuya konulur.)
Kutudan çektiğiniz kelimelerle atasözü, deyim ve özdeyişler oluşturunuz.

Atasözleri:

Deyimler:

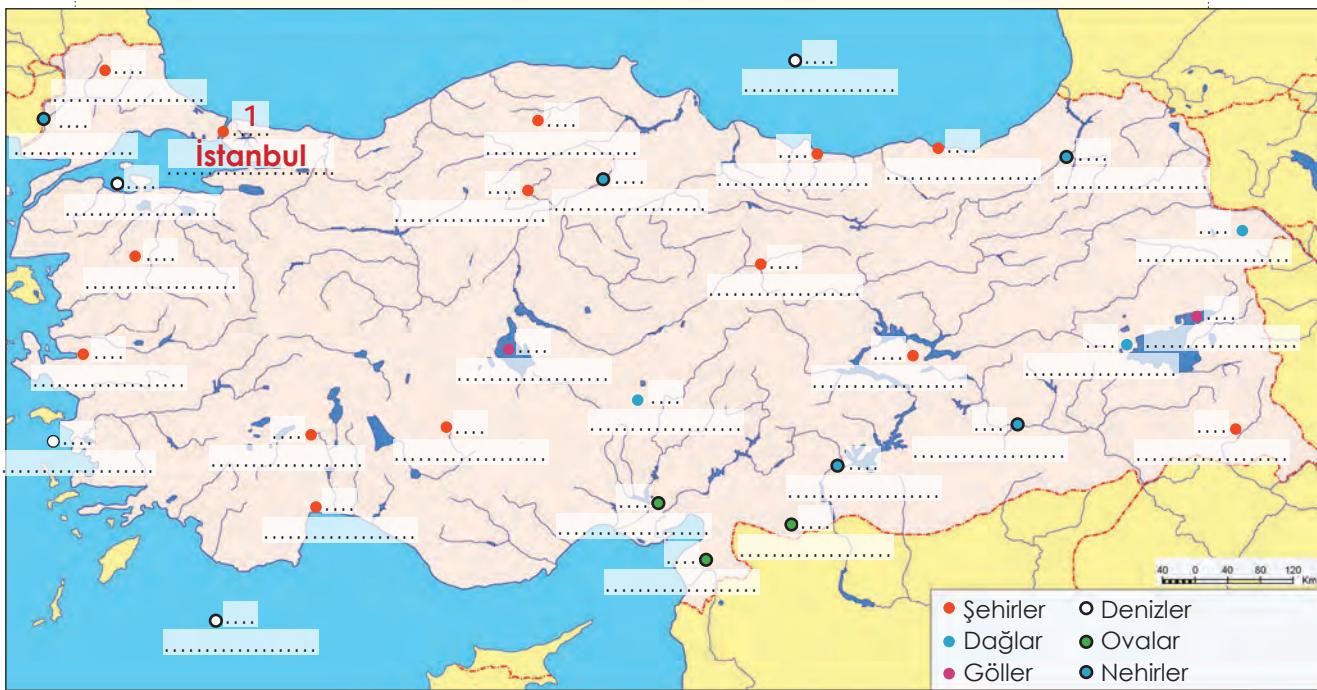
Özdeyişler:

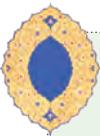

Harita Oluşturalım

Aşağıdaki şehir, dağ, nehir, ova, göl ve deniz isimlerinin Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış şekillerini inceleyiniz. Bu kelimelerin yanındaki numaraları haritadaki uygun yerlere bugünkü Türk alfabesiyle örnekteki gibi yazınız.

استانبول (1)	باليڪسیر (12)	مرمره دڭزى (23)
ازمير (2)	حڪاري (13)	عميق اووهسى (24)
آنقره (3)	قسطمونى (14)	چوقور اووه (25)
قونيه (4)	آغري طاغى (15)	حران اووهسى (26)
طرابزون (5)	ارجيس طاغى (16)	قىزيل ايرماق (27)
الازيج (6)	غمود طاغى (17)	چوروخ (28)
ادرنه (7)	وان گولي (18)	فرات (29)
آنطالىه (8)	طوز گولي (19)	دجله (30)
اسپارطه (9)	قره دڭز (20)	مریج (31)
اوردو (10)	آق دڭز (21)	
سيواس (11)	اگه دڭزى (22)	

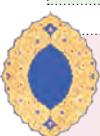
Okuyalım-Yazalım

Aşağıdaki tabloda gün ve ay adları Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmıştır. Gün ve ay adlarını okuyup inceleyiniz ve okunuşlarını boş bırakılan kutucuklara yazınız.

Ay Adları	
نیسان	
اکیم	
اوچاق	
قاسم	
آغسٹوس	
شباط	
آرالق	
مارت	
ایلول	
تموز	
مایس	
حزیران	

Gün Adları	
صالی	
جمعه	
چهارشنبه	
پازار ایرته سی	
پازار	
جمعه ایرته سی	
ینچشنبه	

Eşlestirelim

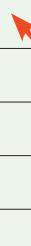
Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış sayıları okunuşlarıyla eşleştiriniz.

یدی
بش
طقورز
یتمش
بر
آلتى
ایکى
اون
یگرمى
دورت-درت

dokuz
yirmi
beş
iki
dört
yedi
yetmiş
altı
bir
on

یوز
طقسان
سکز
آللى
اوچ
صفر
آلتمش
بیٹ
سکسدن
قرق

doksan
kırk
sekiz
bin
altmış
Sıfır
sekzen
yüz
üç
elli

Ünite 5

Test Çözelim

Mavi renkle yazılmış kelimelerin anlamlarına dikkat ederek metni okuyunuz ve metnin sonundaki çöktan seçmeli soruları cevaplayınız.

گنچلک گیده جك. سفاهتده (گناهله رده) گیتمش ایسه هم دنیاده هم آخرته بیکلر بلا و المر نتیجه ویردیگنی و اویله گنچلر اکثریته سوء استعمال (کوتويه قوللانق) ایله اسرافات (آشیریلقلر) ایله گلن اوهاملى خسته لقله خسته خانه لره و طاشقینلقلر لیله جبسخانه لره و يا سفالخانه لره و معنوی الملدن گلن صیقیتیلر له میخانه لره دوشە جىكلرىنى آڭلامق اىسترسە ئىز خسته خانه لردن و جبسخانه لردن و قبرستانلردن صورىڭز!

البته خسته خانه لرڭ اکثریته لسان حالىدىن گنچلک سائقه سىلە (يوڭىندىرىمىسىلە) اسرافات و سوء استعمالدىن گلن خسته لقىدىن اينىلر (ايڭىلەمەلر)، ايواھلر ايشىتىدىگىڭز گېي جبسخانه لردىن دخى اکثریته گنچلگەن طاشقىنلۇق سائقه سىلە غير مشروع (حرام) دائىرە دەكى حر كاتڭ (حر كتلىنىڭ) طوقاتلىرىنى يىين بىدجىخت گنچلر لرڭ تأسىفلرىنى ايشىتە جىكسىڭز. و قبرستانىدە... اکثر عذابلر، گنچلک سوء استعمالاتنىڭ نتىجەسى اولدىيغى بىلە جىكسىڭز.

هم... اختيارلردىن و خسته لردىن صورىڭز! ... "صاقىن بزم گېي يايما يىڭز!" دىيە جىكلر. چونكە بش اون سنه لىك گنچلگەن غير مشروع ذوقى ايچۈن دنیادە چوق سنه لر غم و كدر... آخرته جەھىم و سقر بلاسنى چىكىن آدم، اڭ آجىنا جىق بر حالىدە اولدىيغى حالىدە... هىچ آجىنمه يە مستحق اولاماز. چونكە ضررە رضا سىلە گىرنە مرحمت ايدىلەمز و لايق دىگلدر.

گنچلک رهبرى آدى اثردىن

(الم- اکثيٰتلە - بىدېخت - مستحق) 1.

يوقارىدە كى گلەمەلرڭ معنالرى آشاغىدە كىلىردىن ھانگىسىنده صىرىھ سىلە و طوغىرى اولارق ويرىلەمىشدر؟

A) لايق- چوقلقلە- آجى- طالعىز

B) دنيا- چوقلقلە- كوتۇ- حقسز

C) لايق- چوقلقلە- كوتۇ- آجى

D) آجى- چوقلقلە- طالعىز- لايق

E) دنيا- طالعىز- آجى- حقلى

بو مىتندن آشاغىدە كىلىردىن ھانگىسى چىقارىيالاماز؟ 2.

A) گنچلگىڭ البتە گىيدە جىكى و حياتڭ فانى اولدىغى

B) قىرده صورغۇ سؤالىڭ أوزلۈككە اختىارلىرىن صورو لا جغى

C) گنچلک گناھىرلە گىچرسە بو گناھىرڭ دنيا و آخرتىدە عذاب ويرە جىكى

D) گنچلگىڭ كوتويىه قوللانىلىمسى نتىجە سىنە اوھاملى خستە لقلرلە خستە خانە لرە دوشولە جىكى

E) معنوى اضطرابلىڭ گنچلىرى مىخانە لرە دوشوردىكى

آشاغىدە كى سچەنكلەر دە، اوقدىغىڭىز مىتندە گچن بعض گلەمەلر ويرىلەمىشدر. 3.

سچەنكلەر ئەنگىسىنده تو مىلە عربىچە آصللى تۈركىچە لىشمىش گلەمەلر ير

آمقدە در؟

A) استعمال-ضرر-اکثرىت

B) گنچلک-كوتۇ-چوق

C) مشروع-چونكە-رضا

D) حال-دگل-دخي

E) اختيار-صادقىن-ايچون

متنده آصل آڭلاتىلمق اىستىتلرى آشاغىدە كى افادەلردىن أڭ ئى ھانگىسى 4. ئوزتىلر؟

- A) گناھلر گوز اوڭىنده كى قىرى جىتتە آچىلان بىر قاپى يە چوирىيور.
- B) حىدىن صاپانلىڭ حىاتى بلکە وجودى بلکە دنياسى بولۇندىغى گوندر.
- C) انساندە عقل و فكر اولدىغى اىچون حيوانلىڭ عكىسنه اولارق گچمىش و گله جىك زمانلولە اىلىشىكىلىدە.
- D) اگر ايمان حياته حيات اولسە او وقت ھم گچمىش ھم گله جىك زمانلر ايمانىڭ نورىلە ايشيقلانىر، وجود بولور.
- E) گنجىلك گناھلرلە گچمىش ايسە ھم دنيادە ھم آخرتىدە بىڭلەر بلا و آجى ويرە جىكىدر.

متنده يىر آلان ”ضرره رضاسىلە گىرنە مرحمت ايدىلەمز.“ جملەسىنى 5. آشاغىدە كىلردىن ھانگىسى أڭ ئى آچىقلار؟

- A) گنجىلك كوتويىه قوللانيلىدىغىنده غم و كدر گتىرر.
- B) قىرى عذابى گنجىلکىدە ايشلىن گناھلرلىڭ نىتىجەسىدە.
- C) آخرتى اونوتوب بىلەرك و اىستەيەرك گنجىلگە حرام ذوقلىرىنە طالان مرحمتە لايق دىگلدر.
- D) اختيارلر گنجىلرە ”صاقىن بزم گېي يايمايك!“ دىيە جىكلەردر.
- E) گنجىلك بىر گون گىدە جىگى اىچون گناھكارلر مرحمتى حق ايتىز.

اوقدىغۇڭزى متن اىچون اڭ اوىغۇن باشلىق آشاغىدە كىلردىن ھانگىسى 6. اولا بىلىر؟

- A) غم و كدر
- B) انسان حىاتى
- C) چالىشان گنج
- D) گنجىلگە گىدە جىك
- E) ياشادىغىمىز دنيا

Ünite 6

Yazalım

Aşağıda birleşik şekilleriyle verilen harfleri üzerinden geçerek yazınız.

ا ا ب ب ا ب ت ب ي ب ح ح ب د ر ز ب د س ب ت ب ش ص

ب ي ت ب ي ب ح ح ج ح ح ج ح ح ج ر ح س ج ش ص ز ج

ض ح ط ظ ع ج غ ف ق ج ك گ ح ج ل م م ج ل ج ن و و ج ه ي ج ل ا ه ج ي

د د د د ا ب د ب ي ت د ت د ح ح خ د ح ح خ د ح ح خ د ز د د س ت ش د س ت د

د ط ص ع د ظ ط غ د د ق ق د ف ك ل د د گ ن ل گ د م د ن ن د د ي ن د

ر ز ز ر ا ب ت ر ي ب ت ر ر ج ح ح ر خ ر ز ز د ر د س ت ر ش ص

ض ر ط ظ ع ر غ ف ق ر ف ك گ ر ر گ ق ل ر م ن م ر رو ي رو م ر ي

س س ش س ا ب س ب ت ب ي س س ح س ح س ح خ ر س س ز ز د د س د

ش ص ص ض ش س س ط ع ظ س غ ق ف س س ك ك س ك س م ل ن س س و ن ي س ي

ص ص ض ص ب ا ا ص ي ب ت ص ص ب ح ح ح ص ا خ د ص ص د ر ز ص ث س ش ص

ص ش ط ظ ص ع غ ف ص غ ق ك ص ث گ ل ص ص م ن ن ص و ه ي ص

ط ط ظ ط ا ط ب ط ب ج ظ ط ط ي ح ح چ ظ خ د ذ ط ط ر ز ز ط س

ش ص ط ظ ص ع غ ف ق ك ظ ط ك ظ ط ك ل ظ م ن ظ ط و ي ط ه ن ل ا ط

Yazalım

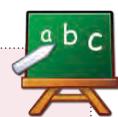
Aşağıda bazı ülkelerin adları Osmanlı Türkçesiyle yazılmıştır. Bayrak görsellerinden de faydalananarak Ülke isimlerini okuyup boş bırakılan yerlere yazınız.

لبنان	کویت	روسیه	تورکیه
ایسپانیہ	انگلترہ	چین	سوریہ
عراق	آمریقه	آلمانیه	جزائر
ژاپونیه	اردن	مصر	فرانسه

Cümle Yazalım

En fazla dört beş kelimededen oluşan bir cümle belirleyiniz. Seçtiğiniz cümleleri Osmanlı Türkçesi alfabesiyle aşağıdaki boş bırakılan yere yazmaya çalışın. Yazdıklarınızı, ders öğretmeninizle birlikte değerlendiriniz.

۱۱ - آقینجى(لر)

بىڭ آتلى آقىنلرده چوجقلر گې شندك
بىڭ آتلى او گون ديو گې بر اوردو يىڭدك

آق طولغهلى بىگلىرىنىڭ هايقىردى "ايىرلە!
بر ياز گونى گچىدك طونادن قافله لرلە

شىمىشك گې بر سىمته آتىلدق يىدى قولدىن
شىمىشك گې تورك آتلرىنىڭ گچىدىگى يولدىن

بر گون طولى دىزگين بوشانان آتلرىمىز لە
يردىن يىدى قات عرشە قناتلاندق او خىزىلە

جىئتىدە بو گون گللەرى آچىش گورورز دە
حالا او قىزىل خاطىرە تىترر گوزىمىز دە

بىڭ آتلى آقىنلرده چوجقلر گې شندك
بىڭ آتلى او گون ديو گې بر اوردو يىڭدك

يىھى كمال بىگ آتلى

۱۰ - جنک شارقیسى

بوردىڭى اللّه بيراق چىق يولە:
”جنگە“ دىيوب چىككە وطن قورتولا.
بويلە مىسىرمى غزا ھر قولە ؟
هايدى لوند عسکر، اوغورلر اولا.

اي سورودن آرقە يە قالمش يىگىت
آرقداشىڭ گىتىدى، يىتىش سەن دە گىت
باق نە دىيور، جىڭ شەھىدە، ايشيت:
طورما گىت اولادم اوغورلر اولا

بالقانى بىلدىڭمى نەدر، ھەمشەرى؟
سوگىلى اجدادىيڭىڭ ئاڭ صوڭ يىرى.
بر صله ايستردىڭ آچوقدن برى
شىمىدى تمام وقتى، اوغورلر اولا!

بالقانىڭ أوستىنده صىزان ھر يېڭار
بر يارەدر، طورمادن اىچىدىن آقار!
ھر طاشىڭ قىلىنى دىشىسىڭ بر مزار!
گور نە مبارك يىر، اوغورلر اولا!

اي وطنڭ شانلى غزا مۆكىبى
صالدىرىيڭىز دىشمانە آرسلان گېي.
ايىشته خدا ياورىيڭىز ھەم نېي.
هايدى گىدە، هايدى، اوغورلر اولا!
محمد عاكف أرصوى، صفحات

طورما گىت اولادم آچىقدەر يولۇڭ...
جنگە صىوانسىن او بو كولىز قولۇڭ؛
سونگوڭى طاق، اوڭىصفە گىچىش بولۇن.
اوغرىڭ آچىق اولسۇن، اوغورلر اولا

يرلىرى يېرتان سىل اولوب طاشىلى!
طاغ دىمەيوب طاش دىمەيوب آشىلى!
سندەكى جوشقۇنلۇغە أر شاشىلى!
هايدى گىت اولادم، اوغورلر اولا!

أشهىلە بر يېرلىرى أورتن قارى؛
اوت دەگل اونلر دەھنەڭ صاچلىرى
دىيڭلە: شەھىد سىلىرىدە روزگارى!
طورما، لوند عسکر... اوغورلر اولا!

سنسنی چیقارما يوردى. هر کس، هر شى، بتون موجودات اونى، او مقدس سىسى دىڭلە يوردى.

اذان بىتدى. او درەدن بن ده بىرىپتى آلمىم. جماعته نمازى قىلدق. او كوزل چاييرڭ اوزرىنە دىز چو كدم. بتون دىيانڭ دغىدغە دېدبهلىرىنى اونوتدم. ئىللەيمى قالدىردم، كوزىمى يوقارى دىكدم، آغزىمى آچدم و دىدم:

...

- ئى بىنم ربّم! شو قەھمان عسکرلرڭ بتون دىلكلەرى، اسم جلالڭى انكىلىزلىرە و فرانسزلىرە طانىتىمقدەر. سن بو شرفلى دىلگى احسان أىلە و حضورڭىدە تىتەرىيەرك بويىلە كوزل و ساكن بىر يىردى سڭا دعا ايدىن بىز عسکرلرڭ سونگولرىنى كىسکىن، دشماللىرىنى ذاتاً قەھر ايتىڭ يى، بتون بتون محو ايلە دىيە رك بىر دعا ايتىم و قالىقدەم. آرتق بىنم قدر مسعود، بىنم قدر مسورو بىر كىمسە تصوّر ايدىلە مزدى.

آنەجىڭم، اوغلۇڭ خالد ده بىنم كېيى كۆزلىرىدە دەر. دىيانڭ ئاڭ كۆزلىرى يىلىرى بوراسى ئىميش. يالڭز بو مملكتىلەر دوگۇن اولما يورى. ان شاء الله دشمان عسکر چىقارىر دە بىزى دە گۇتۇرۇرلار، بىر دوگۇن يايپارز، اولمازمى؟ قدىرە مكتوب يازىم.

والدەجىڭم، او دەكى سند و سائەرە يى كىمسەلەرە قطعىياً ويرمه يىڭ و صورارلەر سە بىز بىلەمە يورز دىيڭ. چانطە يى آل، صىندىغە قوى. بن سڭا و قتىلە آڭلاتىمىش ايدىم، بو دىندا بويىلەدە؛ فقط سن مراق ايتىمە. او يارەي ويرمه سە عدىلەدە كى آدم ويرمىزدى. هانى ناصل آلدق؛ يالڭز زمان اىستە.

والدەجىڭم، چاماشىر فلان اىستەممەم؛ يارەلرم طورويور. الله راضى اولسون.

حسیاته اشتراك ایتدیگنی اینجه غاغالرینی آچارق
کوسترمک ایسته يوردى. ایشته بو گچن دقیقه لر
آنده خدمتچى:

- افندم، چایكىز، بويورڭى، اىچىڭىز، دىدى.
- يك اعلى، دىدم. آلم باقدم، سوتلى چاي...
- مصطفى، بو سوتى نره دن آدڭىز، دىدم.
- افندم، شو درەنڭ كنارينه ياييلا ياييلا كىدن سورو
يوقمى؟
- اوت نه قدر كوزل.
- ایشته اونڭ چوبانىدىن ۱۰ ياره يه آلم.

والدەجگم، ۱۰ ياره ، ۱۰۰ درهم سوت، هم
دھ صو قاتىلماش. قويوندى شىمىدى صاغىلىمش،
آلم و اىچىدم. فقط بو صىرىھدە دوشۇنويوردم ...
بن والدەمك سايدە سىنە اونڭ كوندردىگى ياره ايلە
بويىلە سوت اىچەيم ده آنەم اىچىمەسین، اولورمى؟
شوكىت نەدن اىچىمەيور، دىدم. فقط يوقارىدە كى
بليل باغىرييوردى: والدە ئىقدرىنە كوسسون، نه
ياپام؟ او دە اركك اولسىھىدى بو چىچكىلردىن قوقلاياچق، بو سوتدىن اىچەجك، بو

أكىنلرڭ سىجىھىلىنى كورەجك و درەنڭ آھستە آقىشنى تدقىق ايدەجك و چىقاردىغى
سىلىرى دوياچق ايدى. شوكىت مراق ايتىمەسین؛ او گورور، بلکەدە داها گۈزلىرىنى
گورور. فقط والدەجگم، سىن يىنە متأثر اولما. بن سىنى، اوت سىنى مطلقا بورالرە
كتىرە جگم. و شو طبىعى منظرە يى گوستە جگم. شوكىت، حالمى دە سنڭ سايدە ئىدە
گورە جىدەر.

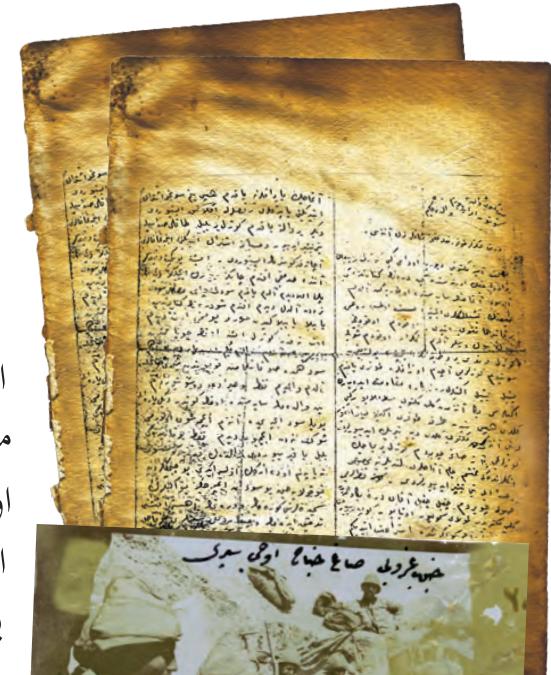
او گوزل چاييرڭ قوييو يشىل هر طرفنده ، چاماشير ييقايان عىسكلرم صىف صىف
دىزىلەمىشلر. غايت گوزل سىلى بىرى اذان او قويوردى. أى اللەم، بو او وەدە اونڭ
سىسى نه قدر كوزلدى. بليل بىلە صوصىدى، أكىنلر بىلە حركتىن كسىلىدى، درە بىلە

٩- بر چاناق قلعه شهیدی حسن ادھمڭ والدەسنه صوڭ مكتوبى

والدەجگم، درت عسکر طوغورمقله مفتخر
شانلى تورك آنهسى!

نصيحت آميز مكتوبىڭى، دiyorbin اووهسى كې
كوزل، يشىللك بر اووه جغڭ اورته سىندىن كچىن
درەنڭ كنارنده كى آرمود آغاچنىڭ سايمە سىندە
اوتو روركىن آلم. طبىعتىڭ يشىللكلرى اىچىنده
مىست اولىش روھى بىر قات داها تقوىيە ايتدى.
اوقدوم، اوقدوقجه بىوك بىوك درىسلر آلم. تكرار
اوقدوم. شويلە كوزل و مقدس بىر وظيفەنڭ اىچىنده
بولۇندىغمىن سوينىم. كوزلرىمى آچدم. او زاقلىرى
طوغرى باقىدم. يشىل يشىل ئاكىنلىڭ روزكارە
مقاؤمت ايدەمه يەرك اگىلىمىسى بىڭا، آنه مدن كىلن
مكتوبى سلاملا يور كې كىلدى. هىسى بىندىن طرفە
طوغرى اگىلوب قالقىبوردى و بىنى، آنه مدن
مكتوب كىلدى دىيەرك تېرىك ايدىيوردى.
كوزلرىمى براز صاغە چویرىدم؛ كوزل بىر ياما جڭ
أتكىلرنىڭ كى مەختشم چام آغاچلىرى كندىلىرىنە
مخصوص بىر صدا ايلە بىنى تېشىر ايدىيورلەردى.
نظرلىرىمى صولە چویرىدم؛ چىغىل چىغىل آقان درە،
بىڭا والدە مدن گىلن مكتوبىن طولايى كولو يور،
اوينايىور، كويورو يوردى... باشنى قالدىردىم،
گولكە سىندە استراحت ايتدىگم آغاچىڭ يايراقلىرىنە
باقدىم؛ هىسى بىنم سوينىجمە اشتراك ايتدىگىنى، يايلاقلىرى
رقصلىرە آڭلا تىق اىستە يوردى. دىگر بىر دالنە باقىدم؛
كوزل بىر بىللى، طاتلى صىدا يەلى بىنى تېشىر ايدىيور و

يالڭز بو اولسە ايدى چىنده بزم دىنمزه دائىر نە واردىكە او رايە قدر گىدىيڭز دىشك ؟
دىمك علم دىدىيگى شى ايشە يارار ھر تورلى بىلگىدر.

... آقشام نمازندن صوڭرە يىمك يىرم، يىمكده اولسون يىمكدىن باشقە زمانلردا
اولسون اىي صودن باشقە بر شى اىچىمم. ھر برى آيرى آيرى زھر اولوب اىچىكى
دىدكلىرى شىلرلۇ ھىچ برى ذاتاً بىر مسلمان ئويىنه گىرمىز و گىرمەلىدر. انسانڭ
كىنىسىنە، چوجق و طورونلارينە دنيا و آخرتىدە بو اىچىكىلرلۇ نە قدر زيانلرى وار
بىلسەڭ ؟ ...

يىمگە بىسمە ايلە باشلار، اللّـھـ شكر ايدەرك قالقارز. چولوق چوجىملە قونوشادا
قونوشادا آغىر آغىر يىر و لقىمىي چوق چىكىنەرز. يىمكدىن صوڭرە ئىللىرىمىزى، آغزىمىزى
صابونلە يىقار، ھې بىلگىدە او توردىغمىز او طەيە گىدرىز ...

قادىنلردا بىلگى

بىلگى قادىنىڭ نەسەنە گىرك دىينلىرى صاقىن دىيڭلەمە. ھر كىسە زيانلرى طوقوننان او
جاھللر، قادىنلىرى او قوتقق گناھدر دىرلر. يالان سوپىلە يورلر. بونلەر اينامق بلکە
گناھدر. سەن بو قره جاھللرە دىكە سزڭ بو سوپىلە دكلىرىڭزى نە الله نە دە پىغمبر
سوپىلەمش دگلدر. ”طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَىٰ كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ“ پىغمبرىمىز، ”أَرَكَ
و قادىن ھر مسلمانە بىلگى اىستەمك فرضىدر.“ بويورمىشلەر. اونڭ اىچوندر كە
يوكسىلمەي، دائماً يوكسلەمەي امر ايدىن اسلاملىقىدە يك چوق عالم قادىن يىشىمش و
ايچىلرنە شامدە قاضىلىق بىلە ايدىن اولىشىدر. يا اسلاملىغۇڭ ئاڭ اولو چەھەرلەندەن برى
اولان حضرت عائشەي اونتوتىپىرلىرىمى ؟ پىغمىردىن صوڭرە ئويىنىڭ فتواخانە اولدىيغىنى
يوقسە دويماشىلەرىمى ؟ پىغمبرىمىزدىن او گىرنىيگى بىلگى سايىھى سىنە دگلىمەرى كە بو آنامز
بر چوق عالمە بىلە مدكلىرى بىر چوق شىئى او گىرتىشىدر. پىغمبرىمىز، ”دینىڭزڭ اوچىدە
ايکىسىنى بو قادىنلىن او گىرنىيڭز.“ بويورمىشلەر. ... علمە آيدىنلىق، جەھلە قراڭلىق دىين
اسلاملىق، اسلاملىڭ يارىسىنى ... جاھل بىراقىرمى ھىچ ! جاھل قادىنلرلۇ چوجەلرینە،
چوجقلرىنە، مملكتە وطنە و بتون انسانلغە نە قدر زيانلرى طوقونابىلە جىڭى اسلاملىق
يک اىي بىلدىيگى اىچۈن او گىرنەي فرض ايتىشىدر.

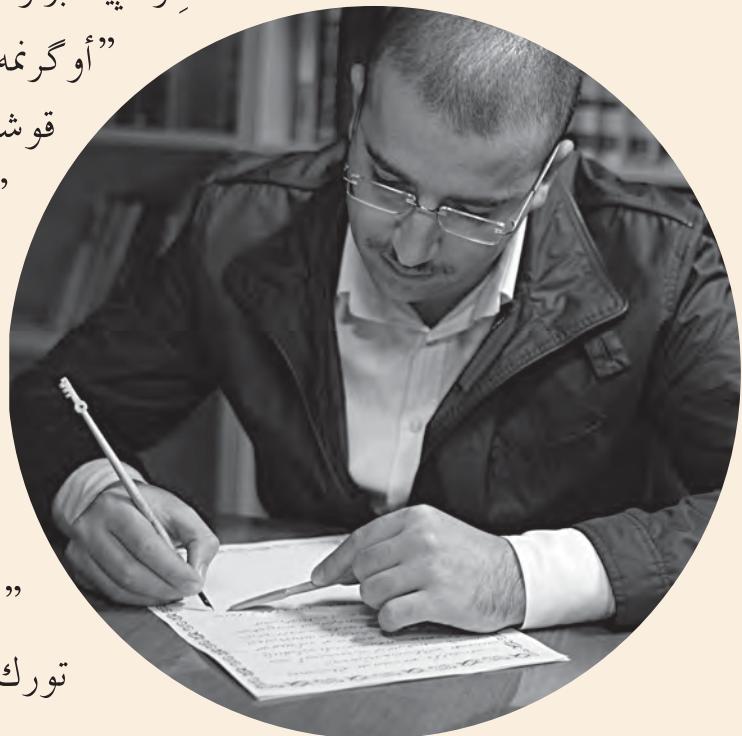

ایشته شو ئاسىكىلگى شو بويوك نقصانى گوجم يتديگى قدر قالدىر و سىلمك و حقيقىتنى گوسترمك اىچون ”تورك اوغلانه أو گوتلرم“ آدى شو كتابى جزء جزء يازمه يه او زندم. بىدن چالىشىق، او گرنوب أو گرنگە عزم ايتىك؛ اللہدى ده موققىت.

بىلگى و تىزلىك

... جناب حق ”بىلنلر لە بىلەمەينلر بىر او لورمى هىچ؟“ بويورو يور. يا پىغمېرىمك دىد كلىرىنى بىلىرىمىسىڭ؟ بىلگى اىچون باق نه بويورو يور؟ ”أركك وقادىن هر مسلمان اولانە بىلگى اىستەمك فرضدر.“ ”بىلگى يولنە گىدنه ملائىكە قناتلىرىنى قور، گوكلر دە يىرلر دە صولر دە نە عالملر وارسە اوڭا دعا ايدر.“ ”اون دردندە بولۇنان آى بتون يىلدىزلىرىن نە قدر اولو ايسە بىلگى صاحبى دە بىلگىسىزدىن او قدر اولودر.“ ”سزاك ئڭ بايا غىڭىزدىن بن نە قدر مقبول ايسەم بىلگى صاحبى دە بىلگىسىزدىن او قدر مقبولدر.“ ”عالملر، پىغمېرىلر ئىچىسىدەر.“ ”او گرنەنڭ يشىنە بشىكىدىن تا مزارە قدر قوشىڭز.“ ”بىلگى چىنده بىلە اولسە اىستەمە يه گىدىيڭز.“ دىدىيگى گى وجودىنى قوللامەسى بىلەمە يى او گرتىن علمك بتون علملىرىن اوڭىجە اولدىغىنى سوپەلەدى.

اما سڭا دىيە جىكلىك كە پىغمېرىمىز ئىچىسىدەر ”علم“ دىدىيگى شى، دين علمىدەر. خير تورك اوغلۇ، يالڭىز او دگل. سن اونلره دىيکە

٨- تورك اوغلنه او گوتلر

مقدّمه

بو آرالق برجوق يرده، چوق كره سويلني سويلني ويرمكده اولديغى ايشيتidiگمز بر سوز وارسه او ده اسلاميتىڭ ترقى يە مانع اولديغى سوزيدر، قره جاھلجه افتراسىدر. او يله كە بىلير گې گورونن كرلى فرلى صاندىغمز آدمىر ده بو افترايى كور كورينه يايپى يايپويرييورلر؛ دعوازالىنى قازانق اىچون ده بتون اسلام مملكتىرىنىڭ حالى گوسترييورلار و نرە ده اسلام وارسه اورادە پىسىلەك، تېبلىك و بونلەرن آيرىلمايان سفالىتى سوپىلە يورلر. گوردىكلىرى طوغىرى آنچق چىقارمىق اىستەدكلىرى نتىجە ياكىلىش، ىرىف (تمامىلە) ياكىلىشىدر. اسلامىردا گورولۇن بو حالە سبب اسلاملىقدەر صانىيورلر كە چوق، يك چوق آلدانىيور و خلقى ده آلداتىيورلر. بوڭا گوسترييە بىلە جىڭ اصل و تك او لارق بىر سبب وار، او ده اسلاملىغۇ نە دىمك اولدىغىنى بىلە يەن اسلامىردر. جغرافىيە جە، گورونوشىدە اسلامىردر. جناب حق دە پىغمەر ده اسلامىت ده بوندىن صىرىيەلەمىشىدر (مبىّادر). چونكە يوكسلوب ايلرى گىتمك بختىار و خشنود ياشامق اىچون نە كە لازم اىسە اسلامىت اونى امر ايدىيور و انسانلىڭ گرى گرى گىتمەلرini اىھاب ايدە جىڭ بوتون شىلىرى هېپ اما ھىسىنى منع ايدىيور. اسلاملىغۇ تمامىلە تطبيق ايدىلدىگى زمانلىرى گوستەن تارىخ اىشتە طورو يور. اىشتە پىغمەركى سوزلەرى، اىشتە حضرت قرآن ميداندە! فقط بونى آڭلايان كىم؟ بىلوب خلقە آڭلاتان نرە دە؟

٧- نامق کمالدن سچمه شعرلر

وطن تورکیسی

ایشته عدو، قارشیده حاضر سلاح،
آرش بیگیتلر وطن امدادینه!
آرش ایلری آرش، بزمدر فلاخ،
آرش بیگیتلر، وطن امدادینه!

جمله مزڭ والدە مزدر وطن،
هر کسی لطفیله او در بسله ين؛
باصدی عدو گوگسنه بز صاغ ایکن،
آرش بیگیتلر، وطن امدادینه!

یاره نشاندر تننے أرلرڭ،
موت ایسه صوڭ رتبه سیدر عسکرلڭ؛
آلتنى ده بر، أوسىتى ده بىردى يېڭى
آرش بیگیتلر، وطن امدادینه.

وطن شرقیسی

قان ايله قىلىچدر گورونن بايراغمزد؛
جان قورقوسى گچمىز اووه مزد، طاغمزد؛
هر كوشىدە بر شىر ياتار طويراغمزد.
غوغادە شهادتلە بتۇن كام آلىرىز بىز.
عثمانلىلىز، جان وىرر، نام آلىرىز بىز.

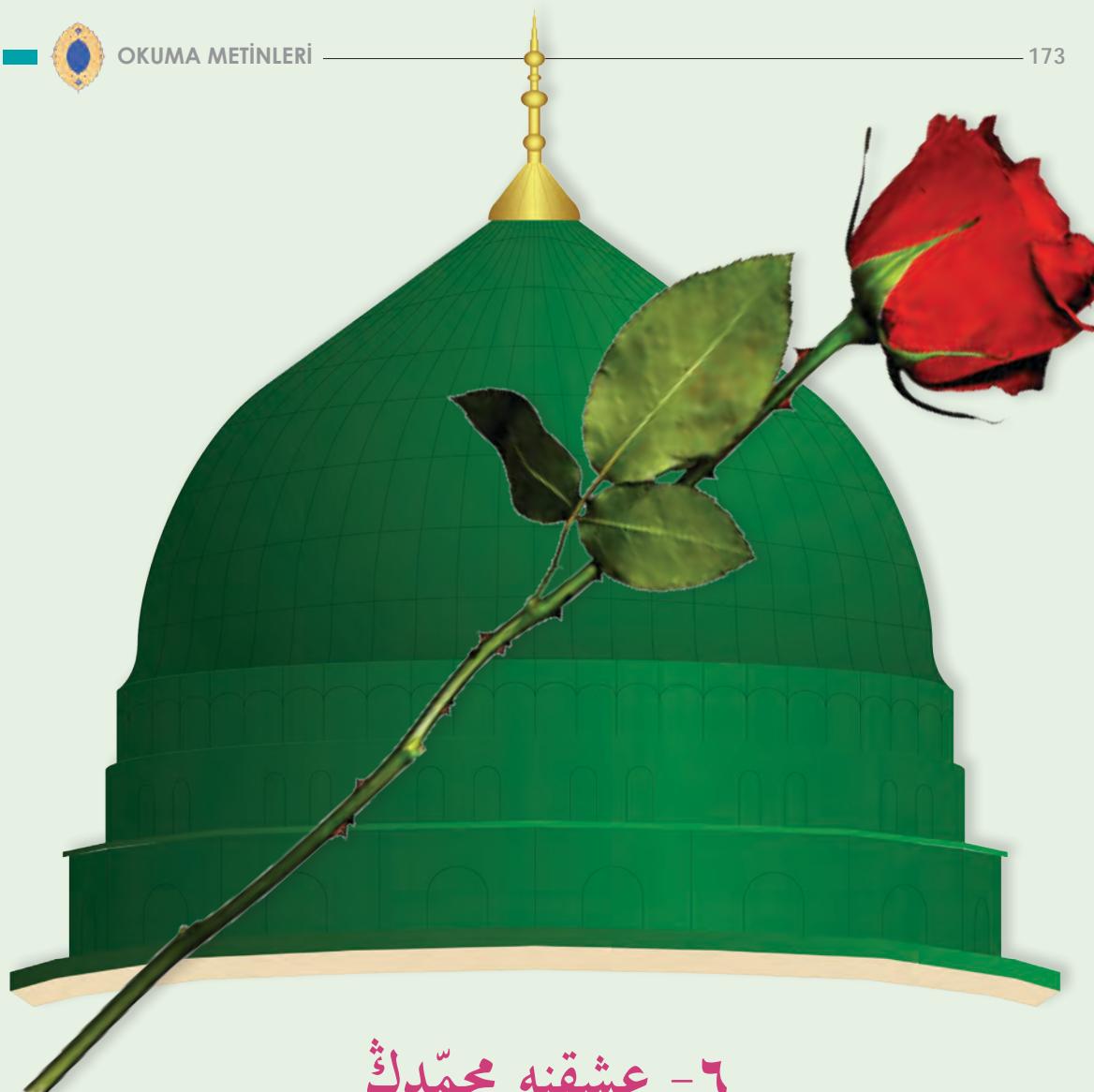
طوب ياتلاسین، آتشلىرى اطرافه صاچىلىسىن؛
جىت قاپىسى جان وىرر اخوانە آچىلىسىن.
دنيادە نە بولدىكە ئولومدىن دە قاچىلىسىن؟
غوغادە شهادتلە بتۇن كام آلىرىز بىز
عثمانلىلىز، جان وىرر، نام آلىرىز بىز.
نامق کمال

بکجي تورکیسی

آرقداشلە چىقدىم يولە،
سلام ويردم صاغە صولە.
استانبوللە غاز ماز يوقدر،
چاتمايالىم قره قولە.

رمضان ويردى شهرە فر،
ماھىيە لاندى هې جامعلر.
كاتبلە حقە يوز طوتمش،
بر ماهىيە^{*} الڭق ايستىر.

*mahiye: ücret, bahşış.

٦ - عشقنه محمدڭ

فرشتهلر گلدیلر صف صف اولوب طوردیلر
بىش وقت نماز قىلدىلر عشقنه محمدڭ

هواهه اوچان قوشلر ياشاروب طاغ و طاشلر
يمش ويرر آغاچلر عشقنه محمدڭ

ايمانسىزلر گلدىلر آندن ايمان آلدىلر
بىش وقت نماز قىلدىلر عشقنه محمدڭ

يونس كيم ايده مىدى او گر قرآن آيتى
آڭ ويرگىل صلواتى عشقنه محمدڭ
يونس امرە

حق ياراتدى عالمى عشقنه محمدڭ
آى و گونى ياراتدى شوقنه محمدڭ

اول دىدى اولدى عالم، يازىلدى لوح و قلم
اوقدى ختم كلام شاننه محمدڭ

ھې أرنلر گلدىلر درگاهه يوز سوردىلر
ذكر توحيد ايتدىلر نورينه محمدڭ

ويسلى قارانى قازاندى آخر يىنه اوزىندى
سکز اوچمۇق بىزندى عشقنه محمدڭ

٥ - حُقُّ سَلْرَنَدَن

”اوغللرم! گيديڭز ده يو سفله قرداشنى آراشديرىڭز. ھم صاقين اللەڭ عنايىتنىن اميدىيڭزى كىسىمەيىڭز. زира كافىلردىن باشقەسى اللەڭ عنايىتنىن اميدىينى كىسىم.“ (يوسف سورەسى، ٨٧. آيت.)

قارشىڭدە ضيا يوقسە صاغىڭدن يا صولڭىن
تك بر ايشيق اولسون بولۇویر، قالما يولڭىن.
يائس او يىلە باتاقدىر كە دوشرسەڭ بوغولورسەڭ؛
امىدە صارىل صىيم صىيقى، سىر ايت نه اولىرسەڭ!
أولر تونك اولىش، او توپىور بىر سورو بايقوش.
سسىلر دە ”وطن تەلکەدەيىش، باتىيورمىش!
لكن، هانى، مىليونلىرى أورتىن شو يېغىندىن،
تك قول دە يايپىشىسىم دىمەيور بىر طرفدىن!
صاحبىز اولان مملكتىڭ باتەسى حىڭىر،
سن صاحب اولىرسەڭ بو وطن باتمايا جىقدەر.
فرىيادى بىراق، كندىيڭە گل، چونكە زمان طار.
اوغراشكە تالافى ايدەجك بونجە ضرر وار.

محمد عاكف أرصوى، صفحات (دوزنلىنىمىشدر.)

آتى يى قراڭلىق گورەرك عزمى بىراقمىق،
آلچاق بىر ئولوم وارسە، امينم، بودر آنجق.
دنيادە ايناڭام، هانى گورسەم دە گوزمەلە،
ايمانى اولان كىمسە گۈرمىز بىر ئولوممە.
أى دىپ دىرى مىت! اىكى ئىل بىر باش ايجوندر.
طاورانسىسەڭ آ! ئىللە دە سنىڭ، باش دە سنىڭىدر!
حس يوق، حرڪت يوق، آجى يوق. لىشمى كىسىلدىڭ?
حىرت ويرىيورسەڭ بىڭا، سن بويىلە دىگىلدە.
قورتولىمە يە عزمىڭ نە يە بىلەممەكە سوركىسىز؟
كىندييڭمى سنىڭ يوقسە اميدىڭمى يوركىسىز؟
آتى يى قراڭلىق گورۇو ويرمكەلە آپىشىدە?
اسبابى ئىڭىن آتارق يائسە يايپىشىدە!

٤ - لقمان (ع م) قصّه سی

١٢ - بز لقمانه حکمتی ویردك و اللّه شكر ايت ديدك. شكر ايدن، نفسی ایچون شکر ایدر؛ کفر ایدن ده اللّه ضرر ویره مز. الله غنى و بِذاتِهِ حمده لا يقدر.

١٣ - لقمان اوغلنه وعظ ایدرك ”أى اوغللم! اللّه شرك اitemه، زира شرك يك بویوک بر ظلمدر.“ (دیدی).

١٤ - بز انسانه والدینی (آننه باباسی) ايله وصیت ایدك. آناسی اونی ضعف اوزرینه ضعفه دوشرك قارننده طاشیدی. سوتدن کسیلمسی ده ایکی سنه در. بڭا و والدینگه شکر ايت. نهايیت گلينه جك ير بنم نُزْدمدر (یاندر).

١٥ - اگر اونلر سنڭ بىلەدىگىڭ بىر شىلە بڭا شرك اitemگە جهد ایدرلرسه (اوغراشىرلرسه) اونلره اطاعت اitemه. اونلره دنياده حسن معامله ايله رفاقت ايت. بڭا رجوع ایدنلرڭ (يوڭىنلرڭ) يولنە اتّباع ايت (اوى)، رجوعىڭر (دونوشىڭر) بڭادر. سزه ايشلەدىگىڭر شىلدەن خبر ويرم.

١٦ - لقمان اوغلنه: أى اوغول اگر عملڭى بىر خرداڭ دانهسى قدر اولسە بىر قايالىڭ ايچىنده ياخود گوكلرده ويا ارضىدە بولۇنسە الله اونى مىدانە گىتىرر. الله لطيف و خىيردر.

١٧ - أى اوغللم! نمازيڭى قىل، معروف (اييلك) ايله امر و منكَردىن (كوتولكلردىن) نهى ايت، سڭا اصابت ايدنە صبر ايت، بىر ئڭ بویوک اموردىندر (ايىشلەندەر).

١٨ - كبر ايله انسانلردىن يوز چویرمه، يىر يوزىنده معرورانە و ایکى طرفگە صالحانارق يورومە. الله فخر و غرور ايله صالحانانلىرى سومز.

١٩ - يورو دىگىڭدە نه عجلە و نه ياواش يورو. سىنى يوكسلتمە. چونكە ئڭ مستكىرە (چىركىن) سىس، أشڭ سىسىدەر.

۳ - آنە جگم

صانما بر گون گچر بو قراڭلقلر،
گيجه نڭ آردندە يىنه گيجه وار؛
چوچقلر هيچقىرر، آنەلر آغلار،
ياشلى گوزلرڭله قال آنە جگم!

آق صاچلى باشكى آلوب ئىكە،
قرە خليلاره طال آنە جگم!
او تىرك قلبىكى بختىك يىنه،
بر اينجه توگ گې صال آنە جگم!

گوزلرڭده عكسى بر درين هيچك،
قنادۇ يايىلمىش، چىرىپىنمك اىچون؛
بو قىش يوجىلىق وار، دىبورسە اىچك،
بىنى دە برابر آل آنە جگم!...

نجيب فاضل قىصە كورك ، چله

آلتنجى پارماق

برىسى خواجه يى تام بىر اشتىها ايله
يىمك يېركن گوروب:
- نىچون بىش پارماغانلە بىبورسڭ،
دېيە صورمىش.
خواجه:
- آلى پارماغم اولمادىغى اىچون،
دېيش.

آدم اولمەنڭ يولى

خواجه يە:
- آدم اولمەنڭ يولى نەدر، دېشلر.
- بىلنلر سوپىركن جان قولاغىلە
دىڭلەملى، دېڭلەين اوپورسە
سوپىلەدىگى سوزى يىنه انسانڭ كندى
قولاغى اىشىتىملى، دېيش.

حقّ نرە دەدر؟

خواجه يە:
- حقّ نرە دەدر، دېشلر.
- حقّ موجود اولمادىغى بىر يىمى
واركە مکان تعىينىه لزوم گورەلم،
دېيش.

لطائف نصرالدين خواجه دن
(دوزىلتمىشدر.)

خواجه:

- أڭر شوڭا بوشقا طاغىتىسى يىدم قرق
بىلدەن سركە قالىرمىدى، دېيش.

خواجه نڭ ياشى

خواجه يە قاچ ياشىنىه اولمادىغى
صورمىشلر:

- قرق ياشىنىھيم، دېيش.
آرادن اوん سنه گچىدكەن صوڭرە
يىنه صورمىشلر. خواجه يىنه:
- قرق، دېيش.

- افندى، بوندىن اوん سنه أۆل قرق
ياشىنىھيم، دېشىدڭ. شىمىدى يىنه قرق
بىبورسڭ، دېشلر.

خواجه مرحوم:
- أر اولان سوزىندىن دونمىز. سوز
بر، الله بر. يىگرمى سنه صوڭرە
صورارسەڭز يىنه سوپىلە يە جىڭم بودر،
دېيش.

طولنجە يە قدر

تىمور لىنك بىر گون خواجه يە:
- انسانلر نە وقتە قدر طوغار ئولۇر،
دېيە صورمىش.

خواجه ھمن جواب ويرمىش:
- جىت ايلە جەھىم طولنجە يە قدر.

- اگر هیسی بر طرفه گیتسه لر
دنیانڭ دنگەسى بوزولور، دوریلیر،
دېميش.

قیامت

- قیامت نه زمان قوپاچق، دىيە
خواجەدەن صورماشلار.
- ھانگى قیامت، دېميش.
- قیامت قاچ دانەدر، دېميشلر.
- قارىم ئولورسە كۈچك قیامت، بن
ئولورسەم بیوك قیامت، دېميش.

غائب مركب

خواجە مرکبىنى غائب ايتىمش. ھم
آرار ھم شىركى ايدىرىمىش. شىرك ايتىمەستىڭ
سىبىنى صورماشلار:
- اوستىنده بولۇنمادىغىمە شىرك
ايدىسۇرم. اگر بولۇنايدىم بن دە برابر
غائب اولوردم، دېميش.

قرق يىللق سرکە

بر گون قومشوسى:
- خواجە أفندى، سزدە قرق يىللق
سرکە وارمى، دىيە صورماش.
- وار، دېميش.
- بر يارچە ويرسەڭە، دىينىجە:
- ويرەممەم، دېميش.
قومشوسى:
- نىچۈن، دېميش.

او اشادە بر جنازە گوتورو لوپورمىش.
خواجە مرحوم، تابوتى گوسترمىش و
أكله مىش:

- بو سورىنىڭ اربابى شو گىدىندر.
اوڭا سورىيڭىز. باقىڭىز، او داها شىمدى
أولچىمىش، گىدىپپور.

يىڭى آى - ئىسکى آى

خواجە يە:
- آى يىڭى اولدىقدە ئىسکى آى نە
ياپارلار، دىيە صورماشلار.
- قىرقار قىرقارلار دە يىلدىز يىپارلار،
دېميش.

دېش آغرىسى

خواجەدەن گوز آغرىسنه علاج
صورماشلار:
- گچندە بنم دېش آغرىدى،
چىقارتىقىدىن باشقە ھېچ بىر علاج كار
ايتىمەدى، دېميش.

دنیانڭ دنگەسى

خواجە يە:
- صباح اولنجە خلقىڭ كىمى او
يانە كىمى بى يانە گىدر، او نەدەن، دىيە
صورماشلار.
خواجە:

۲- نصرالدین خواجه یه صور مشرل...

سرداش کیمدر؟

خواجه یه صور ارلر:

- شهریزدہ سرداش او لا بیله حک
کیمی طانیر سلث؟

خواجه:

- خلقڭى سينەسى، بنم آنبارم
اولما دىغۇ بىلدىگىم اىچون شىمىدى يە قدر
کىمسە يە سرّىھى آچمادم.

عکسی میدانه چيقمادقجه

بر گون خواجه مرحومە،

- بورنڭ هانگى طرفە، دىمشلر.
أڭسە سىندە كى بوغۇم يېرىنى
گوسترمىش.

- خواجه افدى، تامىلە ضدىينى و
قارشىسىنە بولۇنانى تعريف اىتدىيڭز،
دىمشلر.

خواجه:

- هاھ، گوردڭى، عکسی میدانه
چيقمادقجه اصلى قرارلاشماز، دىمش.

دنيا قاچ آرشىندر؟

بر گون خواجه یه صور مشرلر:

- ياهو سن اولدقجه عالمىسلىك، شو
بزم مشكلمىزى حلّ ايدى وير. عجبا
دنيا قاچ آرشىندر؟

بر زمانلر خواجه یه صور مشرلر...

هر صورى يە بر حاضر جواب
ویرمش او دە. کىمی زمان ”بىلگى“
ویرمش، کىمی زمان ”تبىّم“
ایتدىرمش، کىمی زمان اىسە
”نصيحت“ اولىش جوابلىرى...
ايىشته حاضر جواب نصرالدین
خواجه مز...

پاره ی سۈرمىسلىك؟

جمرينڭ بىر خواجه یه صورار:

”پاره ی سەن دەمى سوپپور سلث؟“
خواجه نڭ جوابى حاضردر: ”انسانى
بر طاقىم وجدانسز، جىرى آدمىلرە محتاج
ايىتمەدىگى اىچون سو سەم دە يىرى وار.“

- ٥- اول زحمت چکن صوڭره راحت ايدر.
- ٥١- فقيرلەك عىب دگلدر، تېبللىك عىب.
- ٥٢- گلن قىمتىلە گلىر.
- ٥٣- گنچلگەن قىمتى بىلىنسە قوجەلغۇ (اختىارلۇغۇ) شكايتى آز اولور.
- ٥٤- گوڭنمە وارلۇغە دوشىرىڭ طارلغە.
- ٥٥- گوزلەنگە قرق گوندە طويولور اي خوييە قرق يىلده طويولماز.
- ٥٦- خائىن اولان قورقاق اولور.
- ٥٧- حق گلينجە باطل گىدر.
- ٥٨- حرامىن گلن حرامە گىدر.
- ٥٩- خىر دىلە ايشىگە خىر گلسىن باشىگە.
- ٦٠- حيوان ئولور سىرى قالىر، انسان ئولور اثرى قالىر.
- ٦١- حلال مال ضايع اولماز.
- ٦٢- هر صودن آبدىست آينماز.
- ٦٣- حسابى تىيز اولانىڭ يۈزى آق اولور.
- ٦٤- حىلە ايلە ايش گورن مخت (صىقىنتى) ايلە جان وىرر.
- ٦٥- علم، صاحبى عزيز ايدر.
- ٦٦- اىستەدىگى سوپىلەين اىستەمەدىگى ايشيتىر.
- ٦٧- أىيلگە أىيلك هر كىشىنىڭ كارى، كوتولگە أىيلك أر كىشىنىڭ كارى.
- ٦٨- قناعت توكنىز خزىنەدر.
- ٦٩- كندى گوزنەكى مرتىگى گورمز ده اىلڭ گوزنەكى چوپى گورور.
- ٧٠- كىشى، آرقداشىدىن بلىدىر.
- ٧١- كىشىنىڭ حرمتى كندى ئىندهدر.
- ٧٢- لاف ايلە دكەن آچىلماز.
- ٧٣- لقمه چىگنەمەينجە يوتولماز.
- ٧٤- محكمە قاضى يە ملك اولماز.
- ٧٥- مجلسە دىلەنلىكى، سفرە ده ئىللىكى قىصە طوت.
- ٧٦- شىطانلە قباق أكىنچى، قباق باشىنە ياتلار.

ضروب امثال عثمانىيە دن

- ٢٣ - آته بىنرسەڭ اللەھى، آتدىن اينرسەڭ آتى اوونوتما.
٢٤ - آتىلان اوق گرى دونمىز.
٢٥ - آز سوپىلەمك، چوق سوپىلەمكدىن اولادر.
٢٦ - عىيىسىز دوست آرايان، دوستىسىز قالىير.
٢٧ - باغه باق أوزوم اولسۇن، يىمە يە يۈزىڭ اولسۇن.
٢٨ - باش باشە ويرمەينىجە طاش يىرندىن قالقىماز.
٢٩ - بىسملەسىز چىقىما يولە، باشە گلىر تورلى بلا.
٣٠ - بر آغىزىدىن چىقان بر اوردو يە يايىلىر.

٣١ - بر بابا طقوز اوغلى بىسلر، طقوز اوغۇل بر بابايى بىسلە يە مز.

- ٣٢ - بر اىشى بىتىرمەينىجە بر اىشە قوشما.
٣٣ - بر سورو يە بر چوبان.

- ٣٤ - برى يېر برى باقار، قىامت اوندىن قوپىار.
٣٥ - بورچىسىز چوبان يوقسۇل بىگدىن يىگدر.

٣٦ - بىوك لقىمە يى، بىوك قونوشە.

٣٧ - چوبانسىز قويونى قورت قاپىار.

- ٣٨ - چورۇك مردىيونلە طامە چىقىلىماز.
٣٩ - طاولۇڭ سىسى اوذاقدىن خوش گلىر.
٤٠ - دردىنى صاقلايان درمان بولاماز.

- ٤١ - دردىڭى ويرن درمانڭى ده ويرر.
٤٢ - قلم قىلىچىدىن كىسىندر.

٤٣ - طوغىرى سوز يىمن اىستە مز.

٤٤ - طوغىرىنىڭ ياردىمىجىسى اللەدر.

٤٥ - دنيادە أكن آخرتىدە بىچىر.

- ٤٦ - ايلك عىينى سوپىلەين سنگىكىنى ده سوپىلر.
٤٧ - ايلك آغزىنە باقان آچ قالىير.

٤٨ - امانتە خيانات اولماز.

٤٩ - او ياپ، او يىقىما.

Okuma Metinleri

۱ - سچمه آتاسوزلرى

۱- بغداد گې ديار اولماز، آنا گې يار اولماز.

۲- قىمت ايسە گلىر هنددن يىندىن، قىمت دگلسە نه گلىر ئىلدىن.

۳- بوش چووال دىك طورماز.

۴- بىلبى آلتون قفسە قويىشلر "آه وطنم" دىمىش.

۵- دمىر طاوندە دوگولور.

۶- اىكى ئىل بر باش اىچوندر.

۷- انسانڭ صووي بىر، خويي بىشكىرى.

۸- ئىيلك ايت دىڭزە آت، باليق بىلمىزسە خالق بىلىر.

۹- كىشى ئولمكلە خاطرى ئولمز.

۱۰- كىشى نقصاننى بىلمك گې عرفان اولا ماز.

۱۱- بىڭا بىندىن اولور هر نه اولورسە باشم راحت بولور دىليم طورورسە.

۱۲- عقل عىقلدىن أوستوندر.

۱۳- آچما سرّىنى دوستىگە، دوستى دوستى واردە، او دە سوپىر دوستىنە.

۱۴- عقل كىشى يە سرمایىدە.

۱۵- آلداتايم دىين آلدانىر.

۱۶- الله بىر قايىي يى قاپارسە بىڭ قايىي يى آچار.

۱۷- آلما مظلومكى آهنى چىقار آهستە آهستە.

۱۸- آلتى اولور، يىدى اولور ھىپ اللەڭ دىدىيگى اولور.

۱۹- آڭلايانە سىورى سىنك سازدر، آڭلامايانە طاولۇل زورنە آزدر.

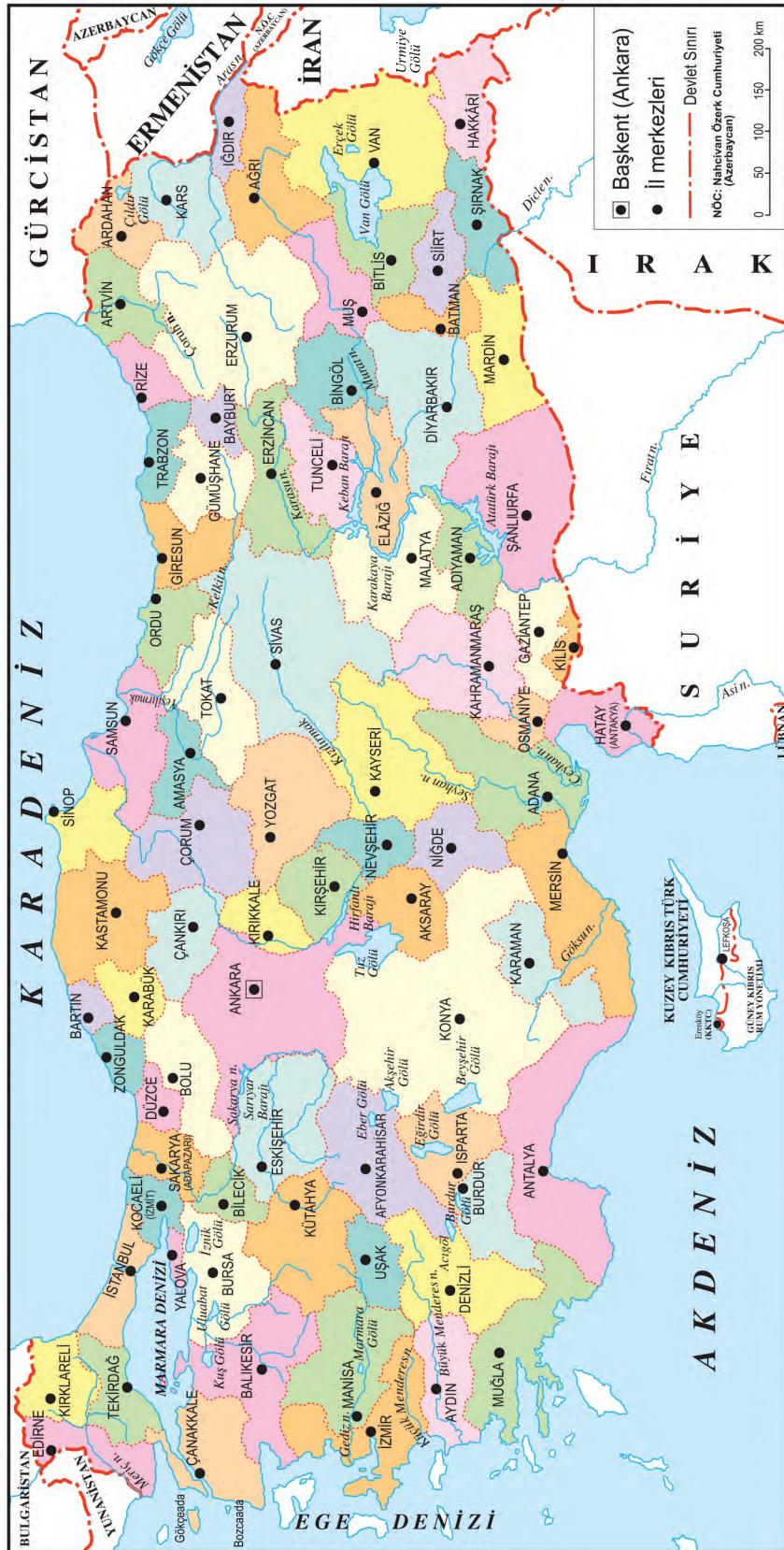
۲۰- عرفە گونى يالان سوپىلەينىڭ بايرام گونى يوزى قره چىقار.

۲۱- آته نعل چاقىلىدىغى گورمىش دە قوربااغە آياقلرىنى اوزانمىش.

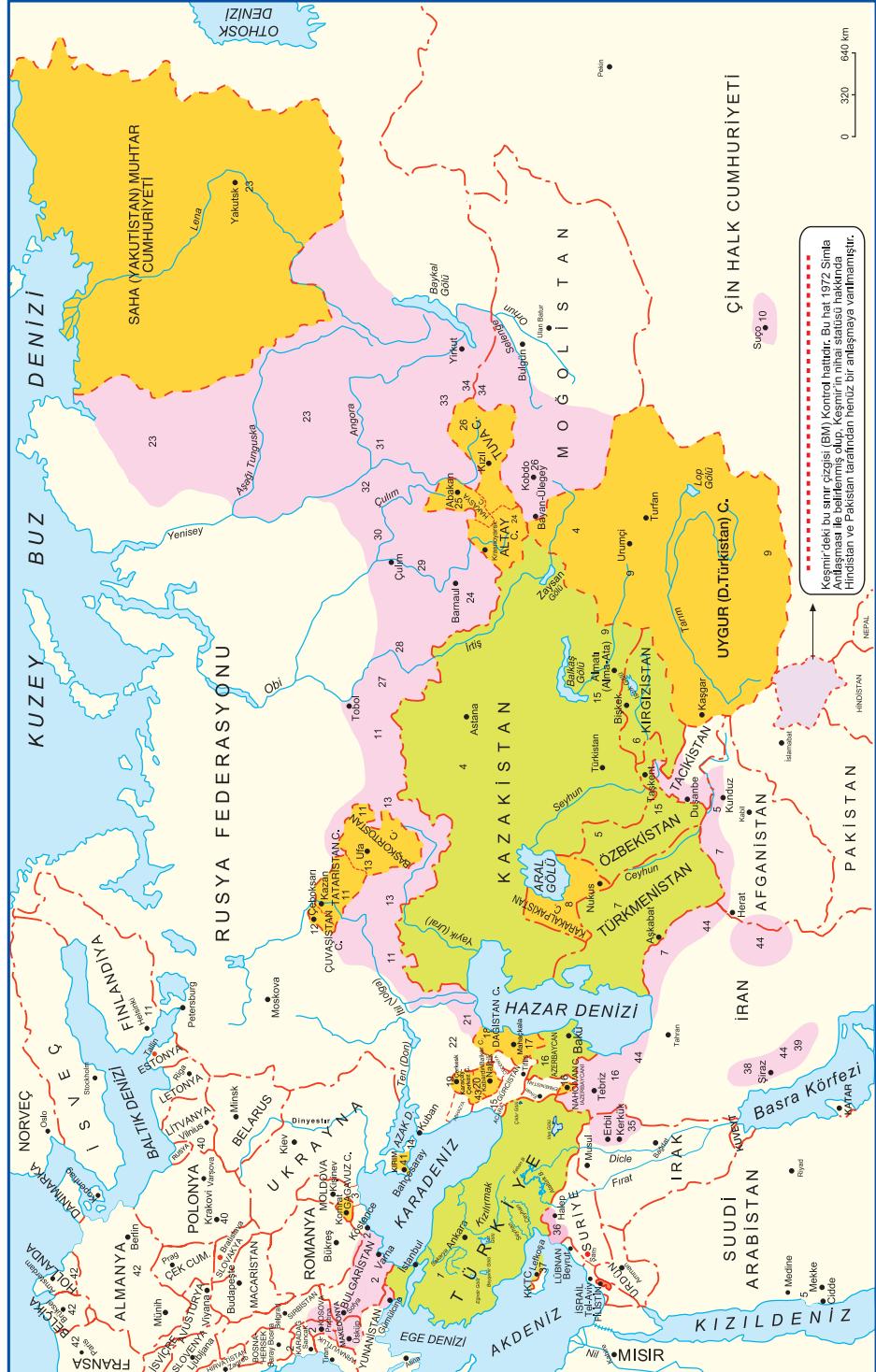
۲۲- آتشىڭ دوستلىقى اولماز.

TÜRKİYE HARİTASI

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

1. Türkiye Türkleri	2. Balkan Türkleri
3. Gagavuz Türkleri	4. Kazaklar
5. Özbekler	6. Kirgızlar
7. Türkmenler	8. Karakalpaklar
9. Uygular	10. Sarı Uygurlar ve Salalar
11. Tatarlar	12. Çuvashlar
13. Başkurtlar	14. Kırımcıkalar
15. Ahıska Türkleri	16. Azerbaycan Türkleri
17. Dağıstan Türkleri	18. Kumuklar
19. Karaçaylar	20. Balkarlar (Malkarlar)
21. Nogaylar	22. Stavropol Türkmenleri
23. Saha (Yakut) Türkleri	24. Altay Türkleri
25. Hakaşalar	26. Tuva Türkleri
27. Tobol Taşaları	28. Barabalar
29. Şorlar	30. Çulm
31. Kumандı	32. Kandak
33. Karagas	34. Urahangay
35. İrak Türkleri	36. Suriye Türkleri
37. Kıbrıs Türkleri	38. Kaşgalar
39. Hamse Türkmenleri	40. Karaim Türkleri
41. Kirim Türkleri	42. Avrupa'daki Türkler
43. Kabardin-Balkar Türkleri	44. İran Türkleri

a) Baskortostan C.	Bakü
b) Çuvaşistan C.	Asiana
c) Dağıstan C.	Bisik
ç) Gagavuz C.	Lefkişa
d) Kabardin-Balkar C.	Taşken
e) Karakalpakistan C.	Ankara
f) Nahçıvan C.	Aşkabat
Ufa (g) Saha (Yakutistan) Muhtar C.	Yakutsk
Çeboğsarı (h) Tuva C.	Kızıl
Marağkala (i) Uygur (D. Türkistan) C.	Urumci
Komrat (j) Tatarstan C.	Kazan
Nalçık (k) Altay C.	Krasnoyarsk
Nukus (l) Hakkasya C.	Abakan
Nahçıvan (m) Karaçay-Çerkes C.	Çerkesk

a) Azərbaycan C.	Bakü
b) Kazakistan C.	Asiana
c) Dağıstan C.	Bisik
ç) Kirgız C.	Lefkişa
d) Kuzey Kıbrıs Türk C. (KKTC)	Taşken
e) Özöküzistan C.	Ankara
e) Türkiye Cumhuriyeti	Aşkabat
f) Türkmenistan C.	

Devlet sınırları
Özerk cumhuriyet ve vilayet sınırları
Bağımsız Türk devletleri
Özerk cumhuriyet, eyalet ve vilayetler
Özerk olmayan Türk bölgeleri
Kanal (Suveyş Kanalı)